Він з'явився на світ у дрімучій гущавині, в одному з тих невеличких лісових сховків, які нелегко помітити сторонньому оку, хоч вони начебто й відкриті з усіх боків.

Тут було так тісно, що ледь вистачало місця для нього та для його матері.

Він непевно стояв на тонких ніжках, втупившись попереду себе ще незрячими каламутними очима й схиливши голову: навколишній гомін заглушив його, він весь тремтів.

— Яке чудове маля! — вигукнула сорока. Вона летіла кудись у своїх справах, але, побачивши його, забула все і сіла поблизу на гілці. — Яке чудове маля! — повторила вона.

їй ніхто не відповів, проте сороку це не збентежило.

— Як дивно! Воно вже може стояти й ходити! Це просто надзвичайно! Зроду такого не бачила. Правда, я ще молода,— як вам, мабуть, відомо, я лише рік, як із гнізда. Але це мені здається справді надзвичайним. Таке мале, щойно з'явилося на світ і вже стоїть на ногах. По-моєму, це чудово. А втім, я вважаю, що у вас, оленів, усе гідне подиву. Скажіть, а бігати воно теж уміє?..

— Звісно.— тихо відповіла мати.— Але вибачте, будь ласка, я зараз не можу вести розмову. У мене стільки роботи... Крім того, я ще не зовсім добре себе почуваю.

— Прошу вас, не турбуйтеся,— сказала сорока,-я й сама не маю часу. Але ж таке не завжди побачиш. Подумати лишень, як довго й тяжко це відбувається в нас. Діти вилуплюються з яйця такі безпорадні, що навіть поворухнутися самі не можуть. За ними треба догляду та й догляду. Ви, звичайно, й не уявляєте собі, скільки зусиль треба докласти, щоб їх

вигодувати, скільки страху натерпітись, щоб їх виглядіти. І подумайте тільки, як тяжко добувати для них їжу й водночас стежити, щоб з ними нічого не трапилось. А самі собі вони не можуть дати ради. Ну скажіть, хіба це не правда'/ Скільки треба чекати, поки вони зможуть рухатися, увіб'ються в пір'я і стануть на щось схожі.

— Вибачайте,— сказала мати,— але я не слухала. Сорока полетіла. "Дурне створіння! — думала вона.--Благородне, але дурне".

Мати навіть не помітила, що сороки вже немає. Вона старанно мила свого маленького. Вона мила його язиком, і тут було все: і купіль, і масаж, і тепло, й ласка.

Маля трохи похитувалось. Від ніжних догиків материного язика воно щулилося, але не рушало з місця. Його червоняста, ще трохи скуйовджена шубка була всіяна чистими білими цяточками; по-дитячому безтурботне обличчя мало сонний вираз.

Навколо росли ліщина, кизил, терен і бузина. Високі клени, буки й дуби накинули над хащею зелений дах; з твердого темно-бурого грунту пнулися вгору папороть, лісовий горох і шавлія. А зовсім унизу горнулися до землі листочки фіалок, які вже відцвіли, і суниць, що тільки-но починали цвісти. Світло ранкового сонця снувалося поміж густим листям золотими нитками. Ліс дзвенів на тисячі голосів, він весь був сповнений їхнім веселим хвилюванням. Радісно кричала іволга, безупинно туркотіли голуби, свистіли дрозди, видзвонювали зяблики, цінькали синиці. Крізь їхній спів пробивався сварливий крик сича, веселий сміх сорок, тріскуче з металевим відтінком сокотання фазанів. Іноді всі го лоси заглушав пронизливий, радісний зойк дятла. А вго рі, над верховіттям дерев, дзвінко й наполегливо лунаг клич сокола і чувся хрипкий хор гав.

Маля не розрізняло цих співів, не розуміло жодного слова з лісових розмов. Воно ще просто не слухало їх. Не сприймало те й запахів, якими

дихав ліс. А чуло тільки, як шарудів материн язик по його шубці, коли її мили, гріли й цілували, і відчувало лише запах мате риного тіла. Воно щільно пригорнулось до цього теплого тіла і в голодному шуканні знайшло джерело життя.

А поки маля пило з цього дже|)ела, мати пестила його і тихо шепотіла: "Бембі".

Вона часто підводила голову, щулила вуха і сторожко втягала повітря.

Потім, заспокоєна й щаслива, знов цілувала своє дитя.

— Бембі,— повторювала вона, — мій маленький Бембі!

Раннє літо. Дерева стоять нерухомо, простягнувши руки гілки до блакитного неба, з якого сонце ллє на них свою життєдайну силу. Жива стіна кущів укрита цвітом, ніби червоними, білими й жовтими зірочками. На деяких уже вдруге з'явилися пуп'янки; ніжні, міцні й рішучі, вони густо сидять на тонких гілочках, схожі на маленькі стиснуті кулачки. Зелений килим на землі теж усіяний розмаїтими квітками і вабить багатством барв. Усюди пахне свіжим листям, квітами, вогкою землею й зеленим пагінням. Від світання до заходу сонця ліс дзвенить на тисячу голосів — бринять бджоли, дзиж чать оси, гудуть джмелі.

Це перші дні життя Бембі, його дитинство. Він ішов за матір'ю вузькою стежкою, що пролягла крізь чагарник. Це була приємна подорож. Густе листя розсувалося, даючи дорогу, і ніжно гладило по боках. Усюди Бембі ввижались нездоланні перешкоди, проте, підійшовши ближче, він упевнявся, що стежкою можна спокійно йти далі. Таких стежок було безліч, вони вздовж і впоперек перетинали весь ліс. І всі їх знала його мати; коли Бембі часом зупинявся перед суцільною зеленою стіною кущів, мати щоразу вмить знаходила прохід.

Бембі весь час запитував про щось матір. Він дуже любив запитувати. Для нього не було нічого любішого, ніж ставити матері запитання й вислухувати її відно-

відь. Бембі не дивувався з того, що йому на думку

спадають усе нові запитання. Це здавалося йому цілком _ Скоро,— відповіла мати. Вона спокійно йшла собі природним і дуже захоплювало. Захоплювало його також дад.

почуття, з яким він чекав на відповідь. Хоч би яка була ця г^мбі рушив слідом за нею. Він мовчав, розмірко-вщновідь він щоразу був задоволений. Правда, іноді вуючи над ТИМі що могло означати "скоро". Він дійшов Бембі не розумів її, але й це було чудово, бо можна висновкУі що "скоро"—це не "зараз". Але коли саме

було запитувати далі, якщо він хотів. Іноді Бембі нама гався сам збагнути незрозуміле, і це теж було чудово. Часом він відчував, що мати дає йому неповну відповідь, навмисне дечого не доказуючи. І це також було пре красно, бо сповнювало його чуттям таємничості й нез-віданості життя; щось солодко завмирало в ньому, вся його істота проймалася щасливим острахом перед величчю і неосяжністю світу, який розкрився перед

ним.

Ось і зараз він спитав:

— Кому належить ця стежка, мамо? Мати відповіла:

— Нам.

Бембі знов спитав:

— Тобі й мені?

— Так.

— Самим лише нам?

— Ні,— сказала мати.— Нам, оленям.

— А що це таке — олені? — сміючись, спитав Бембі Мати глянула на нього і теж засміялася:

— Ти — олень, я — олень, ми — олені. Розумієш? Бембі аж підскочив від радості.

— Авжеж, розумію. Я — маленький олень, ти — ве ликий олень. Так?

Мати кивнула головою:

— Так.

Бембі знов споважнів:

— А є ще олені, крім тебе й мене?

— Звичайно,— сказала мати.— Багато є.

— А де ж вони? — вигукнув Бембі.

— Тут, скрізь.

— Але... я їх не бачу.

— Ти їх ще побачиш.

— Коли? — Страшенно пився.

зацікавлений, Бембі

це "скоро" настане, Бембі так і не зрозумів. Раптом він спитав:

— А хто зробив цю стежку?

— Ми,— відповіла мати. Бембі здивовано глянув на неї.

— Ми? Ти і я? Мати відповіла:

— Ну, ми... олені. Бембі спитав:

— Які?

— Ми всі,— відповіла мати. Вони пішли далі.

Бембі розвеселився, йому хотілося стрибнути вбік від стежки, проте він слухняно тримався матері. Зненацька він почув у траві якесь шарудіння. Щось швидко пробігло під листям папороті й латука. Пропищав тонкий, як нитка, голосочок, потім настала тиша. Лише травинки ще злегка тремтіли в тому місці.

Це тхір полював на мишу. Ось він шаснув повз них, умостився збоку і взявся за здобич.

— Що це було? — схвильовано запитав Бембі.

— Нічого,— сказала мати.

— Але...— Бембі тремтів,— я ж бачив...

— Не бійся,— заспокоїла мати.— То тхір убив мишу. Проте Бембі був страшенно наляканий. Незнане, жахливе почуття стисло його серце. Він довго не міг промовити жодного слова. Нарешті спитав:

— Навіщо він убив мишу?

— Бо...— Мати вагалася.— Ходімо швидше,— сказала вона згодом, наче їй щось спало на думку і вона забула про синове запитання. Вона почала бігти. Бембі ледве встигав за нею.

Минуло чимало часу, поки вони знов перейшли на спіізвичайний крок.

Тоді Бембі тривожно спитав:

— А ми теж коли небудь уб'ємо мишу? .

— Ні,— відповіла мати.

— Ніколи? — спитав Бембі.

— Ніколи.

— А чому це так? — з полегкістю спитав Бембі.

— Тому що ми нікого не вбиваємо,— просто ска зала мати.

Бембі знов повеселішав. Коли вони минали молодого ясена, згори почувся пронизливий крик. Мати спокійно пішла собі далі. А Бембі. сповнений цікавості, зупинився. Високо на гіллі дві сойки сварилися за гніздо, яке вони щойно пограбували.

— Тікай звідси геть, негіднице! — кричала одна.

— Не дуже задавайся, недотепо! — відповідала друга.— Не таких бачили!

— Пошукай собі десь іншого гнізда, злодійко! — скаженіла перша.— Я розтрощу тобі череп! Така підлота! Така підлота!

Друга, помітивши Бембі, злетіла на нижню гілку і гримнула:

— А ти чого тут гав ловиш, телепню? Забирайся геть! Бембі відскочив, догнав матір і побіг слідом за нею,

принишклий і наляканий, гадаючи, що вона не помітила його хвилинної відсутності. За якийсь час він спитав:

— Мамо... що таке підлота? Мати відповіла:

— Я не знаю.

Бембі подумав, потім почав знов:

— Мамо, а чому ті двоє так сварились між собою?

— Вони полаялися за їжу,— пояснила мати.

— А ми теж лаємося за їжу? — спитав Бембі.

— Ні,— сказала мати.

— А чому ні?

— Бо тут вистачає їжі нам усім. Бембі хотілося ще дещо дізнатись.

— Мамо...

— Що?

— А ми коли-небудь сердимось одне на одного?

— Ні, дитино моя. у нас цього не буває.

Вони йшли далі.

Раптом спереду пояснішало. Скінчилася зелена плутанина чагарників, скінчилась і стежка. Ще кілька кро-

киз_; перед ними відкрився залитий сонцем простір.

Бембі хотілося стрибнути вперед, але мати стояла непорушно.

_ Що це? — нетерпляче спитав він, зачарований новою, небаченою красою. _ Луг,— відповіла мати.

— А що таке луг? — не вгавав Бембі.

— Це ти скоро сам побачиш,— урвала його розпитування мати.

Вона споважніла й насторожилася. Високо підвівши голову, сувора, вона ніби завмерла, до чогось напружено дослухаючись і глибоко втягуючи ніздрями повітря.

— Все гаразд,— сказала вона врешті.— Нам можна вийти.

Бембі стрибнув уперед, але мати заступила йому дорогу.

— Чекай, поки я тебе не покличу. Бембі слухняно зупинився.

— Отак, молодець,— похвалила мати.— А тепер добре запам'ятай, що я тобі скажу.

Бембі відчував, що мати схвильована, і тому слухав уважно, як ніколи:

— Це не так просто — йти на луг,— сказала мати.— Це важка й небезпечна справа. Не питай чому — згодом ти сам дізнаєшся. А зараз роби те, що я тобі скажу.

— Добре,— пообіцяв Бембі.

— Ну, слухай. Спершу я вийду сама. А ти будь тут і чекай, не зводячи з мене очей. Як побачиш, що я біжу назад, то чимдуж тікай звідси. А я наздожену тебе.

Вона замовкла, мов щось обмірковуючи, потім тихо, наголошуючи на кожному слові, сказала:

— В усякому разі біжи, біжи щодуху. Біжи... хоч хай там що. Навіть коли побачиш, що я... що я впала... не звертай на мене уваги, розумієш? Хоч би що ти побачив, хоч би що почув — тікай звідси, негайно тікай... Обіцяєш?

— Так,— тихо мовив Бембі.

— Я дам тобі знати, коли можна буде вийти,— вела далі мати.— Ти гратимешся, бігатимеш, на лузі дуже гарно, і тобі там сподобається. Тільки обіцяй мені... що на перший же мій поклик прибіжиш до мене. Неодмінно! Чуєш?

— Гаразд,— сказав Бембі ще тихіше, адже мати говорила так серйозно.

— Коли я покличу тебе, не роздивляйся на всі боки і ні про що не розпитуй, а відразу ж як вітер мчи за мною в ліс! Запам'ятай це. Тільки-но я кинуся бігти, ти теж негайно тікай і не спиняйся, аж поки ми знов не досягнемо лісу. Не забудеш цього?

— Ні,— збентежено сказав Бембі.

— А тепер я піду,— вже спокійніше мовила мати.

Вона вийшла па луг. Бембі, сповнений чекання, цікавості й страху, не зводив з неї очей. Він бачив, як мати повільно ступала, високо піднімаючи ноги, пильно дослухалася, бачив, як вона раптом насторожилась, і сам насторожився, ладний стрибнути назад у гущавину. Та ось мати заспокоїлась, витягла шию і, глянувши на Бембі, весело гукнула його:

— Іди-но сюди!

Бембі стрибнув уперед. Невимовна радість з чарівничою силою охопила його, і він умить забув про свій страх. У гущавині він бачив над собою лише верховіття дерев, і тільки де-не-де крізь них пробивалися блакитні цяточки неба. А тепер йому відкрилася вся безмежна блакить, і він, сам не знаючи чому, відчув себе страшенно щасливим. У лісі Бембі майже не знав сонця; він бачив там тільки широкі смуги світла, що пробивалися крізь гілля, та золотаві плями на листі дерев. А тепер він раптом опинився в сліпучому сяйві, в ласкавому царстві тепла й світла; чудесна, владна сила закривала йому очі й відкривала серце. Бембі неначе сп'янів і зовсім не тямив себе. Він підстрибував на місці — три, чотири, п'ять разів. Інакше він не міг — його так і тягло скочити кудись у височінь. Його молоде тіло так напружувалось, він так глибоко й водночас легко дихав, разом з пахощами лугу в нього вливалося стільки відчайдушної радості, що він не міг не стрибати. Адже Бембі був дитина. Якби він був людською дитиною, він би голосно кричав від щастя. Але

він був оленям, а олені нездатні виявляти свою радість так, як люди. Він радів по своєму — напружував ноги, вигинав спину й підскакував.

Мати стояла поряд і милувалась сином. Вона дивилася як Бембі, сп'янілий від щастя, захоплено втупивши очі в простір, знов і знов підстрибував на одному місці. Мати розуміла його: адже Бембі досі бачив лише вузькі оленячі лісові стежки; за своє коротеньке життя він звик до тісної гущавини і не рушав з місця, бо не знав, що таке простір і як ним користуватися.

Вона нахилила голову, всміхнулася до Бембі і, вмить зірвавшися з місця, помчала кружка, аж трава зашелестіла. Бембі злякано застиг на місці. Що б це могло означати? Може, йому треба бігти назад у гущавину? Адже мати казала: "За мене не турбуйся. Хоч би що ти побачив, хоч би що почув — тікай звідси, негайно тікай". Бембі вже хотів був так і зробити, коли це поряд зашелестіла трава і з'явилася мати. За два кроки від Бембі вона на хвильку затрималась, усміхнулася йому й гукнула:

— Ану злови мене! — І гайнула далі.

Бембі був спантеличений. Що це раптом сталося з матір'ю? Аж ось вона з'явилася знову, з шаленою швидкістю промчала повз нього і, на бігу штовхнувши його носом у бік, крикнула:

— Ну, лови ж!

Бембі кинувся за нею. Один крок, другий... Далі це вже були не кроки, а легкі стрибки, його ніби щось понесло над землею. Бембі здавалося, що він летить у повітрі, майже не торкаючись землі. Він не тямив себе. Трава чарівною музикою шелестіла йому біля вух, м'яким пухом, ніжним шовком гладила по боках. Бембі то виписував кола, то стрілою мчав уперед, а мати стояла на місці й, затамувавши подих, стежила за ним, повертаючи голову туди, де він пробігав. Син грався.

Та ось йому набридло гасати. Він зупинився, грайливо підбіг до матері й глянув на неї щасливим поглядом. Тепер вони стали весело гуляти собі лугом удвох.

Досі Бембі відчував небо, сонце і зелений простір тільки тілом: йому приємно гріло в спину, він міг вільно рухатися і, глибоко дихаючи, пив тепло сонця. Аж тепс^ він почав сприймати очима всю красу лугу, відкриваючі] на ньому нові й нові дива. Тут не те. що в лісі.— піде не було жодного вільного клаптика землі. Всюди, стебло повз стебло, буйно пнулися вгору розкішні трави. Вони лагідно нахилялися вбік, даючи дорогу, і примирливо випростовувалися знов. Зелений килим трав був усіяний, наче зорями, білими стокротками, китицями фіолетової й червоної кашки, яскравими золотими головками кульбаби.

— Поглянь, мамо! — вигукнув Бембі.— Квітка полетіла!

— То не квітка,— сказала мати.— То метелик.

Бембі захоплено дивився вслід метеликові, який, майнувши напрочуд ніжними крильми, здійнявся з билини іі полинув удалину. Тепер Бембі помітив, що над лугом кружляло багато таких метеликів, то стрімко і водночас плавно злітаючи вгору, то спускаючись униз, ніби в якійсь чарівній грі. Метелики були мовби веселі мандрівні квіти, які не могли спокійно всидіти на своїх стеблинках і втікали, щоб трохи потанцювати. А ще вони здавалися квітами, які спустилися з сонця на землю і невтомно шукають собі притулку; проте всі кращі місця вгке зай нято. і їм нічого не залишається, як безупинно шукати далі.

Бембі хотілося роздивитись якого-небудь метелика зблизька чи хоч простежити за його польотом, та це не вдавалось, бо вони так швидко пурхали один повз одного, що Бембі весь час плутався.

Коли він знов поглянув на землю, то здивовано помітив, що від кожного його кроку з трави вискакували тисячі дрібненьких метких

істот. Вони розсипалися на всі боки зеленим дощем і, на мить з'явившись у повітрі, знов щезали в зеленій траві.

— Що то таке, мамо? — спитав Бембі.

— Так, усіляка дрібнота,— відповіла мати.

— Ні. ти поглянь,— скрикнув Бембі,— травинка, а стрибає! Та високо!

— То не травинка, — пояснила мати.— То коник-стри-бунець.

— А чого він так скаче? — спитав Бембі.

. Б0 ми тут ходимо,— відповіла мати.— Це налякало його.

_ _ Бембі обернувся до коника, що присів на

білій стокротці.— О! Ви даремно боїтеся, адже ми вам нічого лихого не зробимо,— чемно сказав він.

_ А я й не боюся,— тріскотливим голосом відповів

коник.__Я тільки спершу трохи був злякався від несподіванки. Коли ви підійшли, я саме так забалакався з дружиною, шо навіть не помітив вас.

_ Пробачте, будь ласка,— скромно сказав Бембі.—

Ми вам перешкодили.

_ Пусте,— проскрипів коник.— Якщо це ви, то не

страшно. Але ж ніколи не знаєш заздалегідь, хто йде, тому й доводиться остерігатись.

_ Бачите.— почав Бембі,— саме сьогодні я вперше

в житті потрапив на луг. Мати...

Коник примхливо схилив голову, насупився й буркнув:

— Це мене анітрішечки не цікавить. Я не маю часу базікати з вами, мені зараз треба розшукати свою дружину. Гоп! — і він зник.

— Гоп! — спантеличено повторив Бембі. здивований тим, як високо скікнув коник.

Бембі підбіг до матері:

— Чуєш... я розмовляв з ним!

— З ким? — спитала мати.

— З коником. Він був надзвичайно люб'язний зі мною. І дуже мені сподобався. Такий зелений, а потім раптом став зовсім прозорим, прозорішим за найтонший листок.

— То крила,— сказала мати.

— Крила? — перепитав Бембі. Тоді повів далі:— У нього таке поважне, замислене обличчя. Все ж таки він був дуже люб'язний зі мною. А як він стрибає! Це, мабуть, страшенно важко. Сказав "гоп> і підскочив так високо, що я його вже більше й не бачив.

Вони пішли далі. Розмова з коником схвилювала і трохи втомила Бембі, адже він ніколи ще не говорив із сторонніми. Він відчув голод і потягнувся до матері.

Коли Бембі знов спокійно стояв у солодкому сп'янінні, яке вій завжди почував, коли досхочу наїдався від матері, то помітив у плетиві травинок ясну, рухливу квітку.

Бембі придивився пильніше. Ні, це не квітка, це знов оленяча стежка, і все-таки сховок навряд чи

був метелик. Бембі підкрався ближче. В ожна було знайти, не знаючи невеличкого проходу,

Метелик ліниво висів на стеблині й стиха ворушив Махованого в густому чагарнику. Це була маленька хижка, крильми. така тісна, що матері й Бембі ледве вистачало в ній місця,

— Будь ласка, посидьте отак! — попросив Бембі. така низька, що, коли мати стояла, голова її впиралася

— Чого це я маю сидіти? — здивовано спитав той. гілки, які були за стелю. Густе плетиво ліщини, Адже я метелик. поку й теРнУ не впускало в хижку навіть того мізерного

— Ох, прошу вас, посидьте хоч трішечки,— благаи світла, що проникало в ліс крізь верховіття дерев. Тут, Бембі.— Мені вже давно хотілось поглянути на вас у цій хижці, Бембі побачив світ, тут було його і мате-ізблизька. Адже ви такий гарний. рине житло.

— Ну, коли ви так просите,— погодився метелик.— Зараз утомлена мати лежала на землі й спала. Бембі Тільки недовго. н сам трохи був задрімав, та зненацька прокинувся,

— Який ви гарний, просто чарівний!—у захваті сповнений свіжих сил. Він підвівся і озирнувся навколо, вигукнув Бембі.— Наче квітка! В хижці стояв присмерк. Ледь чутно шелестів ліс. Як

— Що? — метелик затріпотів крильми.— Наче квітка? і досі, щебетали синиці, зрідка лунав дзвінкий сміх Серед нас панує думка, що ми кращі за квітки. дятла або сумний крик гави. Але все це тонуло в за-

Бембі стало ніяково. гальній тиші. Коли ж уважно прислухатись, то можна

— Звичайно,— промимрив він.— Набагато кращі... було почути, як повітря ніби кипить від нестерпної спеки. Вибачте мені... Я лише хотів сказати... В хижці було страшенно жарко.

— Мені цілком байдуже, що ви хотіли сказати,— Бембі нахилився до матері: перебив його метелик. Він манірно вигинав своє тонке — Ти спиш?

тільце і пихато вигравав тендітними вусиками. Ні, мати вже не спала. Вона прокинулась тієї ж таки

Бембі захоплено розглядав його. миті, як підвівся Бембі.

— Який ви граційний! — не витримав він.— Ніжний — А що ми зараз робитимемо? — спитав Бембі.

і граційний! А яке диво оці білі крила! — Нічого,— відповіла мати.— Нам нічого робити.

Метелик розгорнув крила, потім стулив так, що вони Лягай і спи. стали схожі на вітрило. Та Бембі зовсім не хотілося спати.

— О! — вигукнув Бембі.— Тепер я бачу, що ви таки — Ходімо на луг, — попросив він. кращі за квітку. До того ж ви вмієте літати, а квіти Мати підвела голову:

не вміють. Адже вони міцно приросли до землі. — На луг? Зараз... на луг?

— Годі,— сказав метелик.— Я справді вмію літати. Вона говорила з таким подивом і страхом, що Бембі Він легко, майже непомітно, знявся з місця і, плавно аж злякався.

та грацiйно помахуючи білими крильми, вже линув — Хіба зараз не можна на луг? — несміливо спитав він. у сяйві сонячного проміння. — Ні, — рішуче відповіла мати.— Зараз не можна.

— Тільки з поваги до вас я так довго сидів на одному — Чому? — Бембі відчув, що за цим криється щось місці,— сказав він, пурхаючи навколо Бембі.— А тепер зловісне. Йому стало ще страшніше, та водночас ще я лечу собі. Дужче захотілося про все дізнатись. — Чому не можна

І все це було лугом... йти на луг?

Глибоко в лісовій гущавині був сховок, що належав — Про все це ти дізнаєшся, як підростеш,— засно-матері Бембі. Всього за кілька кроків від нього пролягала к°Ь1а його мати.

— А я хочу зараз,— наполягав Бембі.

— Згодом дізнаєшся,— повторила мати і ніжно до. дала:— Ти ще дитя, а з дітьми про таке не говорять. В її голосі знов почувся страх:— Зараз... на луг! Поду. мати тільки. Серед білого дня...

— Але ж ми вже були сьогодні на лузі,— заперечив Бембі.

— То зовсім інша річ.— сказала мати.— Ми були рано-вранці.

— Хіба туди можна ходити лише рано-вранці? Бембі був надто цікавий, але мати терпляче відповідала

йому.

— Так, рано-вранці або пізно ввечері... Чи вночі,-мовила вона.

— А вдень не можна? Ніколи? Мати завагалася.

— Не завжди. Інколи... дехто з нас ходить туди і вдень,— сказала вона нарешті.— Та то лише за особливих обставин... я не можу тобі цього пояснити, ти ще занадто малий... Ті, хто туди ходить, наражаються на велику небезпеку.

— А що значить "наражатися на небезпеку"?

— Тепер ти сам бачиш, що не можеш ще зрозуміти цього,— ухилилась од відповіді мати.

Бембі здавалося, що він міг би все зрозуміти, якби мати захотіла йому пояснити як слід. Але він замовк.

— Нам треба жити так,— вела далі мати,— як живуть усі олені. Ми любимо день, особливо в дитинстві. Проте нам доводиться вдень ховатися. Лише з вечора до ранку ми можемо вільно гуляти. Розумієш?

— Так.

— От тому ми й повинні зараз сидіти дома. Тут нам безпечно. А тепер лягай і спи.

Проте Бембі не хотілося лягати.

— А чому тут нам безпечно? — спитав він.

— Тому що нас охороняють кущі, хмиз і сухе торішнє листя, тому що вгорі вартують сойка і сорока. Ніхто не може зненацька напасти на нас. Вже здалеку ми будемо чути, якщо хтось ітиме: шарудітимуть гілки на кушах, тріщатиме тонкий хмиз, шелестітиме сухе торішнє листя — всі вони подаватимуть нам знак про небезпеку.

А Щ° таке торішнє листя"? — поцікавився Бембі.

__Іди-но ляж біля мене,— сказала мати.— Я все

розповім тобі.

Бембі слухняно ліг поряд з матір'ю, щільно пригорнувшись до неї, і мати почала розповідати йому, що дерева не завжди зеленіють і не завжди ллє з неба своє тепло щедре сонце. Настає холоднеча, листя від морозу жовкне, буріє, червоніє і поволі опадає. Осиротілі дерева й кущі простягають до неба голе віття. А сухе листя встеляє землю і шелестить від кожного кроку, даючи знати, коли хтось іде. О, це добре, сухе листя! Яку послугу робить воно лісовим жителям, пильнуючи їхній спокій! Навіть тепер, серед літа, сховавшись під свіжою травою, воно здалеку попереджає про будь-яку небезпеку. .

Бембі зовсім забув про луг. Йому було так приємно лежати й слухати матір.

Коли мати скінчила розповідь, він глибоко задумався. У нього прокинулась любов до чудового старого листя, яке так пильно їх охороняє, хоч само давно зів'яло, змерзло і скільки всього перетерпіло. Але що ж означає ота <небезпека", про яку весь час говорить мати?

Однак роздуми втомили Бембі; навкруги стояла тиша, тільки чутно було, як кипіло від спеки повітря. І він заснув.

Якось увечері Бембі знов прийшов з матір'ю на луг. Малий думав, шо вже досконало знає його, бачив там усе, що можна побачити, чув усе, що можна почути. Проте виявилося, що світ багатший і різноманітніший, ніж він гадав.

Спочатку все було так само, як і першого разу. Бембі довго бігав з матір'ю наввипередки. Він шалено мчав лугом, сп'янілий від широкого простору, високого неба й вільного повітря, аж поки не помітив, що мати зупинилася. Тоді він і собі зупинився — так раптово, що його ноги роз'їхалися врізнобіч, і йому довелося високо підскочити, щоб стати як слід. Мати нібито з кимось розмовляла, проте за високою травою не видно було з ким. Зацікавлений Бембі підійшов ближче. Поряд з матір'ю, серед стебел трави, ворушились двоє довгих ВУХ, сіро-бурих, гарно обведених чорними смужками. Бембі трохи зніяковів, але мати сказала:

— Ходи-но сюди, це наш друг заєць. Та підійди, не _.н повернувся і пострибав геть, прищуливши вуха, бійся, хай він на тебе подивиться. сягали йому аж до плечей.

Бембі відразу ж підійшов і побачив зайця. Той стояв д0 побачення! — гукнув навздогінці Бембі.

і ввічливо дивився на нього. Великі зайцеві вуха то раптово Мати всміхнулася.

підіймалися, то мляво опускались, наче від несподіваного _ Ставний заєць... Такий простий і скромний. Йому

нападу слабості. теЖ не солодко живеться.

Бембі збентежили вуса, що стирчали навколо рота ц д словах чулася глибока симпатія, в зайця. Проте він помітив, що обличчя зайцеве лагідне,

доброзичливе, а його блискучі круглі очі дивляться на поки мати вечеряла, Бембі гуляв на лузі. Він спо-світ скромно і відкрито. Страх у Бембі як рукою зняло, ц;ваВся зустріти когось із своїх знайомих, а може, але, на його подив, не стало й поваги, що її він був спершу и познайомитись ще з кимось. Не те щоб у нього була відчув до зайця. в ЦЬОму особлива потреба — просто Бембі завжди чекав

— Добрий вечір, юначе,— привітав його заєць з ви ЧОГОсь нового. Раптом до нього долинув якийсь шелест шуканою чемністю. і тихий тупіт. Він придивився. Вдалині, на узліссі, щось

Бембі тільки злегка кивнув головою й мовив: "Добрий промайнуло в траві. Якась істота... ні... дві! Бембі зирк-вечір". Він і сам не знав, чому обмежився таким приві НуВ на матір, проте вона, анітрохи не турбуючись, танням—дуже люб'язним, дуже ввічливим, однак дещо низько опустила голову в траву. А там, на узліссі, неві-поблажливим. Інакше він не міг. Очевидно, це було домі істоти бігали кружка точнісінько так, як щойно в нього в крові. бігав Бембі. Він збентежився і мимоволі ступнув назад,

— Який гарний юний принц,— сказав заєць матері, ніби лаштуючись тікати. Це привернуло увагу матері, Він уважно розглядав Бембі, піднімаючи то одне вухо, і та підвела голову.

то друге, то обоє разом; часом вуха мляво опускалися. — Що з тобою? — гукнула вона.

Ця манера не сподобалася Бембі. Йому здавалося. Але Бембі від хвилювання не міг і слова вимовити що заєць хоче сказати: "Не вартий

він того, щоб тримати до ладу, він тільки бурмотів: при ньому вуха сторч". — Там... там...

А заєць усе лагідно розглядав Бембі великими круглими Мати глянула туди, куди показував Бембі. очима. При цьому його ніс і рот з пишними вусами — Он воно що! То моя кузина. Ну звісно, в неї ворушились, ніби він силкувався не чхнути. Бембі засмі теж маля... ні. аж двоє.— Мати досі говорила весело, явся. та раптом споважніла.— Ось тобі й маєш... у Ени двоє...

Відразу ж засміявся й заєць, тільки очі його лишились Справді двоє... замислені. Бембі пильно дивився на узлісся. Тепер він помітив

— Поздоровляю,— сказав він матері,— щиро поздо— там істоту, дуже подібну до його матері. Досі він її ровляю вас із таким сином. Авжеж, авжеж... з нього не помічав. А в траві все ще хтось гасав, проте нічого буде чудовий принц... авжеж, це добре видно. не було видно, крім двох рудуватих спинок, двох черво-

Заєць випростався і, на великий подив Бембі, сів нястих тоненьких смужок, на задні лапи. Поставивши вуха сторчма, він уважно — Ходімо, — сказала мати.— Нарешті знайшлося то-прислухався, потім понюхав своїм рухливим носом по— вариство якраз для тебе.

вітря і знов манірно став на всі чотири лапи. Бембі охоче побіг би, та мати йшла поволі, щокрок

— Ну, моє шанування, панове,— сказав він.— У мене озираючись навсібіч, і йому доводилося стримуватись, ще стільки роботи сьогодні ввечері... Уклінно прошу х°ч він просто знемагав від цікавості й нетерплячки, вибачити мені. Мати міркувала вголос:

— Я була певна, що ми зустрінемо Ену. "Де це воі); ділася?" —думала я. Звісно, я здогадувалась, що й у Н(| дитина. Але що їх аж двоє...

Тим часом родичі давно їх побачили і йшли назустріч Бембі мав би привітати тітку як годиться, проте вії і нічого не помічав, крім своїх нових товаришів.

— Ну,— ласкаво мовила тітка,— оце Гобо, а це Фа , ліна. Будете разом гратись.

Діти стояли, розгублені й притихлі, не зводячи ОД1)(з одного погляду. Гобо біля Фаліни, Бембі навпроти них / Мовчали й дивилися.

— Облиш їх,— сказала мати.— Самі познайомляться

— Який гарний у тебе син! — сказала тітка Ена.— Дуже гарний. Такий міцний і стрункий!

— Звичайно, скаржитись мені не випадає,— задоволено сказала мати.— Але ж у тебе аж двоє, Ено...

— Це так, це так! — підхопила Ена.— Ти ж знаєш.| люба, що мені на дітей завжди таланило.

— Бембі мій первісточок...— сказала мати.

— Бачиш,— мовила Ена,— не завжди однаково виходить. Може, в майбутньому...

Діти все ще стояли, втупившись одне в одного очима. Ніхто не промовив жодного слова. Раптом Фаліна під стрибнула й гайнула вбік. їй набридло стояти стовпцем на одному місці.

Бембі кинувся за нею. А за ним і Гобо. Вони мчали наздоганяючи одне одного, перетинаючи луг уздовж і впоперек, виписуючи півкола. Це було чудово. Коли ж, трохи стомившись, поставали, то знали, що знайомство відбулося. Вони відразу ж весело заговорили.

Бембі розповів про свої розмови з коником-стрибун^ цем і метеликом.

— Аз жуком ти розмовляв? — спитала Фаліна.

Ні, з жуком Бембі не розмовляв. Він навіть не знав, хто це такий.

— Я часто гомоню з ним,— трохи хвалькувато повідомила Фаліна.

— А мене сойка вилаяла.— сказав Бембі.

— Справді? — здивувався Гобо.— Невже таки вилаяла? — Гобо взагалі легко було здивувати.— V мене їжаі>

у ніс уколов,— сказав він, наче між іншим: Гобо був нав дивовижу скромний.

— А хто це — їжак? — поцікавився Бембі. Йому було приємно мати друзів, які так багато всього знають.

— їжак — жахливе створіння,— вигукнула Фаліна.— Весь у голках і такий лютий!

— Ти думаєш, він лютий? — сказав Гобо.— Адже він нікому не робить нічого лихого.

— А хіба він тебе не вколов? — швидко заперечила Фаліна.

— Ну, так, бо я сам докучав йому розмовами. Та й уколов він мене зовсім не боляче.

— А чому він не хотів з тобою розмовляти? — спитав Бембі Гобо.

— Він ні з ким не бажає розмовляти, — втрутилась Фаліна.— Коли до нього хто-небудь підходить, він згортається клубочком і наставляє свої голки. Наша мама каже, що він взагалі ні з ким не знається.

— Може, він просто боїться? — зауважив Гобо. Проте Фаліна рішуче заявила:

— Мама каже, що з такими краще не водитись. Раптом Бембі пошепки спитав Гобо:

— А ти не знаєш, що таке... небезпека?

Всі троє враз споважніли й тісно збилися докупи.

Гобо задумався. Йому дуже хотілося зрозуміти, що таке небезпека. Адже він бачив, з якою цікавістю чекав на його відповідь Бембі.

— Небезпека,— прошепотів він,— небезпека... це щось дуже погане... але що?

Всі троє тремтіли від страху.

Раптом Фаліна крикнула голосно й весело:

— Небезпека — це коли треба тікати! — і прудко стрибнула вбік.

їй набридло стояти й боятися хтозна-чого. Бембі й Гобо кинулися за нею. І знов почалося...

Вони бігали, пустували, гралися на зеленому шамотли-вому шовку, яким був покритий луг, і зовсім забули про те незрозуміле й страшне, що турбувало їх кілька хвилин тому.

Невдовзі оленята зупинились і знов зібралися докупи

/і

л

V

У

щоб погомоніти. Вони глянули на матерів. Ті стояли поряі(скубли траву і спокійно розмовляли.

Та ось тітка Ена підвела голову й гукнула:

— Гобо! Фаліно! Час додому... Бембі теж нагадала мати:

— Зараз і ми підемо...

— Ще хвилинку! — почала просити Фаліна.— Ну хоч трішечки!

Бембі й собі став благати матір:

— Побудьмо ще! Будь ласка! Тут так гарно! Гобо скромно вторив їм:

— Тут так гарно... ще трішечки... Ена глянула на матір Бембі:

— Ну що, не казала я тобі? Тепер вони не хочуть розлучатися.

І враз трапилося щось куди значніше й важливіше за все, що пережив цього дня Бембі.

З лісу почувся лунький тупіт, затріщав хмиз, зашелестіло листя, і, перш ніж Бембі встиг нашорошити вуха, з гуща вини з шумом, тріском і свистом вибігло двое незнайомців. Як ураган, промчали вони лугом, потім зникли в лісі, тільки чутно було їхній тупіт, та по хвилі знов з'явилися там-таки, де вперше, й завмерли кроків за двадцять один від одного.

Бембі дивився на них, мов зачарований. Вони були дуже схожі на матір і тітку Ену. Але їхні голови вінчали гіл лясті корони в коричневих перлах і білих зубчиках. Бембі мовчки поглядав то на одного, то на другого. Один був нижчий на зріст і корону мав меншу. Другий був велично прекрасний. Він гордо ніс свою голову, на якій високо здіймалися пишні роги, прикрашені чорними й брунатними перлами та розлогими мерехтливими відростками.

— О! — захоплено вигукнула Фаліна.

— О! — тихо повторив Гобо.

Бембі мовчав. Він не міг і слова вимовити.

Та ось ті двоє поворухнулися, повернули врізнобіч і поволі пішли назад у ліс. Більший пройшов майже повз самих дітей, матір і тітку Ену. Величний, прекрасний, з пишною короною, він гордо поминув їх, ні на кого не поглянувши.

Пти боялися навіть дихнути, поки він не зник у гуща Вони наважилися глянути одне на одного аж тоді,

ліс опустив свою зелену завісу за чудовим незна

в "ніколи йомпем-

фаліна перша порушила мовчанку.

_ Хто це був? — скрикнула вона, і її тихий, звичайно

сміливий голосок тремтів. Гобо повторив ледь чутно:

Хто це був? Бембі мовчав.

Тітка Ена урочисто відповіла: _ Це були батьки.

Більше нічого не було сказано. Вони розлучилися. Тітка Ена з дітьми завернула в найближчий чагарник — там пролягала їхня дорога. Бембі з матір'ю довелося перейти весь луг, щоб потрапити до старого дуба, звідки починалась їхня стежка.

Бембі довго мовчав. Згодом він спитав:

— Вони нас бачили?

— Бачили. Вони бачать усе,— відповіла мати. Дивне почуття охопило Бембі: він і боявся питати, й не

міг стриматися.

— А чому вони... — несміливо почав він і замовк. Мати допомогла йому:

— Що ги хотів сказати, мій маленький?

— Чому вони не лишилися з нами?

Так, вони не лишилися з нами,— відповіла мати,— та настане час...

— Чому вони не розмовляли з нами? — перехопив Бембі.

Мати відповіла:

— Тепер вони з нами не розмовляють... та настане час... Треба терпляче дожидати, поки вони прийдуть, і треба Дожидати, поки вони заговорять. Усе буде так, як вони схочуть.

— А мій батько говоритиме зі мною? — схвильовано спитав Бембі.

— Звичайно, любий мій. Коли ти підростеш, він розмовлятиме з тобою. І часом ги навіть буватимеш з ним.

Б*мбі мовчки йшов обіч матері, все ще захоплений зустріччю з батьком.

"Який він гарний! Такий уже ж гарний!" — дуіу,, малий.

Ніби відгадавши синові думки, мати сказала: — Якщо ти збережеш життя, любий мій, якщо ти буд^ розумний і зумієш уникнути небезпеки, ти станеш коли таким дужим і гарним, як батько, і носитимеш таку сац корону.

Бембі глибоко дихав. Його серце було повне радоіц і надії.

Час минав, і кожен день приносив безліч подій, приносі, досвід. Інколи в Бембі аж голова йшла обертом — стільц йому треба було всього дізнатися, зрозуміти.

Він навчився слухати. Не просто чути ге, що дієтьс поблизу і, так би мовити, само лізе у вуха — це не штук Тепер він навчився вслухатись у той далекий, ледве влсі ний шелест, що приносить вітер, розрізняв найтонші лісої звуки. Він знав, наприклад, що десь віддалік пробіг кріз чагарник фазан, і відразу вгадував його легку, дрібненьк ходу. Він пізнавав на слух лісових мишей, що безупиіи шастали туди й сюди своїми купенькими стежками. Пі знавав м'яке тупотіння кротів, що завжди, коли були в доб рому гуморі, гасали круг бузини. Він знав відважні" дзвінкий крик сокола і відчував у ньому сердиті нотки коли яструб чи орел вторгались у соколові володінні Знав помах крил лісових голубів, далекий, плавний полі качок і багато, багато чого ще.

Помалу Бембі навчився розрізняти запахи і незабарні уже оволодів цим мистецтвом не гірше за матір. Він умі тепер нюхати повітря й визначати, чим воно пахне. Колі вітер прилітав з лугу, Бембі казав собі: це конюшина, ш мітлиця, а десь поблизу сидить наш приятель заєць. Вії уловлював серед запахів листя, землі, пирію і смілки гуі тий дух тхора, що шаснув десь поблизу, дізнавався, добр принюхавшись до землі, що лисиця вийшла на полюванн* або вирішував: ось-ось тут будуть наші рочичі — тітК' Ена з дітьми.

Тепер він полюбив ніч, і в нього вже ніколи не виникал' великого бажання піти па прогулянку серед білого дії* Удень він охоче лежав у тісній, напівтемній хижці біл' своєї матері і спав. Час від часу прокидався, прислухавс' пииюхувався, цікавий знати, що відбувається довкола, п "спокійно. Тільки маленькі синиці про щось торохтять . собою, теревенять кропив'янки, які майже зовсім М' можуть мовчати, та дикі голуби знай ніжно туркотять. Шо йому до того? І він знову засинав.

Ніч подобалася йому куди більше, ніж день. Усе не спить, ається, жйве. Звичайно, й уночі треба бути обережним, а все ж таки тоді

набагато безпечніше. Можна вільно гуляти зустрічаючи знайол: х, які теж почувають себе вільніше, иіж удень. Ніч у лісі врочиста й тиха. Щоправда, і вночі інколи чути гучні голоси, але вони тоді й лунають інакше, і справляють не те враження.

Бембі подобалася сова. Хоч вона була й чимала, проте літала статечно, нечутно й легко, як метелик. У неї таке виразне, рішуче, страшенно замислене обличчя і чудові очі. Бембі захоплював їхній твердий, спокійний і сміливий погляд. Він охоче слухав її розмови з матір'ю чи з іншими мешканцями лісу. Він стояв трохи осторонь, ледь ніяковіючи під владним поглядом сови, і не дуже розумів ті премудрощі. про які йшла мова. Але він відчував, що то премудрощі, і тому сповнювався ще більшої поваги до сови. Зненацька сова починала співати: "Гаа-ах! Га-га-га! Гаа-ах!" Це лунало зовсім інакше, ніж пісня дрозда чи іволги, інакше, ніж привітний перегук зозуль, але Бембі любив спів сови, відчуваючи в ньому привабливу таємничість, незбагненну мудрість і загадковий сум.

Був тут ще сич — невеличкий кумедний птах. Хитрий, веселий і дуже допитливий.

"Уй-іік! Уй-іік!"—кричить сич надсадним, пронизливим, сповненим жаху голосом. І здається, ніби вій опинився у смертельнії! небезпеці. Насправді ж у нього чудовий настрій, він шаленіє від радості, коли щастить кого-небудь злякати. "Уй-іік!" ——горлає він так, що з півгодини ще котиться лісом луна. А сам потім сидить собі й тихенько сміється — так, що його можна почути, лише стоячи зовсім близько. З часом Бембі здогадався, що сич радіє, коли хтось злякається його або повірить, що з иим трапилося лихо. Відтоді Бембі не минав нагоди, зустрівшись із сичем, спитати з удаваним занепокоєнням: — З вами нічого не скоїлося? Або, прикинувшись дуже наполоханим, сказати:

— О, як ви мене налякали! Сич був страшенно задоволений.

— Так, так,— усміхався він.— Мій голос просто-таки жахливий!

І він наїжачував пір'я, від чого ставав схожим на дуже гарний м'який сірий м'ячик.

Кілька разів були грози. Першого разу це сталося вдень, і що дужче пітьма огортала їхню малу хижку, то дужче боявся Бембі. Здавалося, ніби серед дня раптово спусти лася з неба ніч. Крізь ліс, ревучи, пробилась буря, голосно застогнали німі дерева. Бембі затремтів від жаху. Коли ж спалахнула блискавка і вдарив грім, він мало не зомлів: йому здалось, що світ ось-ось розколеться на шматки. Він кинувся слідом за матір'ю, яка стривожено схопилася й побігла крізь хащі. Бембі втратив самовладання. Линула страшенна злива. Ліс начебто спорожнів: усі його мешкай ці поховалися хто куди. Але вода діставала скрізь, вона проникала навіть крізь найгустіший чагарник.

Та ось блискавиці згасли, їхні вогнисті промені не про бивялись більше крізь верховіття дерев. Грім покотився далі. Якийсь час ще було чутно його нарікання, та невдовзі й воно стихло. Дощ почав ущухати. Здавалося, ліс глибоко дихає, підставивши своє зелене тіло під прозорі, прохолодні струмені води. Дощ шумів ще з годину, та ніхто більш не боявся. Страх минувся, дощ змив його.

Ніколи ще Бембі з матір'ю не приходили на луг так рано,

цього вечора. Власне, до вечора було далеко. Сонце ще високо стояло в небі, повітря було свіже, живлюще, і пахло

жче, ніж звичайно. Ліс дзвенів на тисячі голосів, усі його мешканці вийшли зі своїх сховищ і квапилися розповісти одне одному про щойно пережите.

Щоб потрапити на луг, матері з Бембі треба було поминути великого дуба, що стояв аж на узліссі, біля їхньої стежки. На одній гіллячці сиділа білка.

Бембі з білкою були великі приятелі. Колись, під час першої зустрічі, Бембі, побачивши білоччину руду шубку, подумав, що то дуже мале оленятко. Але тоді він був ще зовсім недосвідчений і багато чого не розумів. Білка йому відразу сподобалась. Вона була така ввічлива, привітна, балакуча і вміла так бігати, лазити й стрибати в гіллі дуба, що Бембі дивом дивувався. Розмовляючи, вона невтомно гасала то вгору, то вниз гладеньким стовбуром, неначе це була так собі, дрібниця. Або вмощувалася на задніх лапках на хисткій гілці, спершись на свій пухнастий хвіст і виставивши білі груди, граційно помахувала дрібненькими передніми лапками, похитувала голівкою, поблискувала очицями і за хвилину встигала наговорити силу-силенну жартівливої і цікавої всячини.

Ось і тепер білка миттю почала спускатись донизу такими неймовірними стрибками, що здавалось, вона от-от зірветься й полетить сторчма. Розмахуючи пухнастим рудим хвостом, вона ще згори загукала:

— Добридень! Добридень! Це просто чудово, що ви прийшли!

Бембі з матір'ю спинилися.

Білка спустилась ще нижче гладеньким стовбуром.

— Ну, як ви пережили грозу? — швидко заговорила вона.— Звичайно, я бачу, що у вас все гаразд. А це головне-— Вона знов майнула по стовбуру вгору, промовляючи: — Ні, там унизу для мене ще занадто вогко. Стривайте, я пошукаю собі іншого місця. Ви не заперечуєте? Красно дякую! Я гадаю, що це нам не перешкодить. Звідси теж можна чудово розмовляти.— Бігаючи туди й сюди по г'лці, вона вела далі: — Що тут робилося! Шум, тріск, бешкет! Ви не уявляєте собі,

як я перелякалася. Забилась і самісінький куток і сиділа тихо-тихо, боялася навіть

поворухнутися. Нема гірше, ніж отак сидіти, не смію",,

з місця ступити. Ох. думаю, хоч би минулося. Щоправд, Ти вже не маленький,—казала вона. А інколи до-моє дерево — найкращий у світі захисток. Що не кажіт1давала: — Даи мен' спокій.

а іншого такого немає. Я знаю тут кожен кущик, то^ храпЛЯЛОСЯ нав,ть> 140 мати серед дня кидала хижку, можете мені повірити. І все ж таки, коли схоплюєтьсне дбаючи про те, йде за нею Бембі чи ні. Інколи й під час таке, як сьогодні, починаєш страшенно хвилюватис,прогуляиок вона зовсім не звертала на нього уваги.

Спершись на свій чудовий хвіст і виставивши білі груд, Якось мати зникла. Бембі не міг збагнути, як це він не білка так красномовно тулила до серця передні лапки, щпомітив, коли мати вийшла. Але іі не було. Бембі вперше неважко було уявити, як вона хвилювалася. залишився сам.

— Ми йдемо на луг трохи обсохнути на сонді,— сказал Спочатку він тільки здивувався, потім відчув неспокій, мати. дал; його охопив страх, який врешті змінився глибокою,

— О, це чудова думка! — скрикнула білка.— Ви та"безиадійиою тугою. Довго лунав його розгублений, сумний розумні! Я завжди кажу, що ви страх розумні! поклик. Ніхто не відгукувався, юхто не з являвся.

Вона скочила на вищу гілку. Дарма він прислухався і принюхувався.

— Справді, ви не могли придумати нічого кращого, піц Нікого не було.

піти зараз на луг! — вже звідти гукнула вона. Потім лег І він знов кликав. Тихо, благально: ким стрибком досягла верховіття дуба.— Мені теж хочеть — Мамо!.. Мамо!., ся вгору, до сонця. Я дуже змокла. Хочу дістатися аж н; Дарма.

вершечок,— торохтіла вона, не дбаючи про те, слухає і Охоплений відчаєм, він побрів, сам не знаючи куди, хтось чи ні. Спочатку йшов знайомою стежкою, зупинявся, кликав

На лузі вони вже застали багато знайомих. Там б.уматіР 1 невпевнено рушав далі, зляканий, безпорадний, і заєць зі своєю родиною, і тітка Ена з дітьми, й чимал?асмУчении-

інших їхніх друзів. Сьогодні Бембі знову побачив батьків Він ішов усе далі й далі вже незнайомими стежками і по

Вони повільно вийшли з лісу з двох боків, а потім з'явив<ітРапив У якусь зовсім чужу місцевість.

ще й третій. Зберігаючи відстань, вони так само повол 1 вРаз почув два дитячі голоси, що, як і він, гукали:

пішли понад узліссям, ні на кого не звертаючи уваги й на ~ Мамо!.. Мамо!..

віть між собою не розмовляючи. Бембі дивився на нт В'н зупинився і прислухався.

з шанобливим захопленням. Мабуть, це Гобо і Фаліна. Ну звісно, це вони.

Потім Бембі розмовляв з Фаліною, Гобо й ще з кільком! В.ін швидко побіг і незабаром побачив крізь листя дві оленятами. Він запропонував трохи погратись. Усі погодіїРУда шУ°ки. Гобо і Фаліна! Вони сумно

стояли під кущем, лись, і вони почали кружляти по лузі. Фаліна була наііггоитУлшшшсь одне до одного, і кликали: невгамовніша з усіх — весела, спритна, щедра на витівки ~ Мамо! Мамо!..

А ось Гобо скоро втомився. Коли була гроза, в нього забс Почувши шелест у чагарнику, вони зраділи, та як поба-ліло серце, і біль ще й досі не минувся. Гобо взагалі бл'іЧШІИ' Щ° це всього-на-всього Бембі, не могли сховати роз-хворобливий, але Бембі любив його за добрість. Щопрае*арУван.ня— Все ж таки їм стало трохи легше на серці, да, Гобо завжди був трохи сумний, але намагався не по зрадів по-справжньому: він тепер не почував

казувати цього. _ ™ким самотнім.

Моя мати пішла кудись,— сказав Бембі. Настав час, коли Бембі спізнав смак шовкової трави]-. Наша теж! жалісно озвався Гобо. ніжних пуп'янків і солодкої конюшини. І тепер, коли вії _Ригн,чені, вони дивилися одне на одного, тягся до матері, просячи їсти, вона часто проганяла йоі'<> ", де вони могли дітись? — спитав Бембі, ледве стри-

"уючи сльози.

— Я не знаю,— зітхнув Гобо. Йому знов стало дуже погано на душі.

Раптом Фаліна сказала:

— Мабуть... вони в батьків.

Гобо й Бембі вражено поглянули на неї. Це чомусь налякало їх.

— Ти так гадаєш?... — тремтячим голосом запитав Бембі.

Фаліна й сама тремтіла, але вигляд у неї був такий, ніби їй відомо більше, ніж вона може сказати. Насправді вона нічого не знала. Фаліна й сама дивувалася, як їй таке спало на думку, буцімто матері зараз у батьків. Проте, коли Гобо й собі спитав: "Ти так гадаєш?", вона багатозначно й таємниче повторила:

— Авжеж, я певна.

Фалінин здогад принаймні заслуговував на те, щоб над ним подумати. Проте Бембі не міг заспокоїтися. Він був занадто схвильований і сумний, шоб над чимось думати.

Він не міг навіть стояти на одному місці й рушив далі. За ним Фаліна та Гобо; всі троє голосно гукали:

— Мамо!.. Мамо!..

Аж ось Гобо й Фаліна зупинилися; далі йти вони не наважувались. Фаліна сказала:

— Навіщо? Мама знає, де ми, лишаймося тут, Гобо, щоб вона знайшла нас, коли прийде.

І Бембі пішов далі сам. Він пробрався крізь гущавину, вийшов на невеличку лісову галявину і раптом ніби вкопаний зупинився на місці...

Там, на протилежному боці галявини, у високій ліщині стояла якась невідома істота. Від неї тхнуло гострим духом, чужим і нестерпно важким.

Бембі не міг звести очей з незнайомця. Той стояв випростаний, дуже високий і вузький, з блідим обличчям, зовсім голим біля носа й очей, страхітливо голим. Нестерпним, холодним страхом віяло від того обличчя, але водночас і якоюсь дивовижною, паралізуючою силою. Для

Бембі була тяжка мука дивитись на це обличчя, і все ж таки він не міг звести з нього очей.

Незнайомий довго стояв непорушно. Потім простяг ногу, що була так близько від обличчя,— Бембі спершу навіть не помітив її. І враз він побачив цю страхітливу

оГу, випростану в повітрі.— одного того руху було досить, б Бембі мов вітром змело з місця.

Він миттю пірнув у гущавину й наосліп побіг лісом.

Звідкись узялася мати, і вони щосили помчали поряд через кущі й чагарники. Мати, яка знала стежку, бігла попереду, Бембі — за нею.

Так вони бігли, аж поки опинилися перед своєю хижкою.

_ Ти... бачив? — тихо запитала мати.

Бембі не міг відповісти, йому забило дух. Він лише кивнув головою.

_ Це... був... Він! — сказала мати.

І вони обоє здригнулися.

Тепер Бембі дедалі частіше доводилося лишатись самому. Проте він уже не відчував такого страху. Мати зникала, і хоч би він скільки її кликав, однаково не приходила. Та несподівано вона з'являлася й була з ним, як і колись.

Якось уночі, знову покинутий, він блукав лісом. Цього разу він не знайшов навіть Гобо з Фаліною. Світало. Над кущами, на сірому тлі неба, вимальовувалось верховіття дерев. У чагарнику щось зашаруділо,

шелест усе ближчав, і раптом з'явилася мати. Вона була не сама. Бембі не встиг розгледіти, хто біг поряд з нею,— тітка Ена. батько чи хто інший. Але матір Бембі пізнав зразу, хоч вона швидко майнула повз нього й зникла в лісі. Бембі почув її радісний крик, і йому здалось, що в її голосі, крім радості, пролунали й нотки страху.

А іншим разом, удень, Бембі довго-довго блукав сам У гущавині, аж поки його охопив розпач і він почав кликати матір. Не те щоб малий злякався: він просто не міг більше терпіти самотності.

Раптом перед ним з'явився один з батьків. Бембі не чув, як він підійшов, тому злякався. Цей старий олень був сильніший, вищий на зріст і гордовитіший за всіх, яких Бембі бачив досі. Його шуба палала темно-рудим полум'ям, але голова вже сріблилася сивиною. Над прищуленими вухами могутньо здіймалася розлога корона, всипана чорними перлами.

Старий олень суворо глянув на Бембі. — Чого ти кричиш? — спитав він.— — Мати зараз не має ЧасУ для тебе.

Бембі тремтів від страху, не наважуючись ВІДПОВІС-гйі

— Ти не можеш побути сам? І не сором тобі? Бембі хотів сказати, що йому вже не раз доводило<ці

лишатися самому, проте не міг і слова вимовити. Його взщі страшенний сором. А старий олень повернувся і зник, мсц| крізь землю провалився. Зник так раптово, як і з'явився 1 Бембі напружено дослухався, та не почув ані тупоту копиті ані шелесту листя. Тоді він вирішив, що старий олень десш поряд, і з усіх боків обнюхав повітря. Але дарма. Поблизу! нікого не було. Переконавшись, що він лишився сам, Бемб полегшено зітхнув. І все-таки йому дуже хотілося ще рааі побачитися з старим оленем і здобути його прихильність!

Бембі нічого не сказав матері про цю зустріч. Та тепер! він більше не гукав її, коли вона зникала. Блукаючи на самоті, він думав про старого оленя і палко жадав зустрі-І тися з ним. Він сказав би йому: "Бачите, я більше не кричу".

І тоді старий олень, може, похвалив би його.

Але Гобо й Фаліні Бембі розповів про свою таємницю! Вони слухали його, затамувавши подих: з ними в житті нічого такого не траплялося.

— Ти не злякався? — схвильовано спитав Гобо. Ще б пак! Бембі злякався, щоправда, не дуже.

— Я б страшенно перелякався,— признався Гобо. Бембі пояснив, що він не дуже боявся, бо старий оленя

був надзвичайно гарний.

— Це б мені мало зарадило,— сказав Гобо.— Я, ма буть, не насмілився б і глянути на нього. Коли мені страшно, у мене рябіє в очах, я нічого не бачу, а серце так калатає, що я аж задихаюся.

Фаліна ж, почувши розповідь Бембі, глибоко задумалась і нічого не сказала.

Коли їм знов довелося зустрітись, Гобо і Фаліна кинуї лись назустріч Бембі. Вони, як і Бембі, знов були самії

— Ми тебе весь час шукаємо! — вигукнув Гобо.

— Так,— поважно сказала Фаліна.— Ми тепер знаємо з ким ти зустрівся.

Бембі аж підскочив.

— З ким?..

Фаліна врочисто сказала:

— Це був старий ватажок.

— Звідки ти знаєш?

— Від своєї матері,— відповіла Фаліна. Бембі здивувався:

— Ви розповіли їй про все?

Брат і сестра ствердно кивнули головами.

— Але ж це таємниця! — обурено вигукнув Бембі. Гобо миттю став виправдовуватись:

— Я не винний. То Фаліна. Але Фаліна весело гукнула:

— Та годі тобі! Мені хотілося знати, хто то був. Тепер ми знаємо, і так набагато цікавіше!

Це переконало Бембі. Адже йому й самому кортіло дізнатися все про старого оленя. Фаліна розповіла:

— Це найблагородніший олень у лісі. Він ватажок. Немає нікого, хто б міг зрівнятися з ним. Ніхто не знає, де він живе, чи є в нього рідні. Мало кому пощастило хоч раз зустріти його. Інколи проходить чутка, що він помер, і в це вірять — так довго його часом ніхто не бачить. Однак потім він з'явиться на мить, і таким чином усі дізнаються, що він ще живий. Ніхто не насмілюється спитати, де він був. Адже він ні з ким не

розмовляє, і ніхто не зважується заговорити з ним перший. Його шляхи нікому не відомі, проте всі знають, що він сходив ліс до найвіддаленіших куточків. Він зневажає небезпеку. Трапляється, що олені б'ються один з одним — інколи жартома, інколи й насправді. А з ним уже давно ніхто не бився. З тих, хто хоч раз колись мірявся з ним силою, нікого вже немає живого. Він — великий ватажок.

Бембі не сердився на Гобо й Фаліну за те, що вони вибазікали матері його таємницю. Він навіть був задоволений, бо довідався так багато важливого.

А все ж добре, що Гобо й Фаліні відомо не все. Так, вони не знають, що великий ватажок сказав Бембі: "Ти не можеш бути сам? І не соромно тобі?" Тепер Бембі радів, що втаїв це: адже Гобо і Фаліна все одно пробовкнулись би, і він став би посміховиськом усього лісу.

Цієї ночі, коли зійшов місяць, повернулася мати — раптово з'явилась під великим дубом край лугу. Вона тихо стояла там і дивилася на Бембі. Він одразу помітив матір і кинувся до неї. Ця ніч принесла Бембі нову подію.

Мати була втомлена і голодна. Цього разу вони не довго гуляли. Мати стала вечеряти на лузі, де здебільшого їв уже й Бембі. Потім вони обоє заходились ласувати молодими пагонами на кущах і незчулись як заглибилися в ліс. Несподівано зашумів чагарник. Перше ніж Бембі встиг усвідомити, що сталося, мати закричала злякано і збентежено:

— А-о... ба-о!

І враз Бембі вгледів, що з-за кущів з великим шелестом і тріском вийшли здоровенні незнайомі істоти. Вони були подібні і до Бембі, й до матері, й до тітки Ени, і до інших його родичів, але такі могутні, такі високі на зріст, що доводилося задирати голову, щоб роздивитись їх. І тоді Бембі теж раптово закричав щодуху:

— А-о... ба-о... ба-о!

Він не розумів, чому кричить, але не кричати не міг.

Гурт поволі минув їх. Три, чотири велетенські незнайомці, один за одним. Наостанку з'явився ще один, найбільший. З його шиї спускалася буйна грива, а голову вінчало ціле дерево. Бембі аж подих перехопило. Його огорнуло якесь дивне почуття, і він закричав на всі груди. Це не був звичайний страх: просто він ніколи ще не здавався сам собі таким малим і мізерним. Навіть мати й та в його очах ніби дуже поменшала. Соромлячись самого себе і водночас тремтячи з жаху, він горлав:

— Ба-о!.. Ба-а-о! Від крику легшало.

Незнайомці зникли. Мати замовкла. Тільки Бембі ще тремтів і час від часу коротко скрикував.

— Заспокойся,— сказала мати.— їх уже немає.

— Ох, мамо,— прошепотів Бембі.— Хто це був?

— Не бійся, небезпеки немає,— мовила мати.— Це наші могутні родичі... Вони великі й благородні, ще благородніші за нас

— І вони нам нічим не загрожують?

— По-моєму, ні,— мовила мати.— Щоправда, кажуть Усяке, але я не знаю, чи варто всьому вірити. Мені й моїм знайомим вони не зробили нічого лихого.

— А чого б їм робити нам щось лихе? — вголос міркував Ьембі.— Адже вони наші родичі.

Він намагався заспокоїтися, але його й досі ще тіпало.

— Та нічого вони нам не заподіють,— сказала мати.^ Я сама не знаю, чому їхня поява так мене лякає. Я втрачаю самовладання. Й так щоразу...

Розмова заспокоїла Бембі, але змусила замислитись. Саме тієї миті в гіллі вільхи над ним відчайдушно закричав сич. Проте Бембі так поринув у свої думки, що забув удати наляканого. Сич злетів на нижню гілку й поціка вився:

— Я вас, мабуть налякав?

— Звичайно,— відповів Бембі.— Ви мене завжди лякаєте.

Сич тихо засміявся: він був задоволений.

— Прошу вас, не гнівайтеся,— мовив він.— Така вже в мене вдача.— Він настовбурчився, уткнув носа в пухке пір'я і став схожий на кульку. Обличчя в нього було поважне, але напрочуд гарне.

— Знаєте,— довірливо сказав Бембі,— зовсім недавно я злякався куди більше.

— Що? — невдоволено спитав сич.

Бембі розповів йому про свою зустріч з могутніми родичами.

— Ох, ще мені оці родичі! — буркнув сич.— Я сам маю родичів. Аби тільки де-небудь з'явився вдень, як вони всі враз нападають на мене. І кому ті родичі потрібні? Адже, якщо вони могутніші за вас, вам нічого з ними робити, а як ні, то й поготів. Перших ми не зносимо за гордість, а другі не зносять нас за те ж саме. Не треба мені ніяких родичів.

— Але... я зовсім не знаю своїх родичів,— несміливо сказав Бембі.— Я про них ніколи не чув і оце сьогодні вперше побачив.

— Не турбуйтеся за цей народ,— прохрипів сич.— Послухайте доброї поради, то буде вам краще,— він багатозначно закотив під лоба очі.— Родичі завжди гірші за друзів. Ось ми з вами не родичі, а які добрі друзі, і як ц* приємно для нас обох.

Бембі хотів щось сказати, проте сич перехопив:

— Ви ще такі молоді, а я маю досвід. Повірте мені' Я розуміюсь на таких речах. А втім, не смію втручатис* у ваші родинні справи.

Він глибокодумно закотив очі під лоба і прибрав такого поважного вигляду, що Бембі не посмів заперечити.

Минула ще одна ніч. Настав ранок і приніс жахливу подію.

Він був безхмарний, росяний і свіжий. Щедро вмиті, дужче, ніж завжди, пахли дерева й кущі, духмяні хвилі слав навсібіч луг.

_ Пі-і,— сказали, прокинувшись, синиці. Вони запищали тихо-тихо, адже навколо ще стояли сіруваті сутінки. Ца якийсь час знов запала тиша. Потім звідкись згори почулися хрипкі, тріскотливі голоси гав, які, прокинувшись, вітали одна одну на верхів'ях дерев. Миттю озвалась і сорока:

— Скре-ке-ке!.. Ви гадаєте, що я ще сплю?

І враз то тут, то там защебетали сотні тоненьких голосів:

— Пі! Пі! Ф'юїть! Ф'ю'їть! Тюі!

Але то були тільки поодинокі голоси, ліс стояв ще скутий сном і сутінками.

Аж ось прилетів чорний дрізд і примостився на верховітті бука. Він вибрав найвищу гілку, з якої було видно все навкруги, кинув погляд на схід, де, стомлене ніччю, спалахувало й оживало блідо-сіре небо, і почав співати. Знизу він здавався невеличкою темною плямою, схожою на зів'ялий листочок, але його пісня бадьоро й радісно лунала над лісом.

Усе ожило. Співали зяблики, вільшанки й щиглики. Гучно лопотіли крильми голуби, перелітаючи з місця на місце. На всю горлянку кричали фазани. З м'яким, але далеко чутним шелестом злітали вони на землю з кущів, на яких ночували, скрикували різким, з металевим відтінком голосом, тоді починали тихо воркотати. Високо в повітрі пронизливо й радісно гукали соколи:

— Йа-йа-йа! Зійшло сонце.

— Діу, дію! — дзвінко заспівала іволга. Вона літала між гілок туди-сюди, і її жовте кругле тіло блищало в ранкових променях, немов крилата золота куля.

Бембі вийшов з-за велетенського дуба на луг. Луг блищав росою, пахнув травами, квітами й вологою землею, 8вучав тисячоголосим життям.

Вембі побачив на лузі багато знайомих. Там сидів його приятель заєць і ніби розмірковував про щось важливе. Поволі прогулювався гордий фазан; він щипав траву й сторожко озирався на всі боки. Його шия виблискувала на сонці, як темно-блакитне намисто. А майже поряд з Бем. бі стояв молодий олень. Уперше в житті Бембі опинивсь так близько від дорослого оленя. Він стояв, трохи схований гілками ліщини. Бембі боявся навіть поворухнутися. А що як олень зовсім вийде з-за куща — чи наважиться Бембі з ним заговорити? Треба порадитися з

матір'ю. Він озир. нувся, але мати була вже далеко, біля тітки Ени. Бембі не рухався, він ніяк не міг вирішити, що йому робити. Щоб підійти до матері та знайомих, треба було поминути молодого оленя. Це здавалось йому непристойним.

"А що як я не питатиму матері? —думав він.— Адже старий ватажок розмовляв зі мною, а я матері про це не сказав. Спробую сам заговорити до молодого принца. Нехай усі побачать, як я з ним розмовляю. Я скажу: "Доброго ранку, вельмишановний!" Не розгнівається ж він на мене за це. А якщо розгнівається, я втечу". І все ж таки Бембі вагався.

Та ось олень ступив із-за ліщини на луг. "Зараз я скажу йому..." — подумав Бембі. 1 враз ударив грім.

Бембі здригнувся, не розуміючи, що сталося. Він бачив тільки, що молодий олень високо підскочив і помчав у ліс,

Бембі розгублено озирнувся. Гуркіт грому ще ніби віддавався в його тілі. Він бачив, як мати, тітка Ена, Гобо й Фаліна кинулися до лісу, як, не тямлячи себе, мчав туди ж заєць і, витягнувши шию, тікав фазан. Відчувши, як раптово замовк увесь ліс. Бембі напружився і стрибнув у гущавину.

Зробивши всього кілька стрибків, Бембі наткнувся на молодого оленя, що нерухомо лежав на землі. Бембі охопив жах. Він зупинився, не розуміючи, що скоїлося. Молодий олень був мертвий; на плечі в нього зяяла велика рана, з якої текла кров.

— Не зупиняйся! — почув він поряд із собою. Це була мати. —Біжи! — гукнула вона.— Біжи, як тільки можеш!

Мати помчала далі. її наказ зірвав з місця Бембі, й він щодуху кинувся вперед.

— Що це було, мамо? — спитав він.— Що це було? Важко дихаючи, мати відповіла:

— Це був... Він!

Бембі затремтів, але не стишив бігу. Нарешті, знесилені, вони спинилися.

— Що ви сказали? Прошу, що ви сказали? — долинув згори тонесенький голосок.

Бембі підвів голову й побачив білку, що швидко спускалася донизу.

— Я весь час стрибаю слідом за вами! — вигукнула вона.— Ні, це жахливо!

— Ви були там? — запитала мати.

— Звичайно! — відповіла білка.— Я ще й досі вся тремчу!

— Вона сіла на задні лапки, спершись на свій пухнастий хвіст і виставивши білі груди; передні лапки вона притисла До серця, немов присягаючись, що каже щиру правду.

— Я сама не своя від хвилювання!

— Я теж зовсім знесиліла від страху,— сказала мати.— Просто збагнути не можу, як це все трапилося. Ніхто З нас не бачив Його!

— Не бачив? — палко вигукнула білка.— Помиляєтесь!

Я Давно Його помітила!

— І я] — гукнув інший голос.

То була сорока; вона підлетіла і вмостилася на гілці

— І я! —почулося десь ще вище; то на ясені сиділа сойка.

А з верховіття похмуро каркнули дві гави;

— І ми бачили Його!

Мешканці лісу були страшенно схвильовані, налякані й розгнівані.

"Кого це вони бачили?" —не розумів Бембі.

— Я так старалася! — сказала білка, тулячи лапки до серця.— Так намагалась попередити бідолашного юнака!

— І я,— мовила сойка.— — Я так кричала. Та він не схотів мене слухати.

— І мене він не послухав,— заторохтіла сорока.— А я кричала разів з десять. Я вже хотіла підлетіти до нього ближче, на кущ ліщини, під яким він стояв. Думала, може, він не чув. Аж тут саме все це й скоїлось.

— У мене голос сильніший, ніж у вас, і я кричала щодуху,— сердито сказала гава.— Проте ці панове не дуже зважають на наше плем'я.

— Таки не дуже,— погодилася білка.

— Ми зробили все, що могли,— додала сорока,— і коли трапилося нещастя, то це не наша вина.

— Такий гарний юнак,— с жалем сказала білка.— У розквіті сил.

— Гхаї — заскрипіла сойка.— Хай би не був такий гордий та більше слухався нас!

— Не був він дуже гордий,— заперечила білка.

— Не гордіший за всіх їхніх принців,— додала сорока.

— І дурний, як вони всі! — засміялася сойка.

— Сама ти дурна! — крикнула згори гава.— Вже хто-хто, а ти б мовчала. Весь ліс знає, яка ти дурепа.

— Я? — остовпіла сойка.— Вперше таке чую! Трохи забудькувата — це так, але щоб дурна!..

— Як хочеш, — зітхнувши, сказала гава.— Забудь усе, що я сказала. Але зрозумій: принц загинув не тому, що був гордий чи дурний, а тому, що ніхто не може протистояти Йому!

— Гха! — проскрипіла сойка.— Не люблю я таких розмов.

І вона полетіла.

Гава вела далі:

— З мого роду Він теж багатьох уже знищив. Він убиває, коли схоче. І ніщо не може допомогти нам.

— Треба всім нам бути насторожі,— кинула сорока. .— Звичайно,— сумно сказала гава.— До побачення. І вона полетіла геть разом із своїми родичами. Бембі озирнувся. Матері поряд уже не було.

"Про що вони говорили?—думав Бембі.— Я не міг усього зрозуміти. Хто такий Він? Може, це гой, кого я зустрів тоді в чагарнику?.. Але ж Він не вбив мене..."

І враз Бембі згадав молодого оленя, що, закривавлений, лежав на траві з пробитим плечем. Непорушний, мертвий...

А ліс знову співав на тисячі голосів, сонячне проміння пробивалося крізь верховіття дерев, усе було залите світлом, пахло листя, високо вгорі кричав сокіл, а десь унизу, близенько, голосно сміявся дятел, немов нічого не сталося. Та все це не тішило Бембі. Він ніяк не міг позбутись почуття, що йому загрожує невідоме, сграшне. Він не розумів, як інші можуть бути веселими і безтурботними, коли життя таке тяжке і небезпечне. Зараз у нього було одне-однісіньке бажання: зайти глибоко-глибоко в ліс, у найгустіші хащі, знайти собі там, за непрохідною живою огорожею, сховок і ніколи більш не повертатися на луг.

Щось тихо зашаруділо в чагарнику. Бембі здригнувся. Перед ним стояв старий ватажок.

Бембі весь напружився, готовий як стій кинутися навтіки. Старий ватажок дивився на нього своїми великими, глибокими очима:

-— Ти був при цьому?

— Так,--гихо відповів Бембі. Серце в нього ладне було

вискочити з грудей.

— Де твоя мати? — запитав ватажок. Вембі відповів ще тихіше:

— Не знаю.

Старий не зводив з нього очей.

— І ти не кличеш її?

Вембі глянув на поважну сиву голову, на благородну корону старого вождя і раптом набрався мужності. Я можу бути й сам,— сказав він. _ Старий ще якийсь час дивився на нього, потім, уже лагід-и,ше, спитав:

— Чи ти не те маля, що недавно плакало, зоставшись без матері?

Бембі трохи засоромився, проте відразу опанував себе,

— Так, це я,— признався він.

Старий мовчав, але Бембі здалося, що його очі полагідні шали.

— Ви нагримали на мене годі, старий ватажку,— схвильовано сказав він.— За те, що я боявся бути сам. Відтоді я вже не боюся!

Старий дивився так само допитливо, але в його очах Бембі помітив усмішку.

— Старий ватажку,— довірливо почав Бембі,— що сьогодні сталось? Я нічого не розумію; що це за Він, про якого всі говорять?.. — і замовк, злякавшись похмурого погляду старого.

Ватажок тепер дивився повз Бембі кудись у далину. Нарешті він поволі сказав:

— Умій слухати, вмій відчувати запах, умій дивитися Вчися сам розуміти життя.— Він ще вище звів увінчану короною голову.— Бувай здоров.— І, не додавши більше й слова, зник.

Малий залишився сам, і йому знов стало сумно. Але оте "Бувай здоров" ніби луною віддавалося в серці Бембі. Старий ватажок так ласкаво попрощався з ним... Отже, він не злий...

І незнайоме почуття урочистої гордості сповнило Бембі. Так, життя суворе і сповнене небезпек. Але хоч що б там сталося в майбутньому, він навчиться витримувати все

І Бембі поволі рушив у лісову гущавину.

З велетенського дуба, що стояв край лугу, опадало листя. Опадало воно й з інших дерев.

Одна дубова гілляка, високо здіймаючись над сусідніми, сягала далеко понад луг. Аж на кінчику виступало два листочки.

— Як усе змінилося! — сказав один листок.

— Так,-— підхопив другий.— Багатьох із нас не стало сьогодні вночі... Здається, на нашій гілці лишилися тільки ми з тобою.

— Ніхто не відає, що чекає на нього завтра,— сказав перший.— Пам'ятаєш, як було ще тепло і світило сонечко, раптова буря або злива несла смерть багатьом із нас, ш*

молодим і дужим. Ніхто не відає, що чекає на нього,

— Тепер сонце світить так рідко,— зітхнув другий листок.— Та не додає те світло сили...

— Чи правда,— спитав перший,— чи правда, що коли нас не стане, на наше місце прийдуть інші листки, а потім ще інші?..

— Певно, що так,— прошепотів другий.— Але не варю про це думати, все одно ми цього не зрозуміємо...

— І тільки дарма сумуватимемо,— додав перший. Вони трохи помовчали. Потім перший тихо, ніби сам до

себе, сказав:

— Але чому ми повинні опасти? Другий запитав:

— А шо з нами буде, коли ми опадемо?

— Ми опинимося внизу...

— А що там, унизу?

— Хтозна,— відповів перший. — Кажуть різне, та напевно ніхто нічого не знає.

Другий спитав:

— А там, унизу, ми будемо що-небудь відчувати, усвідомлювати?

— Хто може це сказати? Жоден з опалих листків не повертався звідти, щоб розповісти, як там...

Знов залягла тиша. Потім перший листок лагідно сказав:

— Не журись так, адже ти весь тремтиш...

— Та ні,— відповів другий.— Я тільки злегка здригаюся. Просто не відчуваєш уже себе так міцно...

— Не говорімо більше про таке,— мовив перший листок.

— Гаразд... Не говорімо... — сказав другий.— Але про що ж нам тоді говорити? — Він трохи помовчав, потім сказав: — Хто з нас раніше полетить униз?..

— Це ще не скоро буде,— заспокоїв його перший.— Пригадаймо краще, як гарно, як прекрасно було нам раніше! Пам'ятаєш, як гріло сонце, як наливалися ми соками життя? Пам'ятаєш? А роса рано-вранці!.. А ніжні, чудові ночі...

— Тепер ночі жахливі,— сказав другий листок.— І тягнуться без кінця-краю.

— Нам не годиться нарікати,— лагідно мовив перший листок. — Адже ми пережили багатьох інших.

— Я дуже змінився? —боязко спитав другий листок.

— Анітрішечки! — запевнив перший.— Це я пожовк зморщився, а ти й тепер такий гарний, як був.

— Та годі тобі,— перебив його другий.

__Ні, справді,— запально повторив перший.— Повір

щені! Ти й тепер такий гарний, як першого дня. Щоправда, ця тобі з'явились ледь помітні невеличкі жовті смужки, але з ними ти ще кращий.

— Дякую,— зворушено прошепотів другий листок.— Я цьому не вірю... не зовсім вірю... але дякую тобі за те, що ти такий добрий. Ти завжди був до мене добрий... Я аж тепер по-справжньому це зрозумів.

— Мовчи! — сказав перший і замовк сам; сум заважав йому говорити.

Минали години.

Над верховіттям дерев промчав холодний, мокрий вітер.

— Ох... Тепер уже... — мовив другий листок.— І я... Голос його затих. Він м'яко відірвався від гілки й полинув униз.

Надійшла зима.

Світ невпізнанно змінився. І непросто Бембі було пристосуватись до цього нового світу. Все обернулося так, немов олеии, що були досі багатими, раптом збідніли. Бембі ще не знав злиднів. Він звик до розкошів і достатку, звик не журитися про їжу, спати в чудовій зеленій хижці, схованій від чужого ока, ходити в гарній гладенькій червонястій шубці.

Тепер усе було інакше. Щоправда, спочатку зміни в природі навіть тішили Бембі. Йому подобалось, як білий густий туман ранками огортав луг, а коли сходило сонце, танув у його промінні. Припав до серця малому іній, що враз робив луг і дерева незвичайно білими. Якийсь час У Бембі викликав захоплення могутній крик велетнів-Оленів, його родичів. Увесь ліс здригався від їхнів голосів. І^мбі й страшно ставало, коли він чув поклик цих королів, 1 "одночас серце його завмирало від захвату. "їхні корони,-— думав Бембі,— немов крислаті дерева, а їхні голоси такі дужі, як і корони". Зачувши цей могутній поклик, ^ якому звучало владне бажання, невимовна туга, гнівне, '°РДе нетерпіння, Бембі завмирав на місці. Він ніяк не міг

долати свого страху. І хоч Бембі пишався, що має таких

славетних родичів, його дратувала їхня неприступність стійко боролися проти його оскаженілого натиску. Чути

було їхній протяжний стогін, і жалібне скрипіння. Лунав Іролосний хрускіт одчахнутих гілок, гнівний тріск зламано-Іо могутнього дерева і гірке схлипування, що виривалося

Він, сам не розуміючи чому, почував себе ображений і приниженим.

Коли ж минула пора кохання оленів-королів і замовкли їхні могутні голоси, Бембі став помічати й дещо інше. Блукаючи вночі лісом або відпочиваючи вдень у свої{ хижці, він чув шепіт листопаду. Шаруділо й шурхотіло на кожному верховітті, на кожній гілці, по всьому лісі Ніжний сріблястий шелест день і ніч лився з дерев па землю. Було так приємно чути його, прокидаючись, і так хороше засинати під цей таємничий, тужливий шепіт.

Тепер листя вкривало землю грубим шаром і шаруділо при кожному кроці. Його було так весело розгрібати нога ми! Листя шелестіло "шш-шш!" — ніжно, ясно, сріблясто. Це шарудіння давало мешканцям лісу неабияку користь — їм не треба було тепер дуже прислухатись та принюхува тись: адже листя ще здаля попереджало про найменший рух у лісі.

— Шш! — застерігало воно.

Хіба зміг би тут хтось підкрастися непомічений?

Та ось почався дощ. Він лив з раннього ранку до пізнього вечора, шумів і хлюпав цілісіньку ніч аж до ранку, потім на часинку перестав, мов набираючись сили, і линув ще дужче. Здавалося, все було наповнене холодною водою,— повітря, весь світ. Спробуєш скубнути трави — і в роті вже повно води, злегка смикнеш кущик — і вода заливає тобі очі й ніс.

Листя вже більше не шаруділо. Воно лежало на землі, важке й м'яке, прибите дощем, позбавлене своєї чуйно сті.

Бембі вперше спізнав, як тяжко день і ніч не мати захистку від холодних потоків води. Бембі вимок до самісіньких кісток. Він ще не мерз, але вже тужив за теплом, бо ходити весь час у мокрій шубці було дуже неприємно.

А потім повіяв північний вітер, і Бембі спізнав, що таке мороз. Спочатку було ще нічого: він лежав з матір'ю у сховку і хоч з одного боку відчував приємне тепло. А те пер хоч як пригортався до матері, ніщо не допомагало В лісі день і ніч свистів вітер. Здавалося, він у холодній люті хоче вирвати ліс із корінням і понести його геть або взагалі знищити. Дерева шуміли, опираючись вітрові, вони

усіх ран його розбитого конаючого тіла. Потім не стало чутно нічого: буря ще шаленіше накинулась на ліс, і її ревіння поглинуло всі інші звуки.

Ось коли Бембі відчув, що прийшли горе й злидні. Дощ і вітер узяли своє. На деревах і кущах не залишилося жодного листочка. Вони стояли обдерті, немов пограбовані, жалібно простягаючи до неба свої голі, бурі руки. Трава на лузі пов'яла, зчорніла і стала низенька, наче її випалили при самій землі, в хижці тепер також було холодно й порожньо. Відколи зникли зелені стіни, в ній уже неможливо було почувати себе так безпечно, як раніше, до того ж з усіх боків завівало.

Якось над лугом летіла молода сорока. Щось біле, холодне впало їй на очі, затьмаривши погляд, потім ще раз і ще раз; аж ось перед очима в неї затанцювали маленькі, м'які, сліпучо-білі пушинки. Сорока обтрусилась і шугнула вгору. Дарма! М'які, холодні пушинки й тут засліплювали очі. Вона піднялася ще вище. 4) — Не тратьте даремно сили, люба,— гукнула їй гава, що летіла в тому ж таки напрямку.— Однаково не втечете від цих пушинок. Це сніг.

— Сніг? — здивовано перепитала сорока, борючись із хуртовиною.

— Еге ж,— мовила гава.— Тепер зима, і це сніг.

І — Перепрошую,— сказала сорока.— Я лише в травні вилетіла з гнізда і не знаю, що таке зима, і — Буває,— зауважила гава.— Ну, нічого, ще знатимете!

"Ну, якщо це сніг.— подумала сорока,— то я краще трохи сяду". Вона спустилася на гілку вільхи й струснулася.

Гава повільно полетіла далі.

Бембі спочатку зрадів снігові. Коли падали білі зірочки, в лісі ставало тихо й тепло, а світ здавався оновленим, ясним і радісним. А тільки-но визирало сонце, біла ковдра землі так яскріла, сяяла й виблискувала, аж очі сліпило.

Та невдовзі Бембі перестав радіти снігові, бо їжу добувати ставало все важче й важче. Доводилося довго розгрібати сніг, щоб знайти хоч кущик зів'ялої трави. Сніг різав ноги, і треба було дуже пильнуватися, щоб не поранитись. Із Гобо вже таке трапилося. Щоправда, він узагалі був дуже кволий і завдавав своїй матері чимало клопоту.

Тепер вони майже весь час були разом. Тітка Ена з своїми дітьми щодня приходила до них у гості. Нещодавно в їхньому колі з'явилась і Марена, майже доросла дівчина. Але хто справді вмів розважати товариство, то це стара тітка Неттла. Вона про все мала свою власну Думку.

Всі були дуже люб'язні одне з одним. Тільки-но гості сходились, починалися нескінченні розмови. Ніколи ще діти не чули так багато нового, як тепер.

Інколи до них прилучався навіть хтось із принців. Спершу це їх трохи бентежило, надто дітей, та вони хутко звикли, і все пішло, як і раніше.

Бембі захоплювався ставним принцом Ронно, а молодого вродливого Каруса самовіддано любив. Принци скинули свої корони, й Бембі часто розглядав круглі блискучі горбочки з ніжними цяточками в них на головах, на тому місці, де були роги Навіть ці горбочки були гарні.

Бембі з цікавістю слухав, коли хтось із принців роз повідав про себе. У Ронно на лівій нозі був чималий, заросли шерстю наріст. Принц трохи припадав на цю ногу й любив нагадувати про це:

— Ви, звичайно, помітили, що я шкандибаю?

Всі квапилися його запевнити, що воно зовсім непомітно. Ронно тільки цього було й треба. Та він і справді не дуже шкандибав. Тільки ледь-ледь.

— Так,— починав Ронно,— я врятувався якимсь дивом.

І Ронно розповідав, як Він застукав його зненацька й метнув у нього вогонь. Але влучив лише в ногу. Тріснула кістка, біль був нестерпний. Проте Ронно кинувся тікати на трьох йогах. Він зовсім знесилів, але біг далі й далі, не спиняючись, бо відчував, що за ним женуться. Аж як настала ніч, Ронно дозволив собі відпочити-А вранці знов кинувся тікати. Відчувши себе нарешті в без

"еці він знайшов сховок і чекав, поки рана зажила. Аж тоді він вийшов звідти, і весь ліс визнав його за героя. Щоправда, він шкандибав, але це було майже непомітно. Принаймні так йому здавалося.

Ніколи ще Бембі не чув стільки всілякої всячини про Цього, як тепер. Говорилося про те, який Він страшний: ніхто не наважується глянути в Його бліде обличчя. Бембі вже знав це з власного досвіду. Казали про гострий дух, що йде від Нього. Бембі й тут міг би дещо розповісти, але він був добре вихований і не втручався в розмови дорослих. Цей

загадковий дух має тисячу відтінків, проте його вмить пізнаєш з того жаху, що він у собі несе. Казали й про те, що ходить Він лише на двох ногах, і дивувались, яка сила криється в його руках. Тітка Неттла мала й про це свою власну думку.

— По-моєму, в цьому немає нічого дивного. Білка передніми лапками робить усе, що їй треба, і кожна маленька мишка вміє робити такі самі фокуси.

Вона зневажливо хитнула головою.

— Оввa! — в один голос вигукнули інші: мовляв, це ж зовсім інше.

Проте тітка Неттла не здавалася.

— А сокіл? — гукнула вона.— А мишоїд? А сова? В них узагалі тільки по дві ноги, а коли вони хочуть щось узяти — так, здається, це в них називається,— то стоять на одній нозі, а беруть другою. Це куди важче, й Він нізащо б так не зробив.

Тітка Неттла зовсім не збиралася будь з чого дивуватися в Ньому. Вона ненавиділа Його всім серцем.

— Він огидний,— твердила вона.

їй ніхто й не думав заперечувати, бо жоден олень не вважав Його кращим.

Думки поділились, коли зайшла мова про те, що Він Має ще й третю руку.

— Порожня балаканина,— заявила тітка Неттла.— " не вірю в це.

— Так? — втрутився Ронно.— Тоді скажіть, будь Ласка, чим же Він розтрощив мені ногу?

. Це ваша справа, любий мій,— спокійно відповіла Тгка Неттла.— Мені Він нічого не розтрощив. Тітка Ена сказала:

— Я багато чого бачила в своєму житті і гадаю, що коли таке говорять, то мають на це якісь підстави.

Молодий Карус чемно зауважив:

— Я згоден з вами. Бачте, я знайомий з однією га. вою...— Він зніяковів і поглянув на присутніх, чи сміють ся вони з нього. Проте, побачивши, що всі його уважно слухають, заспокоївся і став розповідати: — Гава щ, дуже мудра: просто, скажу я вам, надзвичайно мудра. І вона каже, що Він справді користується третьою рукою але не завжди. Третя рука, твердить гава, дуже лиха Вона не росте у Нього з тіла, як дві інші, Він носить 'J за плечем. Гава твердить, що завжди може сказати заздалегідь, небезпечний Він або хтось інший з Його роду цієї миті чи ні. Якщо Він приходить без третьої руки то боятися нічого.

Тітка Неттла засміялася:

— Твоя гава страшенно дурна, любий мій Карусс передай їй це від мене. Якби вона була така розумна, як гадає, то знала б, що Він завжди небезпечний.

Проте інші не погодилися з нею. Мати Бембі сказала:

— І все-таки серед Них трапляються й не дуже не безпечні. Це видно відразу.

— Так? — спитала тітка Неттла.— То, може, ти стоїш і чекаєш, поки Він підійде, щоб з Ним привітатись?

Мати Бембі лагідно заперечила:

— Звичайно, я тікаю.

А Фаліна раптом вигукнула:

— Завжди треба тікати!

Всі засміялися. Проте, коли мова знов зайшла про третю руку, веселість ніби вода змила, над ними невидимим крилом навис жах. Адже як там хоч називай це — третьою рукою чи якось інакше,— а воно існує, страшне й незнане. Більшість чула про Нього тільки з розповідей інших, а декотрі бачили Його й самі: Він стоїть віддалік, непорушно, і враз відбувається щось незбаг ненне — лунає гучний тріск, як удар грому, шугає во гонь, і аж ген-ген від Нього хтось падає з пробитим* грудьми. Кажучи про таке, олені щулились, немовби відчували над собою дивну владу якоїсь таємної сил"' Вони жадібно дослухалися до розповідей, завжди спов

"ених жаху, крові й горя, до спогадів очевидців і до переказів дідів та прадідів, в усьому мимоволі дошукуючись одповіді на одне: як можна власкавити цю незбагнен-силу чи уникнути її?

— І як же це виходить,— задумливо сказав Карус,— до Він убиває на відстані?

.— А хіба твоя мудра гава не пояснила цього? — глузливо запитала тітка Неттла.

— Ні,— посміхнувся Карус.— Вона каже, що часто це бачила, але пояснити такого ніхто не може.

— До речі, Він, якщо схоче, то вбиває і гав на деревах,— зауважив Ронно.

— І фазанів у повітрі,— додала тітка Ена. Мати Бембі сказала:

— Він кидає свою руку. Так казала мені моя бабуся.

— Руку? — перепитала тітка Неттла.— А що ж тоді так жахливо гуркотить?

— Коли Він жбурляє свою руку,— пояснила мати Бембі,— спалахує вогонь і гримить грім. Адже Він весь із вогню.

— Перепрошую,— сказав Ронно,— те, що Він увесь з вогню, звичайно, правда. Але щодо руки ви помиляє тесь. Рукою не можна завдати таких ран. Подумайте самі. Це, певно, зуб. Він кидає в нас зубом — розумієте? І помирають саме від його укусу.

Карус тяжко зітхнув:

— Чи Він коли покине переслідувати нас? Марена, майже доросла дівчина, промовила:

— Кажуть, що одного чудового дня Він прийде до нас і стане таким само добрим, як і ми. Він гратиметься з нами, ми помиримося, і весь ліс буде щасливий.

— Хай краще Він залишається там, де й був, і дасть нам спокій! — вигукнула тітка Неттла.

Тітка Ена докірливо сказала:

— Але ж... так теж не можна говорити...

— А чом би й ні? — палко заперечила тітка Неттла.— Миритись! Оцього вже я ніяк не розумію! Відколи ми себе пам'ятаємо, Він убиває

нас — наших сестер, наших Матерів, наших братів! Відколи ми живемо на світі, Він Ве Дає нам спокою, вбиває нас усюди, де ми з'явимося, 1 Ми повинні з Ним миритися? Яка дурниця!

"ули

його жалібний плач. Заєць був саме в дорозі і, як

Марена окинула всіх поглядом. її великі очі блищали.

— Це не дурниця,— сказала вона.— Примирення має колись настати.

Тітка Неттла відвернулась.

— Піду краще пошукаю чогось попоїсти,— невдоволе-но сказала вона й побігла геть.

Зима тривала. Часом тепліпіало, тоді знову йшов снії. намітаючи все вищі й вищі кучугури, яких не можна було розгребти, щоб дістатися до зів'ялої трави. Ще гірше стало, коли почалась відлига. Сніг відтанув, а вночі знову замерз. Утворилася тоненька слизька льодова кора Ця кора не стримувала оленів, ламалась, вони провалювалися в сніг і в кров збивали собі ноги.

Та ось знов почалися великі морози. Повітря ртал" чисте, як ніколи, прозоре й солодке. Воно аж дзвеніло, аж співало від холоду.

В лісі було тихо, проте кожного дня траплялося щось жахливе. Якось гави напали на маленького хворого зайпе-вого сина і жорстоко вбили його. Мешканці лісу довг"

*0чув про нещастя, трохи розуму не збувся. Іншим разом куниця прокусила білочці горло. Білка якимось ди-вирвалась від неї. Вона

видряпалась на дерево, але від болю не могла говорити і тільки бігала в нестямі по гіллі— Час від часу вона сідала, піднімала у відчаї передні дапки, хапалася за голову, й червона кров текла по 'її білих грудях. Ще якусь хвилю вона гасала по гіллі, тоді раптом, знесилена, спинилася і, зачіпаючись за гілля, впала на сніг мертва. Туди відразу злетілись сороки і влаштували бенкет.

А незабаром лис роздер гарного дужого фазана, якого 0СІ в лісі любили й поважали. Всі дуже за ним жалкували й співчували пригніченій горем удові. Лис витяг фазана з снігу, куди той заліз, гадаючи, що добре сховався.

Тепер уже ніхто не міг почувати себе в безпеці, коли таке траплялося серед білого дня. Нужда, якій не було видно кінця-краю, породила ворожнечу й жорстокість, приспала сумління. Лісові жителі забували добрі звичаї, втрачали довір'я, жаль одне до одного, втрачали спокій.

■

зігхача М Т"

— Аж не віриться, що колись стане краще,-мати Бембі.

Тітка Ена й собі зітхала:

— І не віриться, що колись було краще.

— Е, ні,— заперечила Марена, дивлячись кудись удалину.— Я завжди думаю про ге, як хороше було раніше.

— Слухайте.— звернулась тітка Нетгла до тітки Ени, киваючи на Гобо.— Чого це ваш малий тремтить? Він завжди так тремтить?

— На жаль, гак,— — сумно відповіла тітка Ена.— Уже віддавна.

— Добре, що в мене немає дітей,— із звичайною своєю відвертістю сказала тітка Неттла.— Якби це мій малюк так дрижав, я боялася б, що він не доживе до весни.

З Гобо справді було не все гаразд. Він був кволий, куди кволіший за Бембі та Фаліну, і менший від них на зріст. Тепер йому щодень ставало гірше. Від їжі, якою їм до водилось перебиватися, в нього болів живіт. Він зовсім знесилів від холоду та нестатків, одно тремтів і ледве стояв на ногах. Усі йому співчували.

Тітка Неттла підійшла до Гобо, ласкаво штовхнула його в бік і суворо сказала:

— Ну, не журись, не до лиця малому принцові журитись. Та й для здоров'я це погано.— Вона лася, щоб ніхто не помітив її хвилювання.

Раптом Ронно, що лежав віддалік на снігу, підхопив ся на ноги.

— Не знаю... що це?. Усі насгорожилися.

— Що сталося?

— Я й сам не знаю,— сказав Ронно.— Та щось мене непокоїть... неначе щось сталося...

Карус принюхався.

— Нічого не чутно,— сказав він.

Усі стояли, пильно дослухаючись і глибоко втягаючи повітря.

— Нічого... нібито нічого не чути...

— І все ж таки, не кажіть, щось трапилося,— наполягав Ронно.

відверну-

промимрив він, озираючись.

арена сказала: .— Кричали і а ви

— Вони знов кричать! — швидко додала Фаліна. епер уже й інші почули той крик.

— Он вони летять! — вигукнув Карус.

Усі поглянули вгору. Над верховіттям дерев линула зграя гав. Вони летіли від узлісся, звідки завжди приходила небезпека. Гави тривожно перегукувались.

— А що, не правду я казав? — промовив Ронно.— Тепер бачите — щось насувається!

— Що ж діяти? — злякано прошепотіла мати Бембі.

— Негайно тікати! — схвильовано вигукнула тітка Ена.

— Чекати! — сказав Ронно.

— З дітьми? — спитала тітка Ена.— З дітьми, коли Гобо не може бігати?

— Ну гаразд,— сказав Ронно.— Ви з дітьми йдіть. Я вважаю, що це безглуздо, та не хочу, щоб мені потім докоряли.

Він був поважний і спокійний.

— Ходімо, Гобо! Фаліно, ходімо! Але тихо й повільно! Не відставайте від мене! —наказувала тітка Ена.

І вона з дітьми рушила вперед.

Минув якийсь час. Олені стояли тихо, дослухаючись і глибоко втягаючи повітря.

— Тільки цього нам ще бракувало до всього, що довелося пережити! — сказала тітка Неттла.

Вона була дуже розгнівана. Глянувши на неї, Бембі відчув, що тітка Нетгла думає про щось жахливе.

З того боку, звідки прилетіли гави, долинув сорочачий галас.

— Увага, увага, увага! — кричали вони.

Самих сорок олені ще не бачили, однак чули, як вони Застережливо кричали, перебиваючи одна одну: ~— У-ва-га! Увага! Увага!

Ось сороки наблизилися до оленів. Пурхаючи з дерева На Дерево, злякано озираючись, вони летіли вперед. "Г Гха! — подали гучний сигнал тривоги сойки. Раптом олені здригнулися, ніби від удару. Вони мовчки г°яли, нюхаючи повітря. 4е був Він.

З гущавини погягло нестерпним духом, гострим, Я(! ніколи. Більш не було потреби принюхуватись. Той ду^ бив у ніс, глушив почуття, стискав серце.

Тепер чути було не лише скрекіт сорок і застериц. ливий крик гав — захвилювався весь ліс. У гіллі пур. хали синиці — сотні дрібних пухких кульок — і щосили пищали:

— Тікайте! Тікайте!

Протяжно крикнувши, блискавкою майнув чорний дріад. Крізь темне плетиво голого чагарника було видно, як на снігу снували вузькі, невеличкі тіні. То були фазани. Серед них маячило щось червонясте. Певно, лис. Але тепер ніхто не боявся його. Нестерпний дух широкими хвилями плив лісом, навіваючи на всіх його мешканців жах. Усе живе в лісі було охоплене одним бажанням — утекти, врятуватись.

Цей таємничий, гнітючий дух був сьогодні такої сили, що всі збагнули: цього разу Він прийшов не сам, а з усіма своїми родичами, і сподіватися можна всього.

Непорушно дивилися олені, як розгублено пурхали синиці і дрозди, як хутко тікали по деревах білки, перестрибуючи з верхів'я на верхів'я, і думали: "Всій цій малечі, власне, нічого боятися". Проте олені розумі™ їх: адже й білка, й пташка відчували Його, а жодна лісова істота не може стерпіти Його присутності.

Ось прискакав наполоханий заєць, на хвильку спинився і пострибав далі.

— Що там таке? — нетерпляче гукнув навздогін йому Карус.

Та заєць лише кинув на нього безтямний погляд: він був такий розгублений, що не міг говорити.

— Навіщо питати? — похмуро сказав Ронно. Заєць хапнув повітря.

— Нас оточено,— ледь чутно прошепотів він.— Виходу немає. Скрізь Він!

І тієї ж миті всі почули Його голос. Десять, двадцять, тридцять разів поспіль Він прокричав:

— Го-го! Га-га!

Цей крик був страшніший від бурі й урагану. Ліс сповнився жахом. А Він уже стукотів об стовбури дерев-Шелестіли кущі, тріщало гілля — це йшов Він!

ішов сюди, в гущавину.

ТаМ, звідки Він ішов, почулось гучне, з посвист "отіння крил —це, зляканий Його кроками, зня Сзан. Лопотіння дедалі тихішало: птах набирав ві * І враз гримнув грім. Тиша. Потім глухий удар

^щлю.

__Його вбито,— тремтячим голосом

сказала мати

рембі

— додав Ронно.

Перша жертва,-Ліарена промовила:

— Сьогодні багато хто з нас помре. Може, Та ніхто її не слухав. Усіх опанував страх.

_ ^, _____— "™".1".,Ї.Г." ІЇГГЛ ТТЇРТТ.ГЯ Алі

Та юхто и не слухав. <ид шиш^и*" ^.^— Бембі намагався зрозуміти, що діється. Але шалений гамір, що дедалі наростав, плутав його думки. Всюди гриміло, тріщало, ревло, і серед цього гамору Бембі чув, як б'ється його серце. Та цікавість брала гору, і він навіть не помічав, що весь тремтить.

у мати казала йому: "Будь коло мене", голосно, проте серед усього того гамору

Час від часу мати казала йому:

Вона говорила голосно, проте серед----------г,

Бембі здавалося, немов мати шепоче. Це "будь коло мене"

Рпно тпимало його, мов н£

давало Бембі якусь опору. Воно гримало його,

то він давно б уже, не розмірковуючи, ки-

ланцюгу, а ю от доипч ^ ^'"ч ...

нувся геть. Але щоразу, коли Бембі втрачав самовла дання й хотів тікати, він чув ці слова.

Бембі роззирнувся. Скрізь перед ним лісові мешканці кидалися на всі боки, зовсім знетямившись. Ось майнуло кілька ласок: вузенькі смужки, ледве вловимі оком. Тхір жадібно слухав новини, які, затинаючись, розповідав йому охоплений відчаєм заєць. Серез фазанів, що безладно метушилися довкола, стояв лис. Фазани зовсім на нього ие зважали,

бігали перед самісіньким його носом, та й лисові було не до них. Витягнувши шию, нашорошивши вуха, він нюхав повітря, прислухався до гамору, який Усі ближчав, і тільки зрідка помахував пухнастим хвостом, ніби щось напружено обмірковуючи.

Квапливо підбіг фазан, що вирятувався з самого пекла. Він був у нестямі.

— Лиш не здіймайтесь угору! — кричав він до своїх Родичів.— Не здіймайтесь, а біжіть! їм тільки й треба, вдоб ми знялись у повітря! Хай ніхто не здіймається! Тільки біжіть, біжіть, біжіть!

Сердега весь час повторював те саме, ніби хотів умовити самого себе. Але він уже просто не знав, що гово. рить.

— Го-го! Гага! — пролунало вже десь близько.

— їм тільки й треба, щоб ми знялись у повітря! вигукнув фазан і раптом, випроставши крила, шугнув догори.

Бембі стежив, як він прямо й стрімко здіймався міи^ деревами, лопочучи крильми і сяючи своїм чудовим темно-голубим і золотавим убранням, неначе самоцвітами. Його довгий шлейф маяв у повітрі. Різко пролунав короткий удар грому. Фазан згорнув крила, перекрутнувся, ніби хотів ухопити дзьобом себе за ноги, й важко полетів додолу. Він упав поміж своїх родичів і більше не вору шився.

Тепер уже ніхто не міг залишатись на місці. Всі кинулися врізнобіч. П'ять чи шість фазанів разом знялись у повітря, б'ючи крильми.

— Не здійматись! — гукала решта, сипнувши хто куди.

Грім ударив п'ять-шість разів, і фазани, що злетіли в повітря, камінням попадали на землю.

— Тепер ходімо! — сказала мати.

Бембі оглянувся. Ронно й Карус уже втекли. Зникла й тітка Неттла. Тільки Марена ще лишилася. Вони ру шили вперед. Бембі поряд з матір'ю, Марена за ними. Навколо гриміло, тріщало, ревло. Мати була спокійна. Вона тільки злегка тремтіла, але не втрачала голови.

— Бембі, синку мій! — казала вона.— Весь час тримайся біля мене. Зараз ми вийдемо з гущавини й перебіжимо галяву. Тільки не треба поспішати.

А грім усе дужчав. Десять, дванадцять разів прогримів він, кинутий з Його рук.

— Спокійно,— повторювала мати.— Не біжи! Ось як вийдемо на галявину, тоді біжи, біжи чимдуж. І не забудь, Бембі, синку мій, ти не повинен звертати на мене уваги, хоч хай там що... Навіть якщо я впаду... не зважай на це... біжи далі й далі!'Зрозумів?

Мати обережно, крок за кроком, посувалася вперед, ніби й не чула грізного гамору. Всюди безладно метушилися фазани, забивалися в сніг, вискакували й бігли

"рову— Ось їх догнала вся зайцева родина, посиділа, годі ^стрибала далі. Ніхто не говорив ані слова. Всі були .^учені страхом, приголомшені ревом і ударами грому.

Попереду стало видніше. Крізь плетиво чагарника бдиснула галявина. А позаду все ближче й ближче лунав страшний стукіт по деревах, гріск зламаного гілля й нестямне ревіння: "Гага! Го-го!"

Перед ними на галявину вискочив заєць із двома своїми родичами.

— Трах! Та-ра-рах! — гримнув грім.

Бембі бачив, як заєць на бігу м'яко перекинувся й залишився лежати білим живогом догори. Він сіпнувся раз-удруге, поборсався й знерухомів. Бембі остовпів.

Але тієї миті хтось гукнув:

— І іони вже тут! Тікайте всі!

Почулося лопогіння крил, свист, схлипування, шелест пір'я — то майже водночас, всім табуном знялися догори фазани. Повітря тріщало від громохких ударів, і чутно було, як глухо падали на землю забиті й зі свистом махали крильми у височині ті, що врятувалися.

Зненацька Бембі почув чиїсь кроки і озирнувся. То був Він. Він з'являвся раптово, звідусіль, з-за кожного куща, б'ючи все навколо себе, ламаючи гілля, вистукуючи по стовбурах дерев і гукаючи страшним голосом.

— Тепер біжімо! — сказала мати.— Вперед! Але ж тримайся біля мене! — — Одним стрибком вона вискочила з гущини і, знявши снігову куряву, досягла галявини. Бембі кинувся за нею. Грім гримів з усіх боків, ніби земля тріснула навпіл. Не тямлячи себе, Бембі мчав уперед. Його пойняло палке бажання: вирватися З Цього грому й чаду, втекти, будь-що врятуватися. Він Мчав. Йому здалося, ніби мати впала, та. може, це справ-Д1 тільки так здалося. Імла повивала йому очі. Охоплений страхом, він не міг ні думати, не звертати на щось Увагу. Він летів уперед.

Галявина скінчилась. Нові хащі вхопили його в свої обій-ми. Позаду ще раз гримнув грім, почувся зойк, по гіллі над Ним щось забило, немов сипнув град, тоді все стихло. °ембі мчав далі. На снігу, конаючи, тріпотів

крильми Фазан із скрученою шиєю. Почувши кроки Бембі, він Нерухомів і прошепотів:

— От і кінець...

Не звернувши на нього уваги, Бембі побіг далі. Та не. забаром, заблудившись у густому чагарнику, він мусвъ

стишити крок і пошукати стежки. Він почав нетерпляч! 9ДРИГНУВСЯ — Щ°сь затріщало, затупотіло

V ,к — , I'II<1Г1/>|Т ІЧ ОЦІ' / *

намацувати и ногами, коли враз почув чийсь тоненькщ голос:

— Стежка десь тут...

Бембі мимоволі рушив на той голосок і відразу вийщов на второвану стежку. Раптом перед ним хтось важко підвівся з землі. Це була дружина приятеля-зайця.

— Чи не допомогли б ви мені трохи? — мовила вона, Бембі глянув на неї, і серце його стислось від жалю.

Задні ноги зайчихи волочилися по снігу, червоному від гарячих крапель крові.

— Чи не допомогли б ви мені трохи? — ще раз сказала зайчиха; говорила вона спокійно й майже весело, наче була цілком здорова.

— Сама не знаю, що зі мною трапилося,— вела вона далі,— звичайно, це не має великого значення... але саме тепер... я не можу бігти...— Не

докінчивши, вона поволі опустилась на сніг і сконала. Бембі знов охопив жах, і він кинувся бігти далі.

— Бембі!

Бембі враз зупинився. Це був хтось із його роду.

— Бембі... це ти? — почулося знову.

Неподалік від стежки в снігу загруз Гобо. Геть знесилений, він навіть не пробував уже звестись на ноги, тільки мляво поводив головою. Схвильований Бембі кинувся до нього.

— Де твоя мати, Гобо? — важко дихаючи, спитав він.— Де Фаліна? — Бембі говорив швидко, збуджено й нетерпляче. Серце в нього все ще калатало від страху.

— Мати і Фаліна побігли далі,— покірно відповів Гобо. Він говорив тихо, але розважливо, як дорослий.— Я впав, і їм довелося залишити мене тут. Тобі теж треба тікати, Бембі.

— Вставай!—гукнув Бембі.— Вставай, Гобо! Досить відпочивати! Ніколи! Вставай! Ходімо зі мною!

— Ні, облиш мене,— тихо заперечив Гобо.— Я не можу встати. Я б охоче послухався тебе, але не маю сили.

—— Що з тобою буде? — сумно мовив Бембі. —— Не знаю. Мабуть, я помру,— просто сказав Гобо. Поблизу знов почулися крики й удари грому. Бембі

по снігу: це

фалом гнався Карус.

* Вперед! — вигукнув він, помітивши Бембі.— Не зупиняйся! Хто тільки може бігти— вперед!

Він миттю зник, але його шалений біг мов додав духу рембі. Той навіть сам не помітив, що знов біжить, і вже ада по хвилі гукнув:

— Прощай, Гобо!..

Але він був уже надто далеко, щоб Гобо міг його почути.

До самого вечора біг Бембі лісом, повним грому й тріску. Вже аж як стемніло, настала тиша. Невдовзі легенький вітрець розвіяв огидний запах, що встиг розійтись по всьому лісі. Проте лісові мешканці ще довго не могли прийги до тями. Першого із знайомих Бембі зустрів Ронно. Той шкандибав дужче, ніж звичайно.

— В дубняку,— розповідав Ронно,— вмирає від рани лис. Я щойно проходив там. Як він мучиться, просто жах! Гризе сніг і землю...

— Ви не бачили моєї матері? — спитав Бембі. —— Ні,— збентежено відповів Ронно й відійшов набік. Пізно вночі Бембі зустрів тітку Неттлу з Фаліною.

Всі троє дуже зраділи.

— Ти не бачила моєї матері? — спитав Бембі Фа-ліну.

— Ні,— відповіла та.— Я не знаю ще, де моя мати!

— Ось тобі й маєш,— весело сказала тітка Неттла.— Я раділа, що більше не доведеться морочитися з дітьми, а тепер на тобі — аж двоє на мою голову! Краснень-ко дякую!

Бембі й Фаліна посміхнулися.

ПЬтім мова зайшла про Гобо. Бембі розповів, як він ЗУстрівся з ним, і в обох очі набігли слізьми. Проте птка Неттла не дала їм поплакати:

— Насамперед треба пошукати чогось попоїсти. Куди

* Де годиться — за цілий день і рісочки в роті не було! Бона підвела їх до кущів, на яких унизу ще залишивсь трохи торішнього листя. Сама вона й не доторкну-

лася до їжі, а дітей примусила добре попоїсти. В іншоїці] місці вона розгребла сніг і сказала:

— Ось тут є трава... Ні, стривайте... зараз знайдені кращої...

Часом вона починала бурчати:

— Тож треба, щоб таке трапилося! Морочся з чужимі дітьми!

Раптом вони побачили тітку Ену і кинулись їй на| зустріч.

— Тіточко Ено! — гукнув Бембі, що помітив її пері ший.

Фаліна, не тямлячи себе від радості, стрибала навкоді матері:

— Мамуню!

Проте тітка Ена плакала й здавалася страшенно змуі ченою.

— Зник Гобо,— мовила вона. — Я шукала його... хоі дила на те місце, де він упав... Там його нема... Він зник.1 Бідолашний мій, маленький Гобо...

Тітка Неттла пробурмогіла:

— Ви краще подивились би, куди ведуть сліди, ній марно плакати.

— Слідів Гобо там немає,— мовила тітка Ена.— Але.1 там залишив багато слідів Він... Він був біля Гобо.

Настала тиша. Тоді Бембі сумно спитав:

— Тіточко Ено... Ви не бачили моєї матері?

— Ні,— тихо відповіла тітка Ена. Більше Бембі не бачив своєї матері.

З верб уже давно опали сережки. Все зазеленіло, алі молоді листочки на кущах і деревах були ше зовсім №1 величкі. Осяяні лагідним світлом раннього ранку, свіжі немов усміхнені, вони скидались на дітей, які щойиі прокинулися.

Бембі стояв перед кушем ліщини і своєю молоде*! короною терся об його гілля. Це було дуже приємно і воЯ ночас необхідно, бо роги його були ще й досі вкриті л51 бом і шкірою. Звісно, з часом усе це опало б, проте ЯІ любить порядок, той не чекає цього, а чистить коро"! сам. І Бембі так чистив її. що луб'яна оболонка дерла"! і довгими клаптями звисала йому на вуха. Налягаю1'!

рогами на ліщину, Бембі відчув, що його корона міцніша за гілля. Це відчуття сповнило його силою й гордістю. Він ще дужче наліг на кущ, здираючи з нього кору. Біле, голе тіло дерева на повітрі ставало іржаво-червоним. Бембі бачив, як воно виблискувало від ударів свіжими ранами, і це ще додавало йому —запалу. Невдовзі й на сусідніх кущах з'явилися

сліди його роботи. ^В— Ну, ще трішки — і все скінчите,— сказав поблизу чийсь веселий голос.

Бембі підвів голову й побачив білочку, яка привітно дивилась на нього.

Зненацька вгорі хтось пронизливо, коротко засміявся:

— Тья-ха!

Бембі й білка не встигли злякатись, як згори, зі стовбура дуба, почувся голос дятла.

— Даруйте... Мені завжди смішно стає, коли я бачу таке!

— А що вас так насмішило? — ввічливо спитав Бембі.

— Ну,— сказав дятел,— ось хоча б те, що ви зовсім Не так це робите! Насамперед треба вибирати товще "еРево, на тонкій ліщині ви взагалі нічого не знайдете. ь ~— А що, власне, я повинен знайти? — поцікавився ьембі.

— Жуків, звичайно! — засміявся дятел.— Жуків і ли чинок. Гляньте, як це робиться!

І він затарабанив по стовбурі дуба:

— Тук-гук-тук-тук.

Білка вмить майнула вгору, до дятла, і почала йог(лаяти:

— Ну що ви верзете? Хіба принц шукатиме жуків личинок?

— А чом би й ні? — здивувався дятел.— Вони такі смачнющі.— Він розкусив жука, проковтнув його і зно(застукотів по стовбурі.

— Та зрозумійте ви,— сердилась білка,— що такий благородний пан ставить собі зовсім іншу, куди вищд. мету. Ми просто осоромились!

— А мені байдуже,— відповів дятел.— Начхати мені на високу мету, — весело гукнув він і полетів собі.

Білка знов спустилася донизу.

— Ви мене знаєте? — всміхаючись, запитала вона.

— Мабуть, що так,— приязно відповів Бембі.— Ви живете там, нагорі...— Він кивнув на верхові™ дуба.

Білка весело глянула на нього.

— Ви плутаєте мене з моєю бабусею,— сказала вона.— Я так і знала, що ви сплутаєте мене з бабусею. Це вона жила там нагорі, коли ви, принце Бембі, були ще малий. Вона мені часто розповідала про вас. Так, але потім її забила куниця. Давно, ще взимку... Не пам'ятаєте?

— Чому ж,— Бембі схилив голову.— Я чув про це-

— Ну от... А після неї тут оселився мій тато.— Білка випросталась і чемно пригасла до білих грудей передні лапки.— Але, може, ви плутаєте мене з моїм татом' Ви знали мого тата?

— На жаль, не мав честі знати,— відповів Бембі-

— Я гак і думала! — задоволено сказала білочка.^ Мій тато був такий непривітний і полохливий! Він ні з ки>' не знався.

— А де він тепер? — спитав Бембі.

— О,— зітхнула білка.— Місяць тому його схопиЛ8 сова. Тепер тут живу я. І дуже задоволена, я ж бо я8 цьому дубі народилася.

Бембі повернувся й налагодився йти далі.

— Стривайте,— вигукнула білка.— Я ж хогіла не те 0ЯМ сказати! Я мала на думці зовсім інше!

Бембі зупинився.

— А що саме? — поблажливо спитав він.

— Ой, що ж я хотіла сказати? — Білка задумалась, тоді раптом підскочила, сіла на задні лапки, зіпершись яа свій пухнастий хвіст, і знов глянула на Бембі.— Згадала! Я хотіла сказати, що ваша корона страшенно гарна.

— Ви так гадаєте? — зрадів Бембі.

— Просто чудова! — вигукнула білка і в захваті притиснула передні лапки до білих грудей.— Така висока! Така велична! І з такими довгими, світлими зубцями! Таку не часто побачиш!

— Справді? — спитав Бембі.

Він так зрадів, що знов накинувся на ліщину. Довгі клапті кори летіли на всі боки. Тим часом білка вела далі:

— Щиро вам скажу, що ніхто у вашому віці не має такої пишної корони. Це просто надзвичайно! Для тих, хто знав вас минулого літа... Я

кілька разів бачила вас здалеку, і зараз мені просто аж не віриться, що ви таким стали... Оті тоненькі відросточки, які ви тоді мали...

— Бувайте здорові,— раптом перебив її Бембі.— Мені час іти!

І він побіг собі.

Бембі не любив згадувати минуле літо. То були для нього гяжкі часи. Спершу, коли зникла мати, він почував себе невимовно самотнім. Зима тоді була дуже довга, весна ніяк не наставала, зеленіти почало пізно. Без тітки Неттли Бембі взагалі не витримав би. Вона цілу зиму опікувалася ним і допомагала йому чим тільки могла. І все-таки Бембі здебільшого доводилось бути самому. Йому бракувало Гобо, бідолашного Гобо, що, певно, загинув, як і сила ниних лісових мешканців. Бембі часто згадував про нього ^а>к тепер по-справжньому зрозумів, який той був доб-

Фаліну він бачив рідко. Надміру соромлива, вона завжди Улилася до матері. Згодом, коли, нарешті, стало тепліше, Бембі трохи "егглало. Він до блиску вичистив свою першу корону

і надзвичайно пишався нею. Проте скоро Бембі довелось гірко розчаруватись. Інші короновані олені зненавиділа І його. Тільки-но помітивши десь Бембі, вони гнівно про. ганяли його, не підпускаючи й близько до себе. їхнц жорстокість лякала Бембі. Боячись, що його спіймають, він тепер не наважувався ходити лісом де заманеться, | як було колись, а вибирав глухі, потаємні стежки і довге] блукав ними, сумний і нешасний.

Коли настали теплі, сонячні дні, Бембі охопив якийсь! дивний неспокій. Його серце сповнилося туги, болісної і водночас солодкої. Якщо йому траплялося хоч здалеку побачити Фаліну або котрусь її подругу, Бембі відчував незбагненне хвилювання. Так само хвилювався Бембі, коли знаходив їхні сліди або нюхом чув, що вони десь близько.

Тоді він, забувши про все на світі, кидався роз шукувати їх. І пе лише завдавало йому нових прикро— І стей. Він або нікого не знаходив і тільки сграшенно стом-І любався, без кінця блукаючи лісом, або натрапляв на І когось із коронованих. ТГмиттю нападали на нього, били І й ганебно проганяли. А найдужче ненавиділи його Ронно й Карус. Ні, то були тяжкі часи.

Навіщо тільки білка нагадала йому про них! Від люті у Бембі потемніло в очах, і він наосліп помчав уперед. Синиці й волові очка злякано випурхували з кущів, повз які гнався Бембі, і здивовано питали одне в одного:

— Хто це?.. Хто це був?.. Та Бембі не чув нічого.

Сороки схвильовано заскрекотали:

— Що трапилось? Сердито крикнула сойка:

— Що там таке? Бембі не зважав на них.

Іволга, перелітаючи з дерева на дерево, виспівувала!

— Доброго ранку!.. Я така рр-а-а-да! Бембі не відповів.

У гущавині, пронизаній сонячними променями, стал | видніше, але він і цього не помітив.

Раптом щось затріщало під ногами в Бембі і засяяЛ І просто перед його очима всіма барвами райдуги. В1 І зупинився. Це був Джанелло, фазан. Бембі замаЛ11 І

наступив на нього. Голосно лаючись, той злетів у повітря.

■ — Це просто нечувано! — кричав він своїм тріскотливим голосом.

Бембі збентежено дивився йому ВСЛІД. { — Добре, що хоч усе щасливо скінчилося. Ви гаки були трохи необережні...— лагідно прощебетав хтось Ьнизу, з трави.

То була Джанелліна, фазанова дружина. Вона висиджувала в траві діток.

— Мій чоловік страшенно налякався,— з докором сказала вона.— І я теж. Але мені не можна рушати з місця, це можна летіти, хоч би там що. Ви могли легко розтоптати мене...

Бембі зніяковів.

— Вибачайте,— затинаючись, мовив він.— Я ненавмисне.

Ш — О, прошу! — відповіла фазанова дружина.— Звичайно, ви не хотіли заподіяти нам лиха. Але ми з чоловіком тепер такі нервові. Ви ж розумієте...

Бембі нічогісінько не зрозумів і пішов далі. Він уже трохи заспокоївся. Ліс співав навколо нього. Сонце позолотило й нагріло повітря, всюди приємно пахло листям, травою і подихом землі. Молода сила заграла в Бембі, розлилася по всьому тілу, він весь напружився і рушив уперед чітким, повільним кроком. Ось він підійшов до куща бузини і, високо піднімаючи коліна, став рити землю. Тонкі, гострі ратиці стесали траву, лісовий горох, пір, фіалки й проліски, що росли під кущем, і незабаром на всі боки полетіли грудки чорної землі.

Два кроти, що вовтузилися між корінням великого кУЩа вовчих ягід, з цікавістю стежили за Бембі.

— І що він тільки робить? Аж сміх бере! — прошепотів один.— Хіба так риють?

Інший глузливо скривив рога:

Він зовсім не тямить, як треба рити... Поглянь!

завжди виходить, коли беруться не за своє діло. Раптом Бембі підвів голову, прислухався й почав льно вдивлятися в зелені хащі. Крізь гілля замерех-

тіла

якась червона пляма, тьмяно блиснули зубці корони.

Бембі захропів. Хто ж це там крадеться: Ронно, Кару,, чи ще хтось? Бембі охопив гнів. "Покажи, що ти більше нікого не боїшся!—думав він.— Хай тебе бояться!" І він кинувся вперед.

Шелестіли кущі, тріщало й ламалося гілля, даючи Бембі дорогу. Він уже бачив супротивника близько перед собою, але, засліплений люттю, не пізнавав його. Ним володіла одна думка: вперед!

І Бембі помчав уперед, низько нахиливши корону, зібравши всю силу в шиї, готовий до удару. Він уже чув запах шерсті супротивника, бачив його червонуватий бік. Коли враз супротивник зробив ледь помітний рух, і Бембі, не зустрівши перешкоди, на яку сподівався, пролетів повз нього. Трохи не впав, проте враз опанував себе й миттю обернувся, готуючись до нового удару.

І тоді він упізнав старого ватажка.

Бембі був такий вражений, що зовсім розгубився. Йому було соромно просто втекти, хоч він залюбки втік би. І соромно було залишатись. Він стояв на місці наче вкопаний.

— Ну? — спокійно сказав ватажок.

Його рівний голос, такий незворушний і водночас владний, як завжди, пройняв Бембі до самого серця. Він мовчав.

— Ну? — знов сказав старий.

— Я гадав...— почав Бембі,— я гадав, це Ронно або... Він замовк і тільки несміливо глянув на старого,

але від того збентежився ще дужче.

Могутній ватажок стояв нерухомо. Його голова вже геть посивіла, але темні глибокі очі гордо світилися.

— Чом же ти не нападаєш на мене? — спитав він Бембі дивився на нього, сповнений невимовного захоп

лення і якогось незбагненного страху.

Йому хотілося гукнути: "Тому, що я люблю вас!1 Але натомість він сказав:

— Не знаю.

Старий дивився на нього.

— Давно я не бачив тебе. Ти виріс і змужнів. Бембі нічого не сказав. Він тремтів з радості. А старий усе не зводив з нього погляду.

Раптом він ступнув до Бембі, і той страшенно злякався.

— Будь хоробрим,— сказав старий.

Він повернувся і враз зник. А Бембі ще довго стояв йа місці.

Настало гаряче літо. І солодка туга знов охопила мбі. Вона кипіла в його крові, не давала спокою, дні й ночі ганяла лісом.

Якось він зустрів Фаліну. Зустрів зовсім несподівано і, прибитий своєю п'янкою тугою, спершу навіть не помітив її. І ось вона стоїть перед ним. Якусь мить Бембі мовчки розглядав її, погім зворушено сказав:

— Фалі но, яка ги стала гарна!

— Але ти ж пізнав мене? — спитала Фаліна.

— Хіба я міг тебе не впізнати? Хіба ми не разом росли? — скрикнув Бембі.

Фаліна зітхнула:

:— Ми так давно не бачились...— Потім невимушено, трохи насмішкувато, як і колись, додала:— Ми тепер зовсім чужі.

Воші СТОЯЛИ одне біля одного.

— Ось цією стежкою,— трохи помовчавши, сказав Бембі,— я ще малям ходив із своєю матір'ю...

— Вона веде на луг,— мовила Фаліна.

— На лузі я вперше побачив тебе,— палко мовив Бембі.— Ти пам'ятаєш?

— Так,— сказала Фаліна.— Мене й Гобо.— Вона тихенько зітхнула.— Бідолашний Гобо!

— Бідолашний Гобо! — промовив за нею Бембі. Воші почали згадувати минуле, раз по раз питаючи

одне одного: "А пам'ятаєш?"

Виявилось, що вони пам'ятають усе. Обоє були в захваті від цього.

— Там, на лузі,— згадав Бембі,— ми бігали наввипередки... Пам'ятаєш?

— Здається, це було ось так...— сказала Фаліна і швид-*°і як блискавка, майнула вперед.

Спочатку Бембі розгубився, потім кинувся за нею.

— Стривай! Стривай-бо! — гукнув він щасливим г°лосом.

— Я не можу7 чекати,— пустотливо кинула Фаліна.—

Я дуже поспішаю.— І легкими стрибками помчала через кущі й траву, виписуючи коло.

Нарешті Бембі наздогнав її і заступив дорогу. І ось вони знов спокійно стоять одне біля одного, веселі й радісні.

Раптом Фаліна підстрибнула вгору, наче вжалена, й знов кинулася тікати. Бембі помчав за нею. Фаліна гасала кружка, бистра, невловна.

— Стривай! — просив Бембі.— Та стривай-бо... Мені треба в тебе щось спитати.

Фаліна стала.

— Що таке? —запитала вона. Бембі мовчав.

— А, то це ти піддурив мене, щоб я спинилася! — сказала Фаліна і хотіла бігти далі.

— Ні! — швидко заперечив Бембі.— Стривай... Я хотів... Я хотів тебе спитати... Ти любиш мене, Фаліно?

Вона глянула на нього зацікавлено й очікувально:

— Я не знаю.

— Але ж ти повинна це знати,— наполягав Бембі.— Адже я знаю, всім серцем відчуваю, що люблю тебе. Дуже люблю, Фаліно. Ну скажи, чи ти любиш мене...

— Може, й люблю...— поблажливо кинула вона.

— І ти залишишся зі мною? — схвильовано спитав Бембі.

— Ну, як ти мене гарненько попросиш...--весело сказала Фаліна.

— Я прошу тебе, Фаліно! Кохана, чудова, люба Фаліно! — скрикнув Бембі, не тямлячи себе.— Чуєш? Я прошу тебе всім серцем!

— Тоді я, звісно, лишуся з тобою,— ніжно сказала Фаліна і помчала далі.

Схвильований Бембі кинувся за нею. Перетнувши луг, Фаліна звернула вбік і зникла в гущавині. Проте, коли Бембі хогів побігти слідом за нею, кущі раптом затріщали і на луг вискочив Карус.

— Стій! — гукнув він.

Бембі не зрозумів його. Він був захоплений Фаліною-

— Пусти,— квапливо сказав він,— мені зараз не Д° тебе.

— Геть звідси 1 — люто напався на нього Карус.-"

Чуєш, забирайся геть! Бо так пожену, що з тебе й дух вилетить! Я забороняю тобі бігги за Фаліною! Ці слова нагадали Бембі про минуле літо, коли його іак часто і так підло переслідували. Вмить ошалівши від люті, не кажучи жодного слова, він нахилив голову [•, кинувся на Каруса. Це був страшний удар. Не встиг Карус усвідомити, що сталось, як уже лежав на землі.

Він миттю схопився, та тільки-но став на ноги, як Бембі знов напав на нього. Карус поточився. Г — Бембі,— скрикнув він.— Бем...— І захлинувся з болю. Третій удар влучив його в лопатку.

Карус стрибнув набік, шоб ухилитися від нового удару. Він рантом відчув себе зовсім безсилим і водночас зрозумів, що бійка Йде не на життя, а на смерть. Охоплений страхом, він повернувся й кинувся тікати. Бембі мовчки погнався за ним. Побачивши, що Бембі, гнівний і невбла-1 ганний, вирішив раз назавжди поквитатися з ним, Карус остаточно втратив самовладання. Він звернув із стежки, останнім зусиллям пробився крізь чагарник, думаючи тільки про одне: аби врятуватися!

Зненацька Бембі зупинився. Карус від страху навіть не помітив цього й біг далі чагарником.

А Бембі спинився, бо почув крик Фаліни. Він прислухався. Ось Фаліна закричала знов — злякано й жалібно. Бембі миттю повернувся й помчав назад.

Вибігши на луг, Бембі, побачив, шо Фаліна тікає до лісу, а за нею женеться Ронно.

— Ронно! — гукнув Бембі, не тямлячи себе.

Ронно, якому хвора нога не дозволяла швидко бігти, зупинився.

— Дивись-но! — гордовито сказав він.— Маленький Бембі! Тобі щось треба від мене?

V— Мені треба,— тихо сказав Бембі, стримуючи гнів,— Мені треба, щоб ти дав спокій Фаліні і негайно забирався Звідси.

— А більше тобі нічого не треба? — глузливо посміхався Ронно.— Ти, я бачу, став зухвалий!

А — Ронно,— сказав Бембі ще тихіше,— я хочу цього заради тебе. Бо як ти не підеш звідси зараз, потім, *°ч би й хотів піти, то не зможеш...

— Ого! — розлючено крикнув Ронно.— Ти он як заговорив зі мною? Може, тому, ніо я шкандибаю, хоч і зовсім непомітно? Чи гадаєш, коли Карус виявився жалюгідним боягузом, то й я злякаюсь тебе? Послухай доброї поради...

— Ні, Ронно,— перебив його Бембі.— Це я даю тобі добру пораду. Йди собі! — Голос його тремтів.— Я завжди любив тебе, вважав дуже розумним, шанував, як старшого. Але зараз востаннє кажу тобі — йди геть... Мені уривається терпець!

— Погано, що ти такий нетерплячий,— презирливо сказав Ронно.— Дуже погано, маленький мій Бембі. Та вгамуйся, довго тобі не доведеться чекати, я з тобою швидко впораюся. Чи, може, ги вже забув, скільки разів тобі від мене перепадало?

Краще б Ронно цього не згадував. Бембі зшаленів від люті й кинувся на Ронно, який чекав його, низько нахиливши голову. Вони з тріском стукнулись лобами. Ронно стояв міцно і здивувався, що Бембі не відлетів назад-Збентежило його й те, що Бембі напав перший — такого він аж ніяк не сподівався. Відчувши на собі неабияку'

I

силу Бембі, він зрозумів, що йому буде непереливки. Тоді Ронно вирішив піти на хитрощі. Він зненацька відскочив назад, сподіваючись, що Бембі втратить рівновагу і не встоїть на ногах.

Та Бембі став дибки і ще лютіше кинувся на Ронно — так, що той не встиг навіть приготуватися до удару. Почувся лункий хруск: у Ронно відламався один зубець на короні, але йому здалося, що тріснув лоб. З очей У нього посипались іскри, у вухах засвистіло. І зразу ж могутній удар роздер йому плече. Ронно забило дух, ' він упав на землю; розлючений Бембі стояв над ним.

— Згляньсь,— простогнав Ронно.

Бембі наосліп завдав ще одного удару. Очі його Палали. Він, здавалось, і не думав зглянутися на свого ^противника.

— Прошу тебе... згляньсь,— жалібно прохав Ронно.— *и ж знаєш, що я кульгаю... Я пожартував... Згляньсь 1,3 мене... Невже ти жартів не розумієш?

Вембі нічого не сказав, але більше не вдарив його. .°Нно ледве підвівся. Стікаючи кров'ю і похитуючись, Він мовчки пошкандибав геть.

Бембі хотів іти в гущавину шукати Фаліну. Та Фаліна сама вийшла йому назустріч. Вона стояла на узліссі і все бачила.

— Це було чудово,— всміхаючись, сказала вона і тихо додала: — Я люблю тебе.

Щасливі, вони пішли разом у ліс.

Якось вони вирішили розшукати галявину, де Бембі востаннє зустрічав старого ватажка. Бембі завжди захоплено розповідав Фаліні про нього.

— Може, ми знов його зустрінемо. Мене так тягне до нього.

— Це було б приємно,— легковажно сказала Фаліна.— Мені б хогілося з ним побалакати.

Але вона казала неправду. Хоч як їй було цікаво, та вона побоювалася старого.

Світало, ось-ось мало зійти сонце.

Вони тихо йшли густим чагарником. Недалеко від них щось зашелестіло. Вони завмерли на місці, пильно вдивляючись у зарості перед собою. До галявини, розсовуючи кущі, повільно крокував могутній олень. У сірій вранішній імлі він бовванів велетенською тінню.

Фаліна мимоволі закричала. Бембі також злякався і трохи не закричав, та вчасно поборов себе. Але голос Фаліни лунав так жалібно, що співчуття перемогло в ньому страх.

— Що з тобою? — ласкаво прошепотів він, хоч голос його тремтів.— Що з тобою? Він нам нічого не зробить!

Але Фаліна не вгавала.

— Ну, не хвилюйся так, кохана,— втішав Бембі-— Смішно завжди їх лякатися. Врешті, вони ж нам рідня.

Але Фаліна про таку рідню й слухати не хотіла-Вона стояла як укопана, не зводячи очей з могутнього оленя, що безтурботно йшов собі далі, і все кричала.

— Ну, заспокойся! — благав Бембі.— Що він про нас подумає!

— Хай думає, що хоче,— вигукнула Фаліна і знов завела:— О о о! Ба-о!.. І як можна бути таким великим-Ба-о! — І на умовляння Бембі лише кинула:— Дай спокій... Я не можу інакше! Ба-о! Ба-о! Ба-о!

Олень зупинився на галявині і заходився ласувати соковитою зеленою травою.

І Бембі переводив погляд із схвильованої Фаліни на {Покійного оленя, і його охоплювало якесь нове, невідоме цочуття. Втішаючи Фаліну, він подолав свій власний страх і тепер докоряв собі за те, що колись, бувало, розгублювався, стрівши когось із оленів-велетнів. І — Це ж просто соромі —рішуче сказав Бембі.— Ось я піду й познайомлюся з ним.

щ— Не смій! — закричала Фаліна.— Не роби цього! Ба-о! Щоб не було лиха! Ба-о!

— Я неодмінно це зроблю.— заперечив Бембі.

Бембі ображала й принижувала зарозумілість оленя-велетня, що спокійно ласував травою, не звертаючи ніякої уваги на крик Фаліни.

1— Я йду до нього,— повторив він.— А ти заспокойся! Ось побачиш, нічого не трапиться. Почекай тут.

1 він справді пішов. Але Фаліна не стала чекати.

На це вона не мала ні охоти, ні сміливості. Фаліна повернулася і з криком утекла геть — все, на що вона зараз була здатна. Ще довго лунало її: "Ба-о! Ба-о!"

Бембі й сам охоче побіг би за нею. Але це вже було неможливо. Набравшись сміливості, він рушив уперед.

Крізь гілля він добре бачив оленя, що стояв на галявині, низько схиливши голову. Серце калатало в грудях Бембі.

Олень-велетень високо підвів голову, глянув на Бембі й байдуже відвернувся.

Кожен рух його здавався Бембі гордовитим і зарозумілим. Особливо не сподобалося Бембі те, що олень-велетень не хотів його помічати, ніби крім нього самого на галяві більш нікого не було.

Бембі розгубився. Він вийшов на галявину, збираючись неодмінно погомоніти з оленем-велетнем. "Доброго ран-Ку* — хогів він сказати,— мене звуть Бембі. А як ваше Ім'я, шановний?" От і все! Справа здавалася дуже "Росток), а вийшло навпаки. Що з того, що він прийшов СІ0Ди з добрими намірами. Бембі й не хотів здатись ^вихованим, коли отак безмовно стоятиме, і боявся ""чати розмову, щоб не бути настирливим...

Незнайомець був такий величний і байдужий... захоп-^"вав і водночас пригнічував Бембі.

Марно він намагався позбутися цього почуття, марн0 весь час казав собі: "Чого я бентежуся?.. Я ж не менший за нього, я такий самий, як і він!"

Ніщо не допомагало. В глибині душі Бембі знав, щ0 він таки менший за оцього свого родича. Куди менший. У Бембі так було тяжко на серці, він ледве втримався, щоб не повернутись і не піти геть.

Олень дивився на Бембі й думав:

"Який гарний юнак... Просто чудовий... Такий вродливий і стрункий... А як тримається... Проте не треба так пильно роздивлятись його, бо він ще збентежиться".

І знов став дивитися кудись повз Бембі.

"Який гордовитий погляд! — думав Бембі.— Якої він високої про себе думки! Це жах!"

А олень міркував:

"Я б охоче з ним погомонів. Він гакий славний... Яке безглуздя, що ми ніколи не розмовляємо один з одним!" І олень замислено глянув кудись удалину.

"Я для нього ніщо,— думав Бембі.— Ці панове завжди поводяться так, немов крім них на світі більш нікого не існує".

"Але про що б я з ним розмовляв? — міркував олень-велетень.— Я не балакучий, ще скажу якусь дурницю й тільки осоромлюсь перед ним... Адже юнак, мабуть, дуже розумний".

Нарешті Бембі зважився поглянути просто на оленя-велетня.

"Який він чудовий!" — у відчаї подумав Бембі.

"Ні, мабуть, нехай іншим разом",— подумав олень-велетень і рушив геть, невдоволений, але, як завжди, прекрасний.

Бембі сумно дивився йому вслід.

Ліс парував під гарячим промінням. Тільки-но зійшовши, сонце поглинуло всі хмари на небі, не залишило навіть найменшої, і тепер стало єдиним володарем безмежної, збляклої від спеки блакиті. Над лугами й верхів'ями дерев повітря тремтіло прозорими хвилями, наче над полум'ям. Не ворушився жоден листок, жодна травинка. Мовчали пташки, поховавшись між листям. Спустіли стежки й дороги в лісі: жоден звір не виглядає о цій пор1 зі свого сховку. Заллятий сліпучим світлом, ліс притих, щов зачарований. Земля, дерева, куші й звірі — все принишкло під млосним подихом спеки. Бембі спав.

Цілу ніч, сповнений щастя, він гуляв з Фаліною, іНгстував з нею аж до світанку, забув навіть попоїсти. І на ранок так сг-імився, що вже й голоду не відчував. Очі в нього злипалися. Він ліг на землю, де стояв, і відразу ж заснув. Гострий, гіркуватий дух нагрітого сонцем ялівцю і ніжні пахощі вовчих ягід п'янили Бембі, вливали в нього нову силу.

Раптом він прокинувся, чимось стривожений.

Бембі почулося, що його хтось кликав. Чи не Фаліна часом? Бембі озирнувся. Він пригадав, що коли лягав спати, Фаліна стояла неподалік і скубла листя на кущі глоду. Бембі думав, що вона тут і лишиться. Та Фаліна, певно, пішла в ліс, а тепер їй набридла самотність, і вона кличе його.

Дослухаючись, Бембі міркував, чи довго пін спав і чи давно кличе його Фаліна. Проте сон ще тьмарив голову, плутав думки.

Раптом знов почувся поклик. Бембі враз обернувся наголос. Ось знову, ще раз! Сну як і не було. Втома минула. Бембі відчув себе дужим, як раніше, і захотів їсти.

Знов почувся дзвінкий, тонесенький, як пташине щебетання, тужливий і ніжний поклик:

— Прийди!.. Прийди!..

Так, то її голос! То була Фаліна! Бембі кинувся вперед. На кущах, крізь які він прокладав собі шлях, затріщало сухе гілля, зашелестіло зелене лиегя.

Та враз йому довелося рвучко звернути вбік: перед ""м, загородивши шлях, стояв сгарий ватажок.

Бембі палав любов'ю, і йому було не до старого, нпіим разом він зрадів би зустрічі, але тепер йому чіколи було гаяти час на старого ватажка, хоч би яким О* бУв шляхетним. Тієї миті Бембі думав тільки про фаліНу.

Бін ледь кивнув старому й хотів бігти далі. ~^ Куди? — суворо спитав той.

0хи засоромившись, Бембі хотів був щось збрехати. °Пам'ятався й чесно відповів:

— До неї.

— Не йди,— сказав старий.

У Бембі спалахнула іскра гніву. Не йти до Фаліни? Як він може такого вимагати, цей старий буркун? "Я про. сто втечу",— подумав Бембі й

зиркнув на старого Але глибокий погляд темних ватажкових очей прикував його до землі. Бембі тремтів з нетерпіння, проте не наважувався тікати.

— Вона кличе мене...— пояснив він. У голосі його відчувалося прохання: "Не баріть мене!"

— Ні,— сказав старий ватажок,— вона тебе не кличе. І знов гоненько, як пташине щебетання, пролунало ще

раз:

— Прийди!..

— Ось знову! — схвильовано вигукнув Бембі.— Ви ж чуєте!

— Чую,— кивнув головою ватажок.

— То бувайте...— квапливо кинув Бембі. Проте старий наказав:

— Стій!

— Чого ви хочете від мене? — не тямлячи себе, закричав Бембі.— Відпустіть мене! Я не маю часу! Прошу вас... Адже Фаліна кличе... Зрозумійте ж...

— Я кажу тобі,— мовив ватажок,— це не вона.

— Але ж... я впізнав її голос...— у розпачі мовив Бембі.

— Вислухай мене,— почав старий. Аж ось знов пролунав поклик.

Бембі здалося, що земля горить у нього під ногами.

— Згодом розкажете! Я зараз же вернуся,— попросив він.

— Ні,— сумно сказав старий ватажок.— Ти не повернешся. Ніколи.

Ще раз почувся поклик.

— Я мушу йти! Мушу! — Бембі втрачав самовладання-

— Ну гаразд,— владно мовив старий ватажок. — ТоД1 підемо разом.

— Але швидше! — крикнув Бембі й скочив улереД;

— Стривай! — сказав старий таким тоном, що Бемб' довелося скоритися.— Ти підеш за мною... Слід 5 слід.

Старий ватажок рушив уперед. За ним, тяжко зітхаючи, нетерпляче йшов Бембі.

І — Послухай,— ідучи, сказав старий,— хоч би скільки оазів ги почув поклик, не відходь від мене. Якщо це фаліна, то вона нікуди від тебе не дінеться. Проте це ^ Фаліна. Повір мені.

Бембі не зважився заперечити. Він мовчки скорився старому.

Так вони поволі посувались далі: ватажок попереду, Бембі слідом за ним. О, старий ватажок умів ходити лісом! Жоден листок не ворухнувся, жодна гілка не хруснула під його ногами. А старий же крався крізь густий чагарник, пробирався крізь непролазні хащі! | Бембі, дарма що так нетерпеливився, з повагою і захопленням дивився на нього.

Знов і знов чувся поклик.

Старий ватажок зупинився, прислухався й кивнув головою.

Бембі стояв поряд, нічого не розуміючи. Йому кор тіло побігти до Фаліни, і він потерпав, що не може цього зробити.

Кілька разів, коли стихали поклики, старий ватажок спинявся, підводив голову, дослухався й кивав нею. Бембі не чув нічого. Та ось старіш звернув убік і рушив кружним шляхом. Це ще дужче розсердило Бембі.

А поклик лунав знов і знов.

Ватажок із Бембі ближче підходили до того місця, звідки чувся голос, аж поки не підійшли зовсім близько. Старий прошепотів:

— Хоч би що ти зараз побачив... не ворушися... Чуєш? Пильно стеж за мною і роби те, що я... Будь ™ережним! І не втрачай самовладання!

Ще кілька кроків — і раптом гострий, хвилюючий дух, Ч°бре відомий Бембі, вдарив йому в ніздрі. Він трохи *е скрикнув і спинився мов укопаний. Від хвилювання °МУ вмить перехопило горло.

Старий ватажок спокійно стояв поряд. Очима він п°казав Бембі: "Там!" Там був Він!

. Прихилившись до дуба, схований за ліщиною, зовсім ■"Изенько від них, Він стояв і стиха кликав:

"■>

на

— Прийди... Прийди...

Оленям було видно Його спину, а коли Він повергав голову, то навіть обличчя.

Бембі був такий приголомшений, що минув якийсь час, поки він зрозумів: "Там стоїть Він. Це Він удавай Фалінин голос. Це Він кликав: прийди, прийди!.."

Смертельний страх охопив Бембі. Блискавкою майнула думка про втечу.

— Стій' — швидко і владно прошепотів старий ватажок, наче вгадав його намір. І Бембі переборов себе.

Старий ватажок дивився на нього насмішкувато, й Бембі, хоч який був наляканий, помітив це. Потім погляд сгарого знову став серйозним і ласкавим.

Бембі не зводив очей з того місця, де сгояв Він, і відчував, що довше не витримає цієї жахливої близькості.

— Ходімо,— сказав старий ватажок, ніби зрозумівши його, й повернувся, шоб іти.

Вони обережно рушили назад. Старий ішов не навпростець, а петляючи. Бембі не міг збагнути, для чого це погрібно, але терпляче ступав за ним, хоч йому страшенно кортіло якнайшвидше втекти геть від цього жахливого місця. Тільки тепер його підганяла вже не туга за Фаліною, а страх.

А старий поволі йшов уперед, зупинявся, дослухався, знов робив петлю, знов зупинявся, потім повільно рушав далі.

"Ну, ми вже, мабуть, далеченько відійшли від того страшного місця, — подумав Бембі.— Коли він ще раз зупиниться, я подякую йому".

Та раптом старий ватажок на очах у Бембі звернув у густу тернину й щез. Жоден листок не поворухнувся, жодна гілка не хруснула там, де він пройшов своєю легкою ходою.

Бембі рушив за ним, намагаючись пробиратися крізь кущі так само нечутно. Проте це йому не вдавалося: листя тихо шелестіло, відхилене гілля зі свистом випростувалось, сухе віття з тріском ламалося під його груд*' ми.

"Він урятував мені життя,— думав Бембі.— Пл я скажу йому?"

Проте старий зник, мов запався в землю.

Бембі вийшов з чагарника. Перед ним була глуха

ісцина, густо вкрита золотими квіточками рути. Він ідвів голову й оглянувся. Довкола, скільки сягало око, давіть трава ніде не ворушилася. Бембі був сам. Не відчуваючи більше над собою нічиєї влади, він щодуху кинувся тікати.

Під його ногами, немов під косою, шелестіла золотава Ira.

Проблукавши довго, Бембі нарешті зустрів Фаліну. Він важко дихав, був страшенно стомлений, та .чодно-яас щасливий і зворушений.

— Прошу тебе, кохана,— сказав він,— прошу тебе... не клич мене, коли ми не разом... ніколи не клич мене! Будемо краще шукати одне одного, поки не знайдемо... Але прошу тебе, не клич мене, бо я не можу не піти яа гвій голос.

За кілька днів Бембі з Фаліною безтурботно йшли дубняком по той бік лугу. Вони хотіли перейти луг, щоб потрапити на свою давню стежку, що починалася біля високого дуба.

Коли чагарник порідшав, вони зупинились і пильно роззирнулися. Біля дуба майнуло щось червоне. Бембі й Фаліна помітили його одночасно.

— Хто б це міг бути? — прошепотів Бембі.

— Мабуть, Ронно або Карус! — мовила Фаліна.

— Навряд,— із сумнівом сказав Бембі. — Вони тепер обминають мене.— І, придивившись пильніше, вирішив:— Ні, це й не Карус, і не Ронно... Це хтось чужий...

— Справді, чужий, тепер і я бачу,— здивовано сказала Фалгна.— Але який він чудний!

1 п Дурень! — сказав Бембі.— Справжнісінький дурень! доводиться, як мала дитина... Так ніби на світі не 1снуе ніякої небезпеки! ~7 Ходімо туди,— запропонувала Фаліна, страшенно Цікавившись незнайомцем.

н Гаразд,— погодився Бембі,— ходімо. Подивимось а нього зблизька.

ра "стигли вони зробити кількох кроків, як Фаліна Пгом зупинилась:

— А якщо він почне з тобою битись? Він нібито дужий...

— Пусте! — Бембі хитнув головою і зневажливо скривився.— Глянь, яка в нього маленька корона... І це б я його боявся?.. Щоправда, він товстий і гладкий але щоб був дужий?.. Я не вірю. Ну, ходімо.

І вони рушили до дуба.

Тим часом незнайомець безтурботно ласував гра і вгледів їх аж тоді, як вони вийшли на середину лугу. Він відразу ж побіг їм назустріч,

радісно, пустотливо підстрибуючи, як мала дитина. Бембі й Фаліна збентежено зупинились, очікуючи на нього. За кілька кроків від них чужинець теж зупинився.

Помовчавши хвилинку, він спитав:

— Ви не пізнаєте мене?

Бембі стояв, готовий до бою, низько нахиливши голову.

— А хіба ти знаєш нас? — озвався він.

— Та Бембі! — з докором вигукнув незнайомець. Бембі остовпів, почувши своє ім'я. Звук цього голосу

збудив у нього в серці якийсь спогад.

А Фаліна вже стрибнула назустріч чужинцеві.

— Гобо! — скрикнула вона й замовкла. їй перехопило подих.

— Фаліно,— тихо мовив Гобо,— Фаліно... Сестро...! Ти все ж таки впізнала мене...

Він підійшов до Фаліни і поцілував її. По щоках у нього котилися сльози.

Фаліна теж плакала, не маючи сили вимовити й слова!

— Так... Гобо...— пробурмотів Бембі. Голос його трем-' тів, він був такий здивований, такий зворушений і зовсім спантеличений.— Так... Гобо... Отже, ти не помер?

Гобо засміявся.

— Як бачиш... Гадаю, що в цьому не важко переконатися.

— Але ж... тоді... в снігу...— наполягав Бембі.

— Тоді? — Гобо випнув груди.— Тоді Він урятувач мене...

— І де ж ти був увесь цей час?...— здивовано спитала Фаліна.

— У Нього,— відповів Гобо.— Весь час у Нього—^ Поглядаючи то на Фаліну, то на Бембі. Гобо втішавОМ

І.

такі розгублені.-більше, ніж ви

Так, любі мої... я багато всі разом отут, у вашому

до вони пережив Ііcі...

І Слова його лунали дещо хвалькувато, проте Бембі

0 Фаліна були надто приголомшені зустріччю, щоб звертати на це увагу.

1 — Ну, розкажи ж нам усе! — вигукнула Фаліна, не (ямлячи себе.

* — О! — задоволено почав Гобо.— Я міг би розповісти цілий день і то всього не встиг би розповісти.

— Та розкажи! — наполягав Бембі.

Але Гобо раптом споважнів і обернувся до Фаліни.

— Мама ще жива? — тихо, несміливо спитав він.

І— Так! — весело гукнула Фаліна.— Жива... Але я дав-| но її не бачила.

— Я хочу негайно до неї! — рішуче сказав Гобо.— Ви підете зі мною?

І вони рушили в ліс. І За цілу дорогу ніхто більше не сказав жодного слова. Бембі й Фаліна відчували, що Гобо зараз думає про матір, і тому мовчали. Вони не хотіли йому заважати.

Тільки іноді, коли Гобо спохвату минав потрібний закрут або в поспіху звертав не туди, де слід, вони тихо гукали його. Ж— Сюди,— шепотів Бембі. ■г— Ні... тепер кругом...— казала Фаліна.

Кілька разів їм довелось перетинати великі галявини. Бембі й Фаліну вразило, що Гобо жодного разу не спинився на узліссі, щоб оглядітись, перше ніж вийти з гущавини. Він навіть не думав про обережність. Бембі й Фаліна здивовано перезиралися, проте нічого не казали ™ верішуче бігли слідком.

Довго кружляли вони лісом.

Раптом Гобо впізнав стежку свого дитинства. Він був ворушений і, не здогадуючись, що це Бембі й Фаліна "Ривели його сюди, гукнув їм:

Ну, що ви скажете, хіба я не знайшов стежки? вембі й Фаліна знов лише мовчки ззирнулися. Невдовзі вони підійшли до невеличкого, заслоненого УПйми сховку.

— Сюди! — гукнула Фаліна і прослизнула всередину. Слідом за нею ввійшов Гобо й зупинився. Це була та сама хижка, в якій вони народилися і жили з матір'ю малими. Вони мовчки глянули одне одному в вічі, і Фаліна поцілувала Гобо. Потім усі втрьох рушили далі.

Мабуть, ще з годину вони блукали лісом. Сонце світило крізь гілля все яскравіше, і в лісі ставало все тихіше. Надходив час відпочинку. Але Гобо не відчував утоми. Він швидко йшов уперед, тяжко дихаючи від збудження, навіщось озираючися на всі боки. Він здригнувся, коли в траві шмигнула ласка, й замалим не наступив на фазанів, що лежали, щільно притиснувшись до землі. Коли ж фазани, голосно лопочучи крильми і лаючись, знялись перед ним у повітря, він дуже злякався. Бембі здивувало, яким чужим і сліпим почував себе Гобо в лісі.

Та ось Гобо зупинився і, обернувшись до Бембі з Фаліною, у відчаї мовив:

— Ми не знайдемо матері!

У нього на обличчі знов проступив той смутний вираз, який так добре знала Фаліна.

— Знайдемо,— заспокоїла вона брата.— Скоро знайдемо, Гобо. А може, покличмо її? — всміхнулася вона — Як колись кликали в дитинстві, пам'ятаєш?

Та Бембі вже рушив далі. Він пройшов ще кілька кроків і нарешті вгледів тітку Ену. Вона спочивала під кущем ліщини.

Тієї миті його наздогнали Гобо з Фаліною. Всі троє зупинились і мовчки дивилися на тітку Ену. Вона ги"> підвела голову й глянула на них сонними очима.

Гобо нерішуче ступнув уперед і тихо покликав:

— Мамо!..

Немов від удару грому, тітка Ена вмить схопилася на рівні ноги і наче вкопана завмерла на місці. Гоо кинувся до неї. .

— Мамо! — Він хотів ще щось сказати, але не зм ■ Мати глянула синові в очі й затремтіла всім пЛ>Ч Вона нічого не питала, їй не треба було ні пояєнюва

щось, ані розповідати. Вона тільки цілувала Гобо в іде* в губи, в шию: обмивала його всього своїми ЦІлУяка^1, як у ті далекі часи, коли він тільки з'явився на с Бембі й Фаліна залишили їх.

І Всі мешканці лісу зібралися на невеличкій галявині, оточеній густим чагарником, послухати розповідь Гобо. | Був тут і заєць. Страшенно здивований, він нашорошував вуха, пильно дослухався, мляво опускав їх і зразу Ж нашорошував знову.

І Сорока примостилась на найнижчій гілці молодого бука й спантеличено дивилася на Гобо. Навпроти, на ясені, неспокійно крутилася сойка й час від часу вражено скрикувала.

Прийшло й кілька знайомих фазанів з дружинами І дітьми. З дива вони витягли шиї і мовчки озирались на всі боки.

Прискакала сюди й білка. Вкрай збуджена, вона то кидалася по стовбуру до землі, то видряпувалася зиов на верхівку, то сідала, спершися на свій пухнастий хвіст і виставивши білі груди. їй весь час хотілось перебити Гобо, втрутитися в розмову, проте всі присутні щоразу суворо зацитькували її.

Гобо розповідав, як він безпорадно лежав у снігу й чекав смерті.

— Знайшли мене собаки,— сказав він.— Собаки — це жахливі звірі, найжахливіші в світі — з кривавими пащами, люті, безжалісні.— Він гордовито окинув усіх поглядом і повів далі:— Ну... відтоді я з ними грався, як рівний з рівними. Тепер ми з ними стали великими приятелями, і мені їх нічого боятись. Та все ж, коли вони починають гавкати, у мене аж у голові наморочиться, а серце аж заходиться від страху. У них не завжди на думці лихе, коли вони гавкають, адже ми приятелі... але їхній голос має якусь жахливу владу.

Він замовк.

Ну, а далі? — наполягала Фаліна.

Гобо глянув на неї.

Тоді собаки були б роздерли мене... але тут з'я-"""Ся Він!

Гобо зробив паузу. Всі затамували подих. СГ~ Так,— сказав Гобо,— з'явився Він! Він гримнув на . ак, і ТІ відразу принишкли. Він крикнув ще раз,

собаки покірно лягли йому до ніг. Тоді Він підняв ЧоНе— Я закричав. Але Він погладив мене, пригорнув Себе і обережно поніс...

Ти

— А що таке — "поніс" ? — запитала Фаліна. Гобо поважно й докладно почав пояснювати їй.

— Та це зовсім просто,— перебив його Бембі ж бачила, як білка стрибає з горіхом...

Тут білка нарешті вирішила, що можна втрутитися в розмову.

— Мій двоюрідний брат...— швидко почала вона. Проге всі відразу ж закричали:

— Тихо! Тихо! Нехай Гобо розповідає далі!

Білці довелося замовкнути. Вона розпачливо притиснула до білих грудей передні лапки й повернулась до сороки, щоб хоч їй розповісти про свого родича.

— То ось... мій двоюрідний брат... Але сорока просто показала їй спину. А Гобо все розповідав про всілякі дива.

— Надворі холодно, завиває буря, а всередині тихо й тепло, як улітку.

— Гха! — пронизливо скрикнула сойка.

— Надворі дощ ллє як з відра, а всередині не впаде жодної краплини, й ти сухенький.

Фазани витягли шиї і захитали головами.

— Надворі скрізь лежав глибокий сніг, а всередині] було тепло, навіть жарко; Він годував мене сіном, каштанами, картоплею, ріпою — всім, чого я тільки забажаві

— Сіном? — здивовано й недовірливо спитали всі гуртом.

— Свіжим, солодким сіном,— спокійно повторив Гобо] й окинув усіх переможним поглядом.

На хвилинку запала тиша, і відразу ж почувся голоа білки:

— Мій двоюрідний брат...

— Та мовчи ж ти! — накинулись усі на неї.

— Звідки ж Він брав узимку сіно та іншу їжу? Н нетерпляче спитала Фаліна.

— Він його вирощує,— відповів Гобо.— Він моя* виростити все, що захоче, і має все, що захоче.

— І тобі, Гобо, не страшно було там, у Нього? ~~ не вгамовувалася Фаліна.

Гобо поблажливо посміхнувся.

— Ні, люба Фаліно, анітрішечки. Адже я знав, Він нічого лихого мені не зробить. Чого ж би я боявсЯІ

"4,

Ви всі вважаєте, що Він лихий. Він зовсім не лихий З тими, кого Він любить, хто йому служить, Він добрий Напрочуд добрий. Ніхто в цьому світі не може буї^, добрішим за Нього...

Гобо все ще вихваляв свого нового приятеля, як раптоіц з чагарника нечутно вийшов старий ватажок.

Гобо не помітив його і вів далі. Проте всі інші по-бачили старого й завмерли в глибокій пошані.

А той стояв непорушно і уважно дивився на Гобо своїми суворими, великими очима.

— Не тільки Він, а й уся Його родина любила мене,— розповідав Гобо.— Вони гладили мене, давали мені їсти, гралися зі мною...

Враз Гобо замовк, нарешті помітивши старого. Стало зовсім тихо.

І старий спокійним, владним голосом запитав Гобо:

— Що то за знак у тебе на шиї?

Аж тепер усі помітили на шиї в Гобо темну смугу прим'ятого і витертого волосся. Гобо збентежено відповів:

— Це?.. Це слід від банта, який я носив... Це Його бант... І... То велика честь — носити Його бант...

Усі мовчали. Старий довго дивився на Гобо, ніби пронизуючи його наскрізь своїм сумним поглядом.

— Нещасний,— тихо сказав він, повернувся й зник. Усі були приголомшені. Ніхто не зважувався й слова

мовити. Скориставшись цим, білка знову заторохтіла:

— Справді... Мій двоюрідний брат теж побував у Нього... Він зловив його й замкнув... Надовго замкнув... Але якось мій двоюрідний брат...

Проте ніхто не слухав її. Всі розійшлися.

Якось до них завітала Марена.

Тієї зими, коли зник Гобо, вона була вже майже доросла, але відтоді її рідко хто бачив — вона трималась осторонь від усіх і ходила завжди глухими стежками-

Марена залишилася такою самою худенькою, як і ран1" ше, й тому здавалася зовсім молодою. Проте вона була поважніша, тихіша й лагідніша за всіх своїх ровеснив>

Дізнавшись від білки, сойки, сороки, дрозда й фазана, що в ліс вернувся Гобо, який зазнав таких дивних пригод, І вона прийшла послухати його.

Мати Гобо була горда й шаслива, що Марена відвідала їх. Взагалі вона стала дуже гордою в своєму щасті. [Лати пишалася тим, що весь ліс говорив про її сина, Ц тішила слава Гобо, і вона вимагала, щоб кожен визнавав його найрозумнішим, найздібнішим і найкращим. щ — Що скажеш, Марено? — мовила вона.— Що скажеш ги про Гобо? — І, не чекаючи відповіді, повела далі:— Пам'ятаєш, тітка Нетгла мала Гобо за ніщо через те, що він трохи тремтів на холоді... Пам'ятаєш, вона пророкувала, буцімто я не матиму від нього втіхи?

— Ну, вам таки було з Гобо чимало клопоту,— відповіла Марена.

' — Та це вже все минулось! — вигукнула мати, здивована тим, що хтось ще може згадувати такі речі.— Ох, мені так шкода бідолашну Неттлу. Так шкода, що вона померла і не може побачити, що вийшло з мого Гобо!

— Так, бідолашна тітка Неттла,— тихо сказала Марена.— Шкода, що її немає серед нас.

Гобо любив слухати, як мати хвалила його. Він купався в тих похвалах, як у теплому сонячному промінні. І — Навіть старий ватажок приходив поглянути на Гобо.— урочисто прошепогіла мати з таємничим вигля-Ьом.— Адже він ніколи не з'являється серед нас... А заради Гобо прийшов!

— Чому він назвав мене нещасним? — невдоволено сказав Гобо.— Хотів би я знати, що він мав на думці?

— Облиш,— мовила мати.— Він старий і трохи дивакуватий.

Проте Гобо не міг заспокоїтись:

— У мене все не сходить з думки це слово. Нещасний! І Я зовсім не нещасний! Я дуже щасливий! Я побачив

| пережив більше за вас усіх! Я краще знаю світ 1 життя, ніж будь-хто з лісових мешканців. Як ти Гадаєш, Марено?

— Так,— сказала вона.— Цього, звичайно, ніхто не може заперечити.

Відтепер Марена й Гобо стали завжди ходити разом. Вембі шукав старого ватажка. І вночі, й на світанку,

і коли схопило сонце, блукав неходженими лісовими сгежками, сам, без Фаліни.

Інколи його ще тягло до Фаліни, і тоді він охоче блукав з нею, як і колись, слухав її балаканину, пасся з нею на лузі чи на узліссі; але тепер це вже його так не захоплювало.

Раніше Бембі, коли був з Фаліною, дуже рідко й тільки мимохідь думав про зустріч із старим ватажком. Тепер він розшукував старого, хотів будь-що побачити його і майже не згадував про Фаліну.

Слово, яке старий сказав Гобо, все ще дзвеніло у вухах Бембі. Це слово запало йому в саме серце. Адже Гобо вже спочатку якось прикро вразив його. Щось мучило його в Гобо. Бембі, не знати чому, було соромно й страшно за Гобо.

Коли Бембі тепер траплялося бувати з Гобо, з довірливим і самовпевненим, наївним і пихатим Гобо, йому завжди спадало на думку слово "нещасний".

Він не міг забути цього слова.

Якось темної ночі Бембі зустрів свого давнього приятеля — сича. Удавши, як завжди, на догоду йому, буцімто страшенно наляканий, Бембі раптом вирішив, що сич може стати йому в пригоді. Він спитав:

— Ви часом не знаєте, де зараз старий ватажок? Сич затуркотів, що навіть у голові не покладає. Проте

Бембі помітив, що той говорить нещиро.

— Ні,— сказав він,— я вам не вірю. Ви такий розумний, ви знаєте все, що відбувається в лісі... Не може бути, щоб ви не знали, де зараз старий ватажок!

Сич, що спершу був настовбурчився, почувши таке, притис пір'я до тіла і став зовсім маленький.

— Звичайно, я знаю,— тихо затуркотів він.— Але не можу сказати... Ніяк не можу...

Бембі почав просити його:

— Я вас не зраджу, адже я так поважаю вас...

Сич знов обернувся на гарну, пухнасту, сіро-коричневУ кульку, завів свої розумні великі очі під лоба, як завжди коли був у доброму гуморі, й спитав:

— Так-так. Отже, ви справді мене поважаєте? А що?

— За вашу мудрість,— не вагаючись, щиро відповів Бембі.— За те, що ви такі веселі й привітні. 1 ще за те, що ви такий майстер усіх лякати. А лякаєте ви дотепно, надзвичайно дотепно! Якби я так умів! Це б мені

тало у великій пригоді! Сич глибоко втопив дзьоб у пір'я — він був щасливий. Г — Ну,— сказав він,— я знаю, що старий ватажок любить вас...

— Ви гак гадаєте? — скрикнув Бембі, і серце його радісно закалатало.

І — Так, я певен,— відповів сич.— Старий ватажок

любить вас, і тому я гадаю, що можу сказати вам,

де він зараз перебуває...— Сич знов щільно притис пір'я

до тіла й став зовсім маленький.— Чи ви знаєте глибокий

рів, що поріс вербами?

І — Так,— кивнув Бембі.

І — А молодий дубняк по той бік рову?

І — Ні,— признався Бембі.— Я ще ніколи не був по

той бік рову.

І — Ну, то слухайте уважно,— прошепотів сич.— По той бік рову є дубняк. Вам треба поминути його. Потім піде чагарник, багато кущів — ліщина, сріблясте тополя, глід і вовчі ягоди. А посередині лежить старий, зламаний бук. Там і шукайте його. Під стовбуром. Але не зрадьте мене! І — Під стовбуром?

— Так! — засміявся сич.— Там у кущах є яма. В стовбур лежить якраз поперек неї. Ото в ній ви й знайдете старого ватажка.

— Дякую,— щиро сказав Бембі.— Не знаю, знайду і я старого чи ні, але тисячу разів дякую.

І швидко побіг геть.

Сич нечутно летів слідом, потім раптом пронизливо кричав над самим вухом у нього: В— У-ік! У-ік!

Бембі здригнувся. І ■ Ви злякались? — спитав сич.

~~ Так...— пролепетав Бембі, і цього разу то була правда.

Сич задоволено протуркотів:

— Я тільки хотів ще раз вам нагадати — не зраджуйте мене!

— Та де там, звичайно, я вас не зраджу! — запевнив його Бембі й помчав далі.

Коли він підбіг до рову, перед ним, як із-під землі, виріс старий ватажок. Бембі здригнувся від несподіванки.

— Мене вже там немає, де ти хочеш шукати,— мовив старий.— Чого тобі треба?

— Нічого...— збентежено пробурмотів Бембі.— Нічого особливого...

По хвилі старий ватажок сказав уже лагідніше:

— Але ж ти шукаєш мене вже не перший день. Бембі мовчав.

— Учора ти двічі пробіг просто повз мене,— вів далі сгарий.— І сьогодні вранці теж...

— Чому... — зважився нарешті Бембі,— чому ви сказали так про Гобо?..

— А ти гадаєш, шо то була неправда?

— Ні! — палко вигукнув Бембі.— Я відчуваю, що це правда!

Старий ледь помітно кивнув головою, і в очах його світилась така приязнь, як ніколи.

І Бембі спитав, дивлячись у ці очі:

— Але... чому? Я ніяк не можу цього збагнути!

— Досить і того, що ти відчуваєш це. Зрозумієш усе згодом. Прощай.

Скоро всі звернули увагу на дивну, легковажну поведінку Гобо. Вночі, коли інші гуляли, Гобо спав. Удень же, коли всі шукали сховку,

щоб поспати, Гобо весело шастав лісом, не вагаючись, виходив, коли хотів, з гущавин" і спокійно гуляв на лузі після сходу сонця.

Бембі нарешті не витримав і спитав:

— Ти що ж, зовсім не думаєш про небезпеку?

— Ні.— відповів Гобо.— Для мене не існує жодної небезпеки. . з

— Ти забуваєш, любий мій Бембі,— втрутилася ти* Ена, згорда глянувши на нього,— ти забуваєш, гдо приятелює з Гобо. Тому Гобо може дозволити собі більш ніж ти чи будь-хто інший.

І Бембі промовчав.

Якось Гобо сказав йому: І — Ти знаєш, іноді мене дивує, що тут, у лісі, я їм, коли кочу і де хочу.

І — Чому це тебе дивує? Адже ми всі так робимо! — це зрозумів Бембі.

І — То ж ви, а то я,— бундючно сказав Гобо.— Я звик, щоб мені приносили їжу і кликали мене їсти.

Бембі співчутливо подивився на Гобо, потім глянув на ітку Ену, Фаліну й Марену. Проте вони всміхалися, захоплені відповіддю Гобо.

І— я гадаю,— мовила Фаліна,— шо тобі. Гобо, важко буде звикнути до зими. В нас тут узимку немає ні сіна, ні ріпи, ані картоплі.

— Це правда,— замислено відповів Гобо.— Я про це якось не думав. Не уявляю собі, що тоді буде. Просто жах!

Бембі спокійно сказав:

— Нічого жахливого в цьому немає. Звичайно, буде важко.

■— Ну,— хвалькувато мовив Гобо,— якщо мені буде дуже тяжко, я просто знов піду до Нього. Чому я повинен голодувати? Я до такого не звик.

Бембі мовчки повернувся і пішов геть.

Коли Гобо залишився наодинці з Мареною, він заговорив про Бембі.

— Він не розуміє мене,— сказав Гобо.— Думає, що я все ще дурненький, малий Гобо, який був колись. Він ' Д°сі ніяк не змириться з тим, що я став не такий, як усі. Далась йому взнаки ця небезпека! Бембі, звичайно, бажає Чеиі добра, але зовсім не розуміє, що небезпека існує для вЮго й таких, як він, а не для мене!

Марена завжди погоджувалася з ним. Вони любили °№е одного й були дуже щасливі.

— Ніхто так не розуміє мене, як ти,— казав їй Гобо.—

чайно, скаржитися гріх, мене скрізь шанують. Але ти

Роздаю їм, який Він добрий, а вони слухають і хоч, може,

*е думають, що я брешу, проте все-таки вважають Його

Ч'ашним!

ЧаРена.

умієш мене найкраще. А решта... Хоч скільки я розпо-

завжди вірила в Нього,— мрійливо сказала

— Так? — байдуже мовив Гобо.

— Хіба ти не пам'ятаєш, що я говорила того дня, кола ти залишився лежати на снігу? Я сказала, що настане час і Він прийде до нас у ліс, буде гратися з нами...

— Ні,— сказав Гобо.— Цього я не пам'ятаю.

Минуло кілька тижнів. Якось на світанку Бембі з Фаліною і Гобо з Мареною зустрілися в рідному чагарнику неподалік від лугу. Бембі з Фаліною щойно вернулися з прогулянки; поминувши старого дуба, вони стали шукати собі місця для відпочинку й тут зустріли Гобо та Марену. Гобо саме хотів іти на луг.

— Будь краще з нами,— сказав Бембі.— Ось-ось зійде сонце, зараз ніхто не виходить із свого сховку.

— Дурнипі,— посміхнувся Гобо.— Хай не виходять, а я піду.

І він рушив з чагарника. Марена подалася за ним. Бембі з Фаліною залишилися.

— Ходімо! — сердито сказав Бембі.— Хай робить, що знає.

Вони хотіли вже йти далі.

Та раптом з того боку лугу долинув різкий, застережливий крик сойки.

Бембі враз повернувся й кинувся слідом за Гобо. Він наздогнав його і Марену майже біля дуба.

— Чуєш? — гукнув він.

— Що? — здивовано запитав Гобо.

Сойка знову різко закричала, вже з іншого боку.

— Невже ти не чуєш? — сказав Бембі.

— Ні,— спокійно відповів Гобо.

— Це небезпека! — пояснив Бембі.

Та ось голосно заскрекотала сорока, за нею друга, поті третя. Ще раз закричала сойка, а високо в повітрі закарк" ли гави.

Тепер уже й Фаліна почала просити брата:

— Не виходь, Гобо! Там небезпечно!

Навіть Марена стала вмовляти його: _ г

— Будь тут. Гобо! Заради мене побудь сьогодні П Адже там небезпечно!

І

Та Гобо тільки поблажливо посміхався:

— і Небезпечно"!.. "Небезпечно"!.. Яке мені діло до тієї І^ебезпеки?

І враз Бембі запропонував:

— Принаймні, хай тоді спершу вийде Марена, щоб ми Цоч знали...

Не встиг Бембі доказати, як Марена вже вискочила гущавини й кинулася вперед.

Всі троє стояли й дивилися їй услід. Бембі й Фаліна — втамувавши подих, Гобо,— всім своїм виглядом показую-м, що вважає їхнє бажання безглуздим, але терпляче задовольняє його.

Вони бачили, як Марена повільно, боязкою ходою, ви-фко підвівши голову, оглядаючись на всі боки і обнюхуючи повітря підходила до лугу.

1 Раптом вона обернулась, високо підстрибнула і, як вітер, помчала назад, у гущавину.

1— Він!.. Там Він! — шепотіла вона, тремтячи й задихаючись від жаху.— Я... я бачила Його... Він стоїть там... біля вільхи...

І— Тікаймо,— крикнув Бембі.— Мерщій тікаймо!

— Тікаймо. Гобо! — почала благати Фаліна. І Марена ледь чутно прошепотіла:

— Прошу тебе, Гобо, тікаймо... прошу тебе... Але Гобо не зважав.

1— Тікайте, якщо вам так дуже хочеться,— сказав він.— Хто вас тримає? А я піду й привітаю Його! Спинити Гобо було неможливо.

Бембі, Фаліна та Марена залишилися в чагарнику з жахом дивились, як Гобо підходив до лугу. Вони не ^огли зрушити з місця, вражені

самовпевненістю Гобо 1 охоплені страхом за нього. Гобо спокійно стояв на лузі і поглядом шукав вільху.

він радісно підвів голову — певно, побачив Його. Саме миті вдарив грім.

Гобо ніби підкинуло вгору, він рвучко обернувся і непев-

стрибками кинувся назад у ліс. Коли Гобо досяг чагарника, Бембі, Фаліна й Марена ще

яли непорушно, скуті страхом. Гобо, важко дихаючи.

""ми.

нув їх і. не тямлячи себе, помчав далі. Тоді вони по-

вернулись, наздогнали Гобо і, взявши його в коло, побіглц всі разом у глиб лісу.

Та за хвилину Гобо впав.

Всі миттю зупинилися. Марена біля Гобо, Бембі з Фалі, ною трохи віддалік, готові щомиті кинутись навтіки.

Гобо лежав з розвернутим боком, стікаючи кров'ю. Він кволо підвів голову:

— Марено... — насилу вимовив бідолаха,— Марено... Він не впізнав мене... — І замовк.

У кущах на узліссі щось грізно зашуміло. Марена нахилилася до Гобо:

— Він іде! Він іде, Гобо! Вставай, ти повинен устати! Гобо ще раз спробував підвести голову, але тільки сіпнув

ногами й затих.

З тріском і шелестом розсунулися кущі, і вийшов Він.

Марена побачила Його зовсім близько. Вона тихо від-ступила назад і кинулася в густий чагарник, доганяючи Бембі й Фаліну.

І

Біжачи, вона ще раз обернулась і побачила, як Він нахилився над конаючим і схопив його.

Потім почувся скорбогний передсмертний крик Гобо.

Бембі був сам. Він ішов до річки, що тихо бігла поміж очеретом і старими вербами.

Відколи Бембі вибрав самітнє життя, він дедалі частіше приходив сюди. Тут було мало стежок, і він майже ніколи не зустрічав нікого з своїх. Бембі дуже змінився останнім часом — став суворішим і похмурішим. Він і сам не розу-■ів, що з ним діється, та, власне, й не думав про це. Лише Інколи його полонили якісь плутані думки, і тоді йому здавалося, що життя стало тяжчим і безрадіснішим.

Бембі подобалося стояти на березі й дивитись на спокійний плин води між тихих берегів. Холодний подих хвиль приносив свіжі, гіркуваті запахи, що будили в душі безтурботність і довіру до всього. Бембі стояв і дивився на качок, які плавали купками поміж очеретом. Вони без угаву розмовляли одна з одною, завжди привітно, розумно й поважно. Біля кількох качок плавали зграйки дітей, і вони їх невтомно чогось навчали. Іноді котрась із матерів подавала сигнал тривоги. Каченята миттю

кидалися врозтіч — дуже швидко і зовсім нечутно. Бембі траплялося рачити, як малята, що не вміли ще літати, тікали в густий очерет. Посувались вони дуже обережно, не зачіпаючи жодної очеретинки, щоб та не захиталась і не зрадила їх. Бембі дивився, як в очереті то тут, то там повільно снували темні маленькі цятки. Та раптом лунав короткий поклик матері, і каченята вихором мчали назад. За мить увесь табунець уже анов був укупі і обережно плив по чистій •оді. Бембі не міг надивуватися спритності качок. Усе це екидалося на фокус.

Якось після одного з таких сполохів Бембі спитав качку-Матір:

в— А що ж скоїлося? Я уважно стежив, та нічого не помітив.

— А нічого й не скоїлось,— відповіла качка. Іншим разом сигнал тривоги подало одне з каченят. Воно "Рикнуло, миттю повернулось і, швидко пропливши поміж "^Ретом до того місця, де стояв Бембі, вийшло на берег. Вембі запитав його:

— Що сталось? Я нічого не помітив.

— А нічого й не сталося,— відповіло каченя.

Воно навдивовижу вміло обтрусило хвіст, дбайливо склало над ним кінчики крил і знов подалось у воду,

А все ж таки Бембі довіряв качкам. Він розумів, що вони чуткіші за нього, що в них кращий слух і гостріший зір. Коли Бембі стояв біля качок, він відпочивав від свого постійного напруження.

Бембі охоче розмовляв з качками. Вони не верзли всіляких дурниць, як інші його знайомі. Вони розповідали про широкий простір, вітер і далекі поля, на яких ростуть смачні наїдки.

Інколи Бембі бачив, як понад самісіньким берегом, наче барвиста блискавиця, пролітала якась дрібненька істога. Це був водомороз.

— Шр-р-рі! — тихо скрикував він — маленька крилата цяточка. Він виблискував синім і зеленим, мерехтів червоним і то спалахував, то зникав. Захоплений дивним незнайомцем. Бембі гукнув його, щоб поглянути на нього зблизька.

— Шкода,— кинула з густого очерету очеретянка.— Він однаково не відповість.

— — Де ви? — спитав Бембі, пильно вдивляючись в очерет.

— Я тут! — весело засміялась очеретянка вже з іншого краю.— Цей похмурий тип, якого ви щойно гукали, ні з ким не розмовляє. Краще й не пробуйте заговорити з ним — нічого не вийде.

— Він такий гарний! — сказав Бембі.

— Але дуже неприємний! — відповіла очеретянка знов з іншого місця.

— Чому ви так гадаєте? — поцікавився Бембі. Очеретянка відповіла вже з третього кутка:

— Його ніхто й ніщо не цікавить. Хай хоч що трапиться, йому байдуже. Він ніколи не вітається і не відповідає на привітання. Він ніколи не дасть знаку, що наближається небезпека. Він ще ні з ким не перекинувся жодним словом-

— Нещасний... — сказав Бембі.

Веселий, тоненький голосок очеретянки пролунав тег№Р із заростів рогозу:

ЇЇ

ш%З

1 вай?;>

— Він, певно, гадає, що всі заздрять його кільком барвам, і не хоче, щоб його хтось розглядів як слід.

— Але ж і ви не дозволяєте поглянути на себе,— сказав Бембі.

Очеретянка зараз же з'явилася перед ним.

— А на що тут дивитись,— просто сказала вона. Невеличка, але граційна, у скромному, блискучому від

води вбранні, неспокійна, рухлива й весела, очеретянка на якусь хвилю показалась Бембі — і вмить її знов не стало.

— Не розумію, як можна так довго залишатись на одному місці.— І вже з іншої купки очерету додала: — Це нудно і небезпечно!

Ще кілька разів то звідси, то звідти чувся її голос.

— Треба рухатись! — весело вигукувала вона.— Як хочеш вижити й бути ситим — треба рухатися!

Шелест трави змусив Бембі насторожитись. Він озирнувся. На схилі майнуло щось червоне й зникло в очереті. І відразу в ніс ударив гарячий, гострий дух — це до річки підкрадався лис. Бембі хотів гукнути, тупнути

ногою, та не встиг. Зашелестів очерет, щось шубовснуло у воду, і за мить жалібно закричала качка. Бембі побачив її біле тіло у лиса в зубах і почув лопотіння крил — то качка била лиса по щоках. Потім запала тиша.

Та ось лис вийшов на берег. У пащі він тримав качку. Голова її безсило звисла, крила ще злегка тріпотіли, проте це аніскільки не турбувало лиса. Він скоса насмішкувато поглянув на Бембі й повільно пішов у гущавину.

Бембі стояв непорушно.

У повітря з лопотінням знялися кілька старих качок і полетіли геть від річки. Очеретянка без угаву посилала сигнали про небезпеку, в чагарнику схвильовано щебетали синиці, в очереті снували каченята і жалібно кликали матір.

Понад берегом пролетів водомороз.

— Скажіть, будь ласка, скажіть! — закричали каченята.— Ви не бачили нашої мами?

— Шр-р-рі! — заскрипів водомороз.— Яке мені діло Д° вашої матері? — І, блиснувши своїм барвистим убранняМ' зник.

tБембі повернувся й пішов від річки. Він поминув лужок, о густо поріс рутою, буковий гайок, ліщинові зарості нарешті досяг великого рову. Тут він довго блукав, сподіваючись зустріти старого ватажка. Відколи загинув Гобо, Вембі й разу не бачив його.

Та ось Бембі здаля помітив старого й кинувся йому іазу стріч.

Якийсь час вони мовчки йшли поряд. Нарешті старий спитав:

| — Ну... часто згадують про нього?

Бембі зрозумів, що гой має на увазі Гобо, й відповів: І — Не знаю... я тепер майже завжди ходжу сам... — І нерішуче додав: — Але я... часто думаю про нього. І — Отже, ти тепер сам? — мовив старий.

-— Так,— сказав Бембі і очікувально глянув на старого, вле гой мовчав.

Вони рушили далі. Раптом старий зупинився:

•— Ти нічого не чуєш?

Бембі прислухався. Ні, він нічого не чув. 1 ■— Ходімо! — гукнув старий ватажок і швидко пішов гперед.

Бембі рушив слідом за ним. Старий знов зупинився:

— Ти й досі нічого не чуєш?

Цього разу Бембі почув якесь дивне шарудіння. Скидаюсь на те, що поблизу хтось то нагинав донизу, то відпускав гілку. При цьому щось глухо билося об землю.

Бембі хотів був уже тікати.

— Ходімо! — наказав старий і кинувся бігги в тому напрямку, звідки долинало шарудіння.

Поспішаючи за ним, Бембі наважився спитати: , ■— А там немає небезпеки?

— Є! —похмуро відповів старий.— Ще й велика! Незабаром вони побачили кущ, гілля на якому гойдалось

То вгору, то вниз, ніби його хтось гнув і трусив. Підійшовши ближче, вони помітили, що саме там крізь чагарник веде с'Гежка.

Під кущем лежав заєць. Він то кидався, то затихав, то Раптом знов починав сіпатись, і від кожного його руху на "Ицині розгойдувалось гілля.

Бембі помітив темну волосину, схожу на вусик у рослини

ни. Туго натягнута волосина вела від гілки вниз, до зайця, і обмогувала його шию.

Мабуть, заєць почув, що хтось іде. Він. як навіжений. підскочив догори, впав на землю, знов підскочив, пориваючись утекти, але відразу ж, безпорадно сіпаючись, покогив-ся у траву.

— Заспокойся! — сказав йому старий ватажок співчутливим, лагідним голосом, що зворушив Бембі до глибини душі.— Заспокойся, це я! Тільки не ворушись! Лежи якнайтихіше!

Заєць послухався. Він завмер на міспі і лише тихо хрипів.

Старий ватажок узяв губами гілку, спритно нагнув донизу, наступив на кінець і одним ударом рогів переломив її надвоє.

Потім нахилився над зайцем:

— Лежи тихо, навіть якщо тобі буде боляче,— сказав він.

Повернувши голову набік, він шільно притис один з відростків корони до потилиці зайця, просунув його за вухом глибоко в хутро і почав намацувати петлю. Заєць сіпнувся.

Старий миттю відпустив його.

— Спокійно! — наказав він.— Ідеться про твоє життя! І знову взявся до роботи. Заєць лежав тихо і тільки хрипів. Поряд, невимовно здивований, мовчки стояв Бембі.

Старий глибоко вдавив рога в заяче хутро і намацав петлю. Він став навколішки і, немов свердлячи, почав обертати голову, просовуючи ріг все глибше під петлю, аж поки та, нарешті, не подалася.

Заєць жадібно хапнув повітря, і відразу ж біль і жах вирвались із його грудей голосним зойком:

— Е... е... е!

Старий знов припинив роботу.

— Ну, мовчи! — лагідно, з докором сказав він.— Мовчи ж!

Його рот упирався в зайцеве плече, ріг стримів між його вухами, і здавалось, що він наскрізь проколов зайця-

— Не будь таким дурним і кинь плакати,— зовсім не суворо бурчав старий ватажок.— Ти що, хочеш лиса сюди приманити? Так? Ото ж то. Лежи спокійно.

І він працював далі — поволі, обережно, зосереджено-

Раптом петля свиснула і розпустилася. Заєць випорснув з неї, в першу мить навіть не зрозумівши, що опинився на волі. Він ступив крок і приголомшено присів. Потім стрибнув — раз, удруге, втретє. Спочатку повільно, боязко, а далі прудкіше й прудкіше, і раптом, ошаленівши від радості, шодуху помчав геть. Бембі дивився вслід зайцеві.

— Навіть не подякував! — здивовано вигукнув він.

— Ще не опам'ятався,— сказав старий.

Петля лежала на землі. Бембі злегка штовхнув її ногою — вона задзвеніла. Бембі злякався. Цей звук відрізнявся від тих, які Бембі звик чути в лісі.

— Він? — тихо спитав Бембі. Старий ватажок кивнув.

Не поспішаючи, вони рушили далі в ліс.

— Запам'ятай це! — сказав старий.— Коли йдеш стежкою — завжди перевіряй гілки; виставляй наперед корону і води нею вгору і вниз, і якщо почуєш отакий звук, негайно вертайся назад. Тієї ж пори, коли ти не носиш корони, будь ще обережнішим. Я тоді взагалі не ходжу стежками.

Бембі напружено про щось міркував.

— Отже, зараз Його тут нема,— глибоко здивований, прошепогів він.

— Ні, зараз Його в лісі немає,— підтвердив старий.

— І все ж таки Він є! — похитав головою Бембі.

— Як це казав ваш Гобо? — глузливо мовив старий.— Хіба не проголошував він Його всемогутнім і всемилос-тивим?

— А хіба Він не всемогутній? — прошепогів Бембі.

— Так само, як і всемилостивий.— гнівно сказав старий.

— Але ж до Гобо Він поставився добре,— нерішуче промовив Бембі.

Старий зупинився.

— Ти так гадаєш, Бембі? — сумно спитав він. Уперше він назвав Бембі на ім'я.

— Не знаю! — з болем вигукнув Бембі.— Я нічого не знаю!

Старий повільно сказав:

— Учися жити... і будь обережний. Того ранку з Бембі сталося нещастя.

1С.]

І Блідий світанок заповзав у ліс. З лугів устав молочно-Ібілий туман: навколо панувала та надзвичайна тиша, яка івавжди передує народженню нового літнього дня. Ще не прокинулись ні гави, ні сороки, спала й сойка.

Вночі Бембі зустрів Фаліну. Вона дивилась на нього оязко й сумно.

Я така самотня,— тихо сказала вона. Я теж самотній,— нерішуче відповів Бембі. А чому ти більше не буваєш зі мною? — покірно апитала Фаліна. Бембі ніби щось укололо в серце: весела, зухвала Фаліна Істала такою сумною і пригніченою. Однак він сказав: І — Я мушу бути сам.

І хоч він хогів вимовити ці слова обережно, щоб не вра-мти Фаліну, вони прозвучали суворо. Фаліна глянула на нього і тихо запитала: Ти більше не любиш мене? Не знаю,— так само тихо відповів Бембі.
[Фаліна мовчки пішла геть, лишивши Бембі самого. Тепер він стояв під великим дубом край лугу і, сторожко ираючись навкруги, пив ранковий вітрець — чистий, сві-_:й вітрець, який пахнув землею, росою, травою і мокрим іеревом. Бембі на повні груди вдихав повітря, йому раптом тало так легко на серці, як давно вже не було. Він весело йшов на луг, засланий білим туманом. І враз ударив грім.

Від страшного поштовху Бембі похитнувся. Нестямившись від страху, він стрибнув назад у гуща-ину й кинувся тікати. Бембі не розумів, що трапилось, міг зібрати докупи думки, а тільки біг і біг. Жах стискав [ому серце, перехоплював подих. Зненацька його різонув стрий нестерпний біль і щось гаряче, пекуче тонкою вкою побігло по лівому стегні.

Бембі мимоволі стишив ходу. Ноги в нього обважніли, ина ніби надломилась, і він зсунувся на землю. Як хороше отак лежати й ні про що не думати! — Вставай, Бембі! Вставай!

Він підвів голову — біля нього стояв старий ватажок 5 злегка штовхав у плече.

' Бембі хогів сказати: "Я не можу", проте старий повторив: "Уставай! Уставай!", і в голосі його було стільки

наполегливості й водночас ласки, що Бембі змовчав. Навіть біль на якусь мить ніби затих.

— Уставай! Треба тікати звідси, дитино моя! — квапливо сказав старий; тепер у голосі його бринів страх.

" Дитино моя!" Ці слова наче мимоволі вихопились у ста рого ватажка, але Бембі схопився на ноги.

— Отак! — сказав старий, важко дихаючи.— А тепер іди за мною... Не відступай ні на крок!

Він поспіхом пішов попереду. Бембі рушив слідом за ним, хоч йому страшенно хотілося впасти на землю, за плющити очі і не ворушитись.

Старий ватажок, ніби здогадуючись, що діється з Бембі, все умовляв його:

— Зараз ти мусиш витримати будь-який біль, ти не

повинен думати про відпочинок, бо навіть це додає тобі втоми! Думай тільки про порятунок... Розумієш, Бембі?.. |Про порятунок... бо загинеш... Думай про те. що Він женеться за гобою... Розумієш, Бембі?.. Женеться і вб'є тебе II5ез жалю... Ну, за мною... так, молодець, Бембі... Вперед... тільки вперед...

Бембі вже не міг ні про що думати. Кожен крок завдавав йому невимовного болю, він уже ледве дихав, у голові ..паморочилось. у стегні пекло.

Старий ватажок виписував велике коло. Це тривало "страшенно довго. Крізь завісу болю й кволості Бембі з подивом помітив, що вони знов опинились біля великого дуба. Ватажок слинився й старанно обнюхав землю.

— Є! — прошепотів він.— Десь тут... Він... і Його собака... Вперед... Швидше вперед!

Вони побігли.

Раптом старий ватажок знов зупинився.

— Бачиш!.. — вигукнув він.— Ось на цьому місці ти лежав...

Бембі побачив витолочену траву й велику калюжу крові, що повільно входила в землю. Старий принюхався:

— Вони вже були тут... Він і собака... Вперед! [старий повільно рушив далі, знову й знову нюхаючи

землю і повітря.

Бембі побачив на листочках кущів і на траві червоні краплини крові.

Ми вже проходили тут",— хотів він сказати, але не зміг.

— Ну ось! — мовив старий ватажок майже радісно.— Тепер ми зайшли їм у спину...

Ще якийсь час старий ватажок ішов тим самим слідом. — Потім несподівано зробив гак і рушив знов по колу. Слідом за ним, похитуючись, ішов Бембі.

Ще раз, тепер уже з протилежного боку, вийшли вони І До дуба, вдруге поминули те місце, де Бембі впав, потім старий ватажок знов змінив напрямок.

— їж оце! — Він спинився, розгорнув ногою траву І 1 показав Бембі на кілька дрібненьких, темно-зелених,

Товстих і пухнастих листочків, що росли при самій землі.

Бембі послухався. Листочки смерділи й були страшенно гіркі.

Через якийсь час старий спитав:

— Ну, як ти?

— Краще,— швидко відповів Бембі. Він раптом відчув, що знову може говорити, думки прояснилися, втома спала.

— Тепер ти підеш попереду,— наказав старий. Якийсь час вони йшли так. Аж ось ватажок вигукнув:

— Нарешті!

Бембі здивовано зупинився.

— У тебе перестала йти кров,— пояснив старий.— Вона більше не капає з твоїх ран і не показує Йому і Його собаці шляху до твого життя!

Старий мав виснажений, змучений вигляд, але голос його лунав бадьоро.

— Ну, ходімо! — сказав він. — — Тепер тобі потрібен спокій.

Вони досягли широкого рову, якого Бембі ще ніколи не переходив. Старий спустився вниз. Бембі рушив слідом за ним, проте вибратись на протилежний стрімкий схил йому ніяк не вдавалося. Знов почав дошкуляти біль. Бембі спотикався, падав, схоплювався, знову падав і, важко дихаючи, скочувався донизу.

— Я нічим не можу зарадити тобі,— сказав старий.— Але ти мусиш дістатись нагору!

І Бембі вибрався нагору. Тут він відчув пекучий біль у стегні, відчув, що сили його тануть.

— У тебе знову йде з рани кров, хоч і не так, як раніш,— сказав старий ватажок.— Я цього чекав. Але тепер це не зашкодить нам...

Вони повільно йшли поміж височенних буків. Земля тут була м'яка й рівна. Йти було неважко. Проте Бембі знову захогілося лягти й завмерти, не рухаючи жодним м'язом. Далі йти він не міг. У нього боліла голова, темніло в очах, дзвеніло у вухах, все тіло палало. В ньому нічого не лишилось, крім бажання спокою та байдужого подиву від того, що життя його раптом так змінилося. Невже він був колись здоровий і бадьорий?.. Навіть сьогодні вранці... ще кілька годин тому... Тепер це уявлялось йому щастям, далеким, неповторним.

Вони пробиралися крізь молодий дубняк і старий терник-Та ось дорогу їм перегородив величезний потрісканий буковий стовбур.

— Ось ми й прийшли... — долинув до Бембі голос ватажка.

Старий рушив уздовж стовбура, Бембі пішов за ним і впав у якусь яму.

— Ну ось! — мовив старий.— Тут ти можеш лягти. Бембі безсило ліг додолу.

Всередині, під стовбуром, яма була глибша і утворювала невеличку хижку. Чагарник, що густо поріс над входом, надійно затуляв її від стороннього ока. У цій ямі Бембі був схований від усього світу.

— Тут тобі буде безпечно,— сказав старий. Минали дні.

Бембі лежав на теплій землі, над головою в нього біліла заплісняві кора поваленого дерева. Бембі дослухався до свого болю, який спочатку

наростав, дужчав, а потім почав відпускати його, танути, аж поки майже зовсім не затих.

Інколи Бембі вибирався з ями. Він стояв, непевно похитуючись на своїх кволих ногах, тоді робив кілька незграбних кроків, шукаючи їжі. Тепер він їв трави, на які раніше не звертав уваги, просто їх не помічав. А тепер вони раптом стали вабити його, кликати своїм запахом, сповненим якоїсь дивної сили. Те, що Бембі колись нехтував, що викидав, коли воно випадково потрапляло в рот. тепер здавалося йому смачним і запашним. Деяке зілля було йому й тепер бридке, але він змушував себе їсти його — від нього швидко гоїлися рани й прибувало сили.

Бембі видужував, але ще не кидав ями. Тільки вночі він виходив трохи поблукати на волі, а вдень тихо лежав на своїй постелі.

Аж тепер, коли біль уже зовсім ущух, Бембі по-справжньому усвідомив, що з ним трапилося, і великий жах струс-угув йому душу. Він не міг цього забути, не міг уже безтурботно блукати по лісі, як колись, спокій не повертався Р його серце. Бембі лежав у своєму сховку, відчуваючи |К> незвичайне хвилювання, то страх, то сором, то здивуван-Ря, то щиру подяку до старого; він був то глибоко засмучений, то безмежно щасливий.

І завжди Бембі бачив коло себе старого ватажка. Спочатку гой був з ним день і ніч. Тепер він час від часу за-Ишав його на самоті, а надто коли помічав, що Бембі

напружено думає про щось. Але й тоді старий не відходив далеко від ями.

Якось після грозової зливи на землю спустився тихий вечір. Під променями сонця, яке вже ховалося за обрій, урочисто світилося безхмарне голубе небо. У верховітті дерев виспівували дрозди й

зяблики, в чагарнику цвірін-чали синиці, у траві й на землі під кущами лунав металічний крик фазанів, голосно й радісно сміявся дятел, ніжно туркотіли голуби.

Бембі вийшов із свого сховку. Життя було чудове.

Неподалік, немов очікуючи його, стояв старий ватажок. І вони поволі, пліч-о-пліч, пішли лісом.

Однієї ночі, сповненої шепогінням осіннього листопаду, над верховіттям пронизливо закричав сич. Потім почекав, чи не злякається його Бембі.

Але той ще здалеку помітив його крізь рідке вже листя і лишився спокійним.

Сич злетів нижче і закричав ще пронизливіше. І знов почекав. Проте Бембі й цього разу не звернув на нього уваги.

Сич більше не міг витерпіти:

— Ви не злякалися? — невдоволено спитав він.

— Чому ж,— лагідно заперечив Бембі.— Трохи злякався.

— От-ог,— ображено пробурмотів сич.— Тільки трохи. Колись ви, бувало, завжди страшенно лякались. На вас просто дивитись було любо. Чому ж ви сьогодні так мало злякались?

Сич постарів і став ще чванькуватішим та вразливішим.

Бембі хотілось відповісти: "Я й раніш ніколи не лякався, а тільки так казав, щоб зробити вам приємність". Але він вирішив краще змовчати. Йому стало шкода доброго старого сича, і він спробував заспокоїти його.

— Може, це тому, що я саме думав про вас,— сказав він.

— Що? — Сич трохи повеселішав.— Що? Ви думали про мене?

— Так,— нерішуче відповів Бембі.— Саме тоді, як ви закричали. А то я, звичайно, злякався б, як завжди.

— Справді? — протуркотів сич.

Бембі ладен був сказати все, що завгодно, аби тільки потішити маленького старого дивака. Хіба від того комусь буде зле?

— Справді,— сказав він.— Я щоразу весь здригаюся, коли зненацька почую ваш голос.

Сич надувся і знову став схожим на м'яку брунатно-сиву пухнасту кулю. Він був щасливий.

— Це дуже приємно, що ви думали про мене... дуже приємно... — ніжно затуркотів сич.— Ми з вами давно не бачилися.

— Дуже давно,— сказав Бембі.

— Ви більш не ходите старими стежками? — поцікавився сич.

— Ні, старими стежками я більш не ходжу,— поволі мовив Бембі.

— Я теж тепер далі вилітаю в світ, ніж колись,— хвастовито кинув сич. Він змовчав, що його прогнав із батьківщини молодий, зухвалий

родич.— Не можна ж звікува-Іги віку на одному місці,— додав він і замовк, чекаючи на відповідь.

І Але Бембі вже пішов. Він оволодів мистецтвом старого

ватажка зникати раптово і нечутно.

І — Це просто обурливо! — розсердився сич.

І Він стрепенувся, засунув дзьоб у пір'я на грудях і почав

гУДРУвати сам із собою:

І — Ось і йми віри дружбі шляхетних панів. Навіть коли вони такі люб'язні... Одного чудового дня вони втрачають РУдь-який сором, і тоді опиняєшся в такому безглуздому становищі, як оце я...

Ь Раптом він нагледів мишу і каменем полетів донизу. За мить вона вже пищала в його кігтях. Зганяючи на віші злість, сич спершу роздер її на шматочки, а вже погім швидко з'їв і полетів геть.

В "Навіщо мені той Бембі?—думав він.— Навіщо мені взагалі вся та панська компанія? Зовсім ні до чого!" НІ він почав кричати — протягло й так пронизливо, що кілька лісових голубів, повз яких пролітав сич, прокину-'лись і, залопотівши крильми, знялися в повітря.

■ Багато днів поспіль у лісі лютувала буря. Вона зірвала І3 дерев останнє листя, і тепер вони стояли зовсім ■голі.

-І

На світанку Бембі йшов до рову, де він спав у ямі разом із старим ватажком.

Хтось покликав його тонесеньким голосочком — раз, удруге, втретє. Бембі зупинився. Згори, з верховіття дерев, блискавкою майнула вниз білочка і миттю опинилась долі перед Бембі.

— То це справді ви! — пропищала вона з благоговійним подивом.— Я відразу впізнала вас, тільки-но побачила, та не могла повірити, що це ви...

— Як ви сюди потрапили? —спитав Бембі. Веселий білчин писочок вмить посмутнів.

— Немає вже нашого дуба,— жалібно сказала вона.— Нашого чудового сгарого дуба... Ви пам'ятаєте? О, це було жахливо... Він звалив його.

Бембі сумно похилив голову. Йому було невимовно шкода чудового старого дерева.

— Це сталося так несподівано,— розповідала білка.— Щоправда, всі ми, хто жив на дубі, втекли, але бачили здаля, як Він перегриз дуба велетенським блискучим зубом. Поранене дерево голосно кричало. Страшно було чути той крик... А потім старе чудове дерево впало. Просто на луг... Ми всі так плакали!

Бембі мовчав.

— Але ж,— зітхнула білка.— Він може все... Він усемогутній.:.

Вона глянула на Бембі великими очима і нашорошила вуха, але Бембі мовчав.

— Ось ми й стали всі безпритульними,— вела далі білочка.— Не знаю, куди розбрелися інші, а я прийшла сюди... Та ще одне таке дерево не скоро знайдеш.

— Старий дуб... — задумливо мовив Бембі.— Я знав його з дитинства.

— Аж не віриться, що це справді ви! — знов почала білка, вже повеселівши.— А всі думали, шо вас давно немає на світі. Щоправда, інколи йшли чутки, що ви живі— Часом розповідали, нібито вас хтось бачив... Однак цьому ніхто не вірив.— Білка допитливо глянула на нього. — Та це й зрозуміло, адже ви не повернулись до своїх—

Було видно, з яким нетерпінням чекала білка на від повідь Бембі.

Проте Бембі мовчав. У ньому самому ворухнулась квол

не

боязка цікавість. Хотілося спитати про Фаліну, про тітку Ену, про Ронно й Каруса, про всіх супутників своєї юності. Але він мовчав.

Білка все сиділа й дивилась на нього.

— Яка у вас корона! — захоплено вигукнула вона.— Просто диво, а не корона! Ніхто в цілому лісі, крім старого ватажка, не має такої!

Колись би ці слова дуже потішили Бембі. А тепер він тільки байдуже мовив:

— Он як? Можливо...

Білка швидко кивнула головою.

— Що я бачу! —раптом здивовано скрикнула вона.— Ви вже починаєте сивіти.

Бембі нічого не відповів і рушив далі в ліс. Білка зрозуміла, що розмову закінчено, і майнула вгору, на гілля.

— Доброго ранку! —гукнула вона навздогін Бембі.— Бувайте здорові! Мені так приємно, що я вас зустріла! Якщо я побачу когось із ваших давніх знайомих, то розповім їм, що ви ще живі. Всі будуть дуже раді!

Від цих слів у Бембі знов защеміло серце. Проте він і тепер нічого не сказав. Ще як Бембі був дитиною, старий ватажок учив його бути самим. Того далекого дня, коли Бембі плакав за матір'ю. Старий тоді підійшов до нього і спитав: "Ти не можеш бути сам?"

Бембі йшов далі.

Сніг знову вкрив землю. Ліс принишк під товстою білою ковдрою. Лише коли-не-коли чулось каркання гав, заклопотане скрекотання сороки, тихе, боязке щебетання синипь. Та ось мороз подужчав, і все замовкло, тільки повітря дзвеніло від холоду.

Одного ранку глибоку тишу роздер собачий гавкіт.

Безугавний, квапливий, він швидко покотився лісом то здавлений, то дзвінкий, заливчастий і сварливий.

У сховку, під стовбуром поваленого бука, Бембі підМв голову і глянув на старого ватажка, що лежав обіч нього.

— Заспокойся, це нас не стосується,— сказав старий-

Однак тепер і він почав сторожко прислухатися до того, що діялось нагорі.

Стовбур старого бука правив їм за стелю, високі куч} гури снігу захищали їх од вігру, а чагарник, мов густа сітка, ховав від пильного ворожого ока.

Гавкіт лунав усе ближче — лютий, засапаний, розпалений. Певно, це був невеличкий собака.

Незабаром крізь гавкіт почулося тихе, болісне бурчання. Бембі стурбовано поворухнувся, проте старий знов заспокоїв його:

— Це нас не стосується.

Вони лишилися лежати в своїй теплій хижці, обережно стежачи за тим, що відбувалось нагорі.

Ось затріщав сушняк, з гілок посипався сніг.

Тепер уже можна було її розгледіти тих, хто біг лісом.

Через замети й кущі, пеньки й корчі стрибав, повз, продирався старий лис.

А слідом за ним мчав собака. Це й справді був невеличкий собака на коротких ніжках.

У лиса була розтрощена передня лапа, а на лопатці вирване хутро. Він тримав поранену лапу перед собою, і на сніг із неї цівкою стікала кров. Лис захекався, в його широко розплющених очах світився жах і напруження. Він не тямив себе від страху, люті, відчаю і знесилення.

Зненацька лис обернувся. Цей маневр так спантеличив собаку, що він аж відступив на кілька кроків.

Лис сів на задні лапи. Бігти далі він не міг. Піднявши вгору поранену лапу, роззявивши пащу, сіпаючи губами, він злісно засичав на собаку.

Проте це не допомогло. Собака не змовкав ані на мить.

— Тут! — лементував він.— Тут! Тут він! Тут! Тут! ВУг!

Собака тепер уже гавкав не на лиса — видно було, що Йн гукав когось іншого, хто був ще далеко звідси.

Бембі, гак само як і старий ватажок, розумів, що собака икав Його.

Знав це й лис. Він сходив кров'ю. На білому снігу черво-іла вогненна латка. Над нею здіймалася пара. Лис знесилювався. Його поранена лапа безсило опустивсь униз, дотик до холодного снігу завдав лисові пекучого олю. Ось він напружився, знов підняв тремтячу лапу І Простяг її перед собакою.

■ — Пожалій мене... — почав просити він.— Пожалій ^ене...

— Ні! Ні! Ні! — люто валував собака.

— Прошу тебе,— тихо, покірно благав лис. — Я далі не можу бігти... Настав мій кінець... Відпусти мене... відпусти... Дай хоч померти спокійно...

— Ні! Ні! Ні! — скаженів собака. Лис став просити ще наполегливіше:

— Адже ми родичі з тобою... Майже брати... Відпусти мене... дай померти серед своїх... ми ж... майже брати... ти і я...

— Ні! Ні! Ні! — стояв на своєму собака.

Тоді лис останнім зусиллям випростався. Його гарненький гостренький писок мляво звис на залляті кров'ю груди, але дивився він у вічі ворогові. Уже зовсім іншим голосом, спокійно, сумно він сказав:

— І тобі не соромно? Зрадник!

— Ні! Ні! Ні! — гукав собака.

— Ти перекинчик! Відступник! — вів далі лис. Його зранене тіло напружилось від ненависті й зневаги.— Шпиг! — сичав він.— Мерзенний шпиг! Ти вистежуєш нас там, де навіть Він ніколи не зміг би знайти... Ти переслідуєш нас там, куди навіть Йому не дістатись.■■ Ти виказуєш нас... своїх родичів... Мене, хоч ми з тобою майже брати... І тобі не соромно огут стояти!

Зненацька з усіх боків залунали голоси.

— Зрадник!— кричали сороки з дерев.

— Шпиг! — вищала сойка.

— Відступник! — свистіла ласка.

— Перекинчик! — сичав тхір.

Вони шипіли, пищали, верещали на всякі голоси, з усіх дерев, з-під усіх кущів. А високо в небі кричали гави:

— Шпиг! Шпиг!

Усі поспішали сюди, щоб з дерев і безпечних сховків сказати й своє слово. Обурення, яке прорвалося в лисові, збудило і в інших давню злість і ненависть до собаки, а кров, що парувала на снігу перед їхніми

очима, додавала їм гніву і змушувала забути страх. Собака огледівся навколо.

— Ви! —— гукнув він.— Чого ви хочете? Що ви знаєте? Про що ви торочите? Всі ви належите Йому так само, як і я! Але я... я люблю Його, я обожнюю Його! Я служу Йому! А ви, жалюгідні, хочете повстати проти Нього! Знайте ж, що Він всемогутній! Він панує над усім! Все, що ви маєте,— від Нього! Все, що тут росте й живе,— від Нього! — Собака тремтів від збудження.

— Зрадник! — пронизливо закричала білка.

— Так! — засичав лис.— Зрадник! Ніде в світі більше немає таких, як ти!

— Немає? — закричав собака.— Брешеш! А кінь, віл, вівця, кури? Майже в кожного з вас є родичі, що обожнюють Його і якнайвірніше служать Йому!

— Мерзотник! — з презирством просичав лис. Такого вже собака не міг стерпіти. Він кинувся на

лиса, вп'явся йому в горло, і обоє клубком покотились І по снігу. Вони гарчали, хрипіли. Навколо літали жмути рнерсті, здіймався сніг, бризкала кров. Та за мить клубок ■розпався, і лис лишився лежати на снігу, світлим живо-|гом догори. Ось він востаннє сіпнувся, витягся й сконав.

Собака ж для певності труснув його ще кілька разів, [потім, широко розставивши ноги, на весь голос закричав:

— Тут! Тут! Тут він!

Лісові мешканці, охоплені страхом, кинулися врозтіч.

— Жахливо,— тихо мовив Бембі.

— Ще жахливіша їхня віра в те, що тут казав собака,— мовив старий. — Вони вірять у Його всемогут-

ність і все життя не перестають боятися. Вони ненавидять Його, ненавидять самих себе... і гинуть від Його руки.

Морози раптом спали, серед зими стало тепло. Земля жадібними ковтками пила талий сніг, і незабаром усюди з'явилися великі темні латки. Чорні дрозди ще не співали, проте, здіймаючись із землі, де шукали черв'яків, або пурхаючи з дерева на дерево, вони протягло й радісно кричали, ніби сповіщали, що незабаром настане й весна. То тут, то там лунав уже сміх дятла, балакучіші стали сороки й ворони, веселіше щебетали синиці, а фазани злітали з дерев і довго, як улітку, стояли на одному місці, чистячи під променями вранішнього сонця своє пір'я і раз по раз вигукуючи різким, з металевим відтінком голосом.

Одного такого ранку Бембі забрів далі, ніж звичайно. На світанку він досяг краю рову. По той бік рову. там. де він колись жив, майнуло щось червонясте. Сховавшись у густому чагарнику, Бембі став стежити звідти. Так, там справді ходив хтось із його роду і, відшукуючи вільні від снігу місця, скуб першу зелену травицю.

Бембі хотів уже був повернутись і піти собі, як раптом упізнав Фаліну. Першим його бажанням було вискочити й покликати її, проте він лишився стояти, наче прикипів до землі. Він так давно не бачив Фаліни! Серце його гаряче забилося. Фаліна ступала поволі, чи то від утоми, чи від смутку. Вона стала схожою на свою матір. < Викапана тітка Ена",— подумав Бембі з якимсь сумним подивом.

Фаліна підвела голову і озирнулася, немов відчувши його близькість.

Бембі знов захотілось піти до неї, проте він і цього разу лишився стояти непорушно, наче не мав сили зійти з місця.

Бембі помітив, що Фаліна дуже змінилася, вона посивіла й постаріла.

"Весела, зухвала, маленька Фаліна,— думав він,—-якою гарною і спритною була ти колись!" Вся його молодість раптом ніби пропливла перед ним: луг, стежки, якими водила його мати, веселі ігри з Гобо та Фаліною.

славний коник-стрибунець, гарний метелик, бійки з Ка-русом і Ронно, в яких він завоював Фаліну. Бембі раптом знов відчув себе щасливим.

А там, по той бік рову, повільно, втомлено і сумно, похиливши голову, йшла Фаліна. Бембі дивився на неї з ніжною сумною любов'ю; йому хотілось подолати рів, що гак довго розділяв його з нею та іншими родичами, хотілося наздогнати Фаліну, гукнути її і говорити з нею про молодість, про все, що минуло.

Але Бембі тільки сумно дивився, як вона обійшла голий чагарник і зникла.

Він довго стояв так, вдивляючись у далину.

Раптом ударив грім. Бембі здригнувся.

Ударив він по цей бік рову. Не дуже близько, але не дуже й далеко. Погім ще раз і ще.

Кількома стрибками Бембі досяг гущавини. Тут він 'зупинився й прислухався. Стояла тиша. Тоді він обережно став пробиратися додому.

Старий ватажок був уже біля хижки. Він не сховався всередину, а стояв неподалік від поваленого стовбура і ніби чекав на Бембі.

— Ти чув? — спитав старий.

— Чув,— відповів Бембі.— Тричі гуркотів грім... Він у лісі.

і — Так,— кивнув головою старий і, якось дивно наголошуючи на кожному слові, повторив: — Він у лісі. І ми повинні йти туди...

— Куди? — вихопилось у Бембі.

— Туди,— суворо сказав старий.— Туди, до Нього. Бембі здригнувся.

І — Не лякайся,— вів далі старий.— Зараз можна не боячись іти до Нього. Я радий, шо можу повести тебе гуди...— Він завагався, потім стиха додав: — Перш ніж Ми розлучимося назавжди.

Бембі вражено глянув на старого і враз ніби вперше помітив, як той постарів. Голова в нього зовсім побіліла, Рбличчя схудло, а чудові глибокі очі погасли і мали якийсь гьмяний, зеленкуватий відтінок.

Бембі й старий відійшли зовсім недалеко від свого сховку, як у ніс їм ударив знайомий грізний запах, що Завжди навівав такий жах.

Бембі зупинився. Але старий простував далі, назустріч тому запахові. І Бембі нерішуче пішов слідом за ним.

Все більшими хвилями набігав той нестерпний запах, аж у Бембі перехоплювало подих. У голові блискавкою промайнула думка про втечу. Ця думка вмить оволоділа Бембі, і він, наче боячись, що не витримає, майже притулився до старого. А той, не зупиняючись, ішов далі.

— Тут! — сказав нарешті він і ступив убік.

За два кроки від них. у поламаному чагарнику, на витоптаному снігу лежав Він.

У Бембі мимоволі вихопився здушений крик. Нетямлячись від страху, він стрибнув назад і кинувся тікати.

— Стій! — почув він суворий поклик і, озирнувшись, побачив, що старий спокійно стоїть поблизу Нього — нерухомого, поваленого на сніг. Страшенно здивований і зацікавлений, сподіваючись побачити щось незвичайне, Бембі підступив до старого.

— Підійди ближче, не бійся,— мовив той.

Він лежав, повернувши набік бліде, . голе обличчя. Трохи осторонь на снігу валявся Його капелюх, і Бембі, що не мав ніякого уявлення про капелюхи, вирішив, що Його жахлива голова розкололася навпіл.

На оголеній шиї браконьєра зяяла рана, ніби маленький червоний ротик. З рани ще капала кров і, розтоплюючи сніг, розпливалася широкою калюжею.

— Ось ми стоїмо біля самого Нього...— тихо сказав старий.^— Чом же Він не загрожує нам?

Бембі дивився на Нього, чия постать, ноги, шкіра здавалися йому загадковими й жахливими. Бембі дивився в Його нерухомі тьмяні очі й нічого не розумів.

— Бембі,— мовив старий,— пам'ятаєш, що казав про Нього Гобо, що казав собака і в що сліпо вірять лісові мешканці? Пам'ятаєш?

Бембі був гакий приголомшений, що не міг і слова промовити.

— Тепер ти бачиш,— вів далі старий,— бачиш на власні очі, що Він лежить на землі, як хтось із нас. Він не всемогутній, як здається мешканцям лісу. Він такий самий, як і всі ми. Пам'ятаєш, собака твердив, ніби все. що живе й росте в лісі,— від нього? Це неправда. Він, як і ми, знає і страх, і злидні, й горе. Він може здолати таких,

як ми, але ось і сам лежить на землі, беззахисний, нерухомий. То чому ж Він долає нас, чому Він дужчий за нас усіх? Тому, що Він — великий борець! Ми, олені, мусимо навчитися так любити життя, так боротися за нього, як Він! Старий замовк.

— Ти зрозумів мене, сину ? — по хвилі спитав він.

— Так,—тихо відповів Бембі.— Хто любить життя, той мусить боротися за нього.

— Тоді я можу спокійно піти від тебе,— сказав старий. Він повернувся й рушив уперед. Бембі пішов слідом

за ним. Біля Високого ясена старий зупинився.

— Далі не йди за мною, Бембі,— спокійно сказав він.— Моя година настала. Лишилося тільки знайти місце, щоб зустріти свій кінець.

Бембі хотів щось сказати.

— Ні,— перебив його старий.— Ні... Кожен повинен на самоті зустріти свою останню годину. Прощай, сину мій... я дуже любив тебе.

Цей літній день народився вже з світанком. Не було ані вітру, ані ранкової прохолоди. Здавалося, що сьогодні сонце зійшло раніше, ніж

звичайно. Поспіхом зіп'явшись на небо, воно, мов велетенська пожежа, охопило його сліпучим полум'ям.

Роса на лугах і кущах умить випарувалась; порепана земля мліла від спраги. Проте в лісі ще панувала тиша. Тільки час від часу чувся сміх дятла та безперестанку туркотіли в невтомній ніжності голуби. Бембі стояв на невеличкій галявині, захованій у непрохідній гущині.

Над його головою в променях сонця витанцьовував рій комарів. З ліщинового листя долинуло тихе дзижчання, і повз Бембі неквапливо пролетів великий хрущ. Пронизавши рій комарів, він полинув вище й вище, до верхів'я дерева, на якому він завжди спав аж до вечора. Його крила швидко тріпотіли, а надкрилля блищали на сонці. Рій комарів, що був розділився, щоб пропустити хруща, зімкнувся знов.

Поглянувши на хруща, Бембі рушив своєю дорогою-

— Ви знаєте, хто це? — питали над ним один одного комарі.

— Це старий ватажок,— казали одні. А інші додавали:

— Його рідня давно вже померла. А він ще живе, сам-самісінький.

— Скільки ж він уже живе? — поцікавився маленький комарик.

— Цього ніхто з нас не знає,— відповіли дорослі комарі.— Олені взагалі живуть довго, майже вічно... Може, вони тридцять, сорок разів бачать сонце... ми, комарі, цього не знаємо. У нас життя теж не коротке, але день ми бачимо тільки раз чи двічі...

— А старий ватажок? — спитав комарик.

— Він пережив усіх своїх родичів... він дуже старий... страшенно старий... Він стільки бачив, стільки зазнав, що ми навіть уявити собі не можемо...

Бембі йшов далі. "Комарині пісні,— думав він,— комарині пісні...."

Раптом до нього долинув ніжний, боязкий поклик.

Бембі прислухався й рушив на голос крізь найгусті-ший чагарник, зовсім тихо, зовсім нечутно, як він тепер ходив завжди.

Знов почувся поклик, наполегливий, жалібний. Ці голоси нагадали Бембі, як він сам колись гукав матір.

— Мамо!.. Мамо!..

На галявинці, щільно притулившись одне до одного, стояли двоє малят у червонястих шубках, брат і сестра, самотні й засмучені.

— Мамо!.. Мамо!..

Перше ніж малята зрозуміли, що трапилось, перед ними постав Бембі.

Вони мовчки, несміливо дивились на нього.

— У матері зараз немає часу для вас,— суворо сказав Бембі. Він глянув у вічі малому: — — Ти не можеш бути сам? І не соромно тобі?

Малий і його сестричка мовчали.

Не встигли вони огямигись. як Бембі повернувся і зник у чагарнику.

"Малий подобається мені,— думав він, ідучи лісом далі.— Може, ми з ним ще зустрінемось, коли він підросте... І мала теж гарна. Така була Фаліна в дитинстві"-

Бембі йшов усе далі й далі, поки зник у гущавині.